

สถานการณ์ระบบข้อมูลสารเคมีและของเสียอันตรายของประเทศไทย พ.ศ. 2545 – 2548

โครงการฐานการจัดการความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี ระยะที่ 2

โดย

วลัยพร मुखสุวรรณ และ วราพรรณ ต่านอุตรา

หน่วยข้อเสนอเทศวัตถุ์อันตรายและความปลอดภัย

ศูนย์ความเป็นเลิศแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

พฤศจิกายน 2550

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 ระบบข้อมูลสารเคมีและของเสียของประเทศไทย.....	1
1. บทนำ.....	1
1.1 เส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมีและขอบเขตการนำเสนอ.....	2
1.2 สารหลักและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี.....	5
1.2.1 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.....	5
1.2.2 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530.....	6
1.2.3 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515.....	6
2. ระบบข้อมูลสารเคมีเชิงปริมาณ.....	7
2.1 ความเคลื่อนไหวสารเคมีในส่วนการนำเข้าทาง.....	7
2.2 ความเคลื่อนไหวสารเคมีในส่วนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป.....	7
2.2.1 ข้อมูลการนำเข้าสารเคมี.....	8
ก. ระบบติดตามข้อมูลการนำเข้า.....	8
ข. ข้อมูลสถิติปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ ลักษณะข้อมูล และการเผยแพร่.....	12
ค. ข้อมูลการขออนุญาต แจ้งดำเนินการ และแจ้งข้อเท็จจริงการนำเข้าวัตถุอันตราย.....	13
2.2.2 ข้อมูลการผลิตสารเคมี.....	13
ก. ระบบติดตามข้อมูล.....	13
ข. ข้อมูลการผลิตสารเคมีและการเผยแพร่.....	14
2.2.3 ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้อ้างอิง และใช้เพื่อผลิตสารเคมี/เคมีภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์.....	15
ก. ระบบติดตามข้อมูล.....	15
ข. ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้อ้างอิง และผลิต และการเผยแพร่.....	17
2.3 ความเคลื่อนไหวในส่วนของสารเคมีที่เจือปนในผลิตภัณฑ์ประจำวัน.....	19
2.4 ความเคลื่อนไหวในส่วนของสารเคมีที่เจือปนไปกับของเสีย.....	21
3. ระบบข้อมูลของเสียจากกิจกรรมการใช้สารเคมี.....	21
3.1 ของเสียจากการใช้สารเคมีในภาคการผลิต.....	21
3.1.1 ระบบติดตามข้อมูล.....	22
ก. ของเสียจากการผลิตภาคอุตสาหกรรม.....	22
ข. ของเสียจากการผลิตในภาคเกษตรกรรม.....	26
3.1.2 ฐานข้อมูลของเสียของกรมโรงงานอุตสาหกรรม.....	27
3.2 ระบบข้อมูลของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายเจือปนและการใช้สารเคมีเฉพาะทาง.....	28
3.2.1 ระบบติดตามข้อมูล.....	28
ก. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.....	28
ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535.....	30
ค. พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504.....	30
3.2.2 ข้อมูลของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายเจือปนและการใช้สารเคมีเฉพาะทาง.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 ของเสียที่นำเข้าและส่งออก	31
3.3.1 ระบบติดตามข้อมูล	32
3.3.2 ข้อมูลของเสียนำเข้าและส่งออก	33
ส่วนที่ 2 สถานการณ์การเคลื่อนไหวของสารเคมีและของเสียในประเทศไทย	35
1. สถานการณ์การนำเข้า-ส่งออก และการครอบครองสารเคมี	35
1.1 การนำเข้า	35
1.1.1 ประเภทสินค้าเคมีภัณฑ์อันตราย	35
1.1.2 พิกัดรหัสสถิติของเคมีภัณฑ์อันตราย	36
1.1.3 แนวโน้มการนำเข้าเคมีภัณฑ์	37
1.1.4 ปริมาณและจำนวนพิกัดที่มีการนำเข้า	37
1.1.5 การนำเข้าสารกลุ่มที่ควรเฝ้าระวัง	42
ก. สารอันตรายตามการจัดประเภทขององค์การสหประชาชาติ	43
ข. วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง ไมซ์ไฟ และแอลลอยที่ทำให้เกิดประกายไฟ	
สิ่งปรุงแต่งที่สันดาปได้บางชนิด	45
ค. สารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ สารพิษต่อระบบสืบพันธุ์ (CMR)	46
ง. สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติด	48
1.1.6 การสอบทานข้อมูลนำเข้าเคมีภัณฑ์ระหว่างหน่วยงานควบคุมและกรมศุลกากร	49
ก. กรณีศึกษา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม	49
ข. กรณีศึกษา : กรมวิชาการเกษตร	51
1.1.7 ระบบสอบทานและยืนยันข้อมูลที่ควบคุมโดยหลายหน่วยงาน	54
1.2 การส่งออก	55
1.2.1 การส่งออกเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 29)	56
1.2.2 การส่งออกเคมีภัณฑ์อนินทรีย์ (ตอนที่ 28)	57
1.2.3 การส่งออกเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (ตอนที่ 38)	57
1.3 การใช้และเก็บสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม	59
1.3.1 การใช้สารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม	61
1.3.2 สารเคมีที่เก็บในโรงงานอุตสาหกรรม	61
2. สถานการณ์ปริมาณของเสียในประเทศไทย	62
2.1 ข้อมูลแหล่งกำเนิดของเสีย	62
2.1.1 ของเสียจากการผลิตผลิตภัณฑ์ (รวมของเสียจากการแปรรูปวัตถุดิบ)	63
2.1.2 ของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์	64
2.2 ระบบอ้างอิงการนำเข้า-ส่งออกของเสียและวัสดุไม่ใช้แล้ว	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 สถิติการนำเข้า-ส่งออก.....	66
2.3.1 บัญชีรายชื่อของเสียตามอนุสัญญาบาเซลและการควบคุม.....	66
2.3.2 สถิติการนำเข้า-ส่งออกของเสียและวัสดุที่ไม่ใช่แล้ว.....	68
ส่วนที่ 3 บทส่งท้าย	81

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 1-1 เส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมี.....	3
รูปที่ 1-2 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณระบบข้อมูลสารเคมีตามเส้นทางความเคลื่อนไหว.....	4
รูปที่ 1-3 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณระบบข้อมูลสารเคมีในส่วนการใช้เฉพาะทาง.....	7
รูปที่ 1-4 ขอบเขตการนำเสนอระบบข้อมูลสารเคมีในส่วนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป.....	8
รูปที่ 1-5 ระบบการติดตามข้อมูลการนำเข้าสินค้าอันตราย.....	10
รูปที่ 1-6 รูปแบบเลขที่เอกสารสำคัญ 15 หลัก.....	11
รูปที่ 1-7 ขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามประกาศฯ เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549.....	15
รูปที่ 1-8 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณระบบข้อมูลสารเคมีตามเส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมี.....	19
รูปที่ 1-9 มาตรการการกำกับดูแลสินค้าของหน่วยงานรับผิดชอบ.....	20
รูปที่ 1-10 ขอบเขตการนำเสนอระบบข้อมูลของเสียจากการใช้สารเคมี.....	21
รูปที่ 1-11 กรอบกฎหมายกำกับดูแลของเสียภาคอุตสาหกรรมโดยสรุป.....	23
รูปที่ 1-12 โครงสร้างฐานข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล.....	31
รูปที่ 2-1 ความหมายของพิกัดรหัสสถิติ.....	36
รูปที่ 2-2 ปริมาณส่งออกเคมีภัณฑ์พิกัดศุลกากรตอนที่ 28, 29 และ 38 ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2548.....	56
รูปที่ 2-3 ขั้นตอนต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และการเกิดของเสีย.....	62
รูปที่ 2-4 ปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากการแปรรูปวัตถุดิบและผลิตผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2547.....	64
รูปที่ 2-5 ปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากการแปรรูปวัตถุดิบและผลิตผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2547.....	65
รูปที่ 2-6 สถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์พิกัด 2621 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548.....	76
รูปที่ 2-7 สถิติการส่งออกเคมีภัณฑ์พิกัด 2621 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548.....	77
รูปที่ 2-8 สถิติปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์พิกัด 2620 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548.....	77
รูปที่ 2-9 สถิติปริมาณส่งออกเคมีภัณฑ์พิกัด 2620 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548.....	78
รูปที่ 3-1 การเคลื่อนไหวสารเคมีเข้า - ออก และสะสมในประเทศ.....	81

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1-1 จำนวนวัตถุดิบอันตรายจำแนกตามชนิดวัตถุดิบอันตรายและหน่วยงานรับผิดชอบ.....	5
ตารางที่ 1-2 ลักษณะการเผยแพร่ข้อมูลสถิตินำเข้าเคมีภัณฑ์ของหน่วยงาน.....	12
ตารางที่ 1-3 การติดตามข้อมูลการผลิตสารเคมีและการเผยแพร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตารางที่ 1-4 การติดตามข้อมูลการครอบครองสารเคมีและการเผยแพร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	17
ตารางที่ 1-5 หมวตรหัสประเภทของเสีย.....	25
ตารางที่ 1-6 ขอบเขต กลไก และหน่วยงานกำกับดูแลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	26
ตารางที่ 1-7 สถานภาพของฐานข้อมูลของเสียของกรมโรงงานอุตสาหกรรม.....	28
ตารางที่ 2-1 ประเภทสินค้าของพิกัดตอนที่ 25 ถึง 38.....	35
ตารางที่ 2-2 จำนวนรายการสินค้าเคมีภัณฑ์อันตรายในพิกัดตอนที่ 25 ถึง 38.....	36
ตารางที่ 2-3 ปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ในหน่วยต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2548.....	37
ตารางที่ 2-4 จำนวนรายการและปริมาณนำเข้าจำแนกตามปีและปริมาณนำเข้ารวมทั้งปี.....	38
ตารางที่ 2-5 เคมีภัณฑ์นำเข้ามากกว่า 10,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2548 ที่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายหลัก.....	39
ตารางที่ 2-6 ตัวอย่างเคมีภัณฑ์นำเข้ามากกว่า 10,000 ตันใน พ.ศ. 2548 ที่ไม่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายหลัก.....	41
ตารางที่ 2-7 รายการที่มีการนำเข้ามากกว่า 1 ล้านตันในช่วงปี พ.ศ. 2545-2548.....	42
ตารางที่ 2-8 ปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ตามประเภทความอันตรายจำแนกตามข้อกำหนดของ องค์การสหประชาชาติ.....	44
ตารางที่ 2-9 ปริมาณการนำเข้าพิกัดตอนที่ 36 ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2548.....	45
ตารางที่ 2-10 ปริมาณการนำเข้าพิกัดตอนที่ 36 ในช่วงปี พ.ศ. 2545- 2548.....	46
ตารางที่ 2-11 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีที่อยู่ในกลุ่มสารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ สารพิษต่อระบบสืบพันธุ์.....	47
ตารางที่ 2-12 เคมีภัณฑ์กลุ่ม CMR ที่มีปริมาณนำเข้าสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545-2548.....	47
ตารางที่ 2-13 รายการเคมีภัณฑ์ที่มีการนำเข้าเฉพาะในปี พ.ศ. 2548.....	48
ตารางที่ 2-14 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีที่อยู่ในกลุ่มสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติด.....	49
ตารางที่ 2-15 ปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่ควบคุมโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีปริมาณสูงกว่า 10,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2546.....	50
ตารางที่ 2-16 วัตถุดิบอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมรายงานว่ามีการนำเข้าสูงสุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2546.....	51
ตารางที่ 2-17 ปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรปี พ.ศ. 2546 รายงานโดยกรมศุลกากร.....	52
ตารางที่ 2-18 สรุปสถิติการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายที่รายงานโดยกรมวิชาการเกษตร พ.ศ. 2546.....	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 2-19	ผลการเปรียบเทียบปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์การเกษตรที่รายงานโดยกรมวิชาการเกษตร และกรมศุลกากร.....	53
ตารางที่ 2-20	ตัวอย่างเปรียบเทียบการตรวจสอบข้อมูลหน่วยงานด้วยระบบยืนยันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน...	54
ตารางที่ 2-21	ปริมาณเคมีภัณฑ์ส่งออก (เฉพาะหน่วยกิโลกรัม) และจำนวนพิกัดศุลกากร จำแนกตามตอนที่ของพิกัดศุลกากรและปี.....	55
ตารางที่ 2-22	ปริมาณเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 29) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2545-2548.....	56
ตารางที่ 2-23	เคมีภัณฑ์อนินทรีย์ (ตอนที่ 28) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2545-2548.....	57
ตารางที่ 2-24	เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (ตอนที่ 38) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2545-2548.....	58
ตารางที่ 2-25	จังหวัดที่มีปริมาณการใช้สารเคมีสูงสุด 10 ลำดับแรก.....	59
ตารางที่ 2-26	ปริมาณสารเคมีที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภทความเป็นอันตราย.....	60
ตารางที่ 2-27	จังหวัดที่มีปริมาณการใช้ก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ ก๊าซไวไฟ และของเหลวไวไฟ สูงสุด 3 ลำดับแรก.....	60
ตารางที่ 2-28	จังหวัดที่มีปริมาณการเก็บสารเคมีสูงสุด 10 ลำดับแรก.....	61
ตารางที่ 2-29	ปริมาณสารเคมีที่เก็บในโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภทความเป็นอันตราย.....	61
ตารางที่ 2-30	ปริมาณกากกัมมันตรังสี จำแนกตามประเภทกากกัมมันตรังสี พ.ศ. 2547.....	65
ตารางที่ 2-31	รายการของเสียที่ควบคุมตามอนุสัญญาบาเซลของประเทศไทย.....	66
ตารางที่ 2-32	ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกแบตเตอรี่และแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548.....	69
ตารางที่ 2-33	ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกเศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะของเซลปรูมภูมิ แบตเตอรี่และ หม้อสะสมไฟฟ้า เซลปรูมภูมิที่ใช้แล้ว ... (พิกัด 8548) ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548.....	70
ตารางที่ 2-34	ปริมาณการนำเข้ายางรถใช้แล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548.....	71
ตารางที่ 2-35	ปริมาณนำเข้า-ส่งออกของเสียประเภทเศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติก ปี 2545 – 2548.....	72
ตารางที่ 2-36	เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้ารวมในปี พ.ศ. 2547 – 2548 สูงสุด 15 ลำดับ.....	73
ตารางที่ 2-37	ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกเครื่องใช้และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน พ.ศ. 2546.....	74
ตารางที่ 2-38	ปริมาณการนำเข้าและส่งออกของเสียประเภทเคมีภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2545 – 2548.....	75
ตารางที่ 2-39	ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกวัสดุไม้ใช้แล้วที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ในปี พ.ศ. 2545 – 2548.....	78
ตารางที่ 3-1	ระบบติดตามข้อมูลสารเคมีที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน.....	82

ส่วนที่ 1

ระบบข้อมูลสารเคมีและของเสียของประเทศไทย

1. บทนำ

สารเคมีที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างแนบแน่นเช่นทุกวันนี้ มีทั้งคุณอนันต์และอาจะมีโทษมหันต์ได้เช่นกัน การจัดการเพื่อให้การใช้สารเคมีเป็นไปอย่างปลอดภัยต่อชีวิตมนุษย์ โดยสามารถรักษาสุขภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นเป้าหมายร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน แต่ปรากฏการณ์ที่อุบัติภัยที่เกี่ยวข้องกับสารเคมียังเกิดขึ้นอย่างซ้ำซาก ก็เป็นเครื่องตอกย้ำว่าเป้าหมายข้างต้นยังอยู่ห่างไกล แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเริ่มดำเนินการที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของสารเคมีมานาน ในปี พ.ศ. 2535 มีการออกกฎหมายที่สำคัญหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พระราชบัญญัติโรงงาน พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานอย่างจริงจังเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยด้านสารเคมี เริ่มตั้งแต่ประเทศไทยประกาศใช้แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2540 – 2544) ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยความปลอดภัยของสารเคมี การดำเนินงานตามแผนแม่บท ฉบับที่ 1 ทำให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเริ่มเห็นความสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน แต่ก็ไม่ปรากฏผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในแผนแม่บท ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2549) มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารเคมีแห่งชาติ การพัฒนาระบบการจัดการและป้องกันอุบัติภัยสารเคมี การส่งเสริมศักยภาพการจัดการของเสียสารเคมี การพัฒนาเครือข่ายศูนย์พิษวิทยาแห่งชาติ และการศึกษาวิจัยและพัฒนา โดยที่แต่ละยุทธศาสตร์มีเจ้าภาพหลักรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นปีที่แผนแม่บท ฉบับที่ 2 กำลังจะสิ้นสุด ปรากฏว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่างๆ ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่เน้นการจัดการสารเคมีเป็นระบบและประชาชนมีสุขภาพดี ยุทธศาสตร์ที่มีผลการดำเนินงานที่ชัดเจนคือยุทธศาสตร์การวิจัย ซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างรูปแบบการติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีและวัตถุอันตราย ฐานข้อมูลอ้างอิงวัตถุอันตราย และฐานการจัดการความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี องค์ความรู้ในการจัดการสารเคมีแบบมีส่วนร่วมและครบวงจร ตลอดจนองค์ความรู้ในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม

หน่วยข้อเสนอแนะวัตถุอันตรายและความปลอดภัยเป็นหน่วยงานในศูนย์วิจัยแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับความสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมีจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 หน่วยข้อเสนอแนะฯ ได้ผลิตผลงานที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบการติดตามความเคลื่อนไหวของวัตถุอันตรายและดำเนินงานต่อเนื่องในแนวดังกล่าวมาโดยลำดับกล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2543 ได้เสนอรายงานวิจัย “แนวคิดการประสานงานการสร้างความปลอดภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย”¹ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าหน่วยงานต่างๆ มีระบบการเก็บข้อมูลที่เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงาน โดยที่ข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถเชื่อมโยงกันให้เกิดข้อมูลที่ใช้ประโยชน์ในเชิงการติดตามได้ ในลำดับต่อมา สกว. ได้สนับสนุนให้เกิดผลงานวิจัย “โครงการ

¹ วราพรรณ ด่านอุตรา และ คณะ. รายงานวิจัยโครงการแนวคิดการประสานงานการสร้างความปลอดภัยด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543

ฐานข้อมูลสารอันตรายเพื่อการอ้างอิง”² ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือใน “โครงการการสร้างระบบประสานงานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีอันตราย”³ ซึ่งเป็นผลให้เกิดระบบการติดตามข้อมูลการนำเข้าวัตถุอันตรายที่กรมศุลกากรและหน่วยงานควบคุมได้ใช้ประโยชน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ทำให้หน่วยงานควบคุมมีระบบติดตามและตรวจสอบข้อมูลการอนุญาตของตนให้ต้องตรงกันกับกรมศุลกากร ผลการดำเนินงานการสร้างระบบประสานงาน ทำให้หน่วยข้อเสนอเทศฯ สามารถร่วมมือกรมศุลกากรจัดทำรายงานสถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์อันตรายเผยแพร่ทั้งที่เป็นเอกสารสิ่งพิมพ์และในเว็บไซต์ www.chemtrack.org ต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบัน

ผลต่อเนื่องจากการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาระบบที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลที่จุดนำเข้าได้ ทำให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมร่วมมือกับหน่วยข้อเสนอเทศฯ ดำเนินงาน “โครงการพัฒนาระบบความเคลื่อนไหววัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย”⁴ และนำผลงานไปปรับแก้ประกาศฯ การติดตามวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบ⁵ นอกจากนี้ในการพัฒนาระบบการติดตามปลายทางได้เกิดระบบการจำแนกของเสียตามระบบของสหภาพยุโรปในรายงาน “โครงการนำร่องแนวทางการจัดการเก็บข้อมูลที่ไม่ใช่แล้วที่เป็นของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรม”⁶ ซึ่งทำให้เกิดการปรับปรุงประกาศฯของกระทรวงอุตสาหกรรมในการติดตามของเสียอันตราย⁷ ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2549

นอกจากการร่วมมือกับหน่วยงานควบคุมต่าง ๆ ในการร่วมกันพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ปรากฏว่าปัจจุบันยังไม่อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีระบบข้อมูลสารเคมีและของเสียอันตรายที่มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจ หน่วยข้อเสนอเทศฯ จึงได้จัดทำรายงานนี้ขึ้นเพื่อสรุปผลการรวบรวมรูปแบบการเก็บและเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการควบคุมสารเคมีและของเสียอันตราย เพื่อฉายให้เห็นช่องว่างของภาพความเคลื่อนไหวของสารเคมีและของเสียอันตรายในประเทศไทย เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าตนอยู่ที่ใด และสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้ภาพสมบูรณ์และชัดเจนขึ้นได้อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานตามกรอบทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่เน้นการบริหารจัดการแบบองค์รวมและครบวงจร และการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

1.1 เส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมีและขอบเขตการนำเสนอ

การพิจารณาข้อมูลสารเคมีในลักษณะที่ครบวงจรหรือตลอดเส้นทางความเคลื่อนไหวตั้งแต่เริ่มจนจบจะให้ความเข้าใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่อย่างรอบด้าน อันจะนำมาซึ่งการจัดการที่ครอบคลุม เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการด้านข้อมูลความเคลื่อนไหวของสารเคมีในประเทศไทยจากต้นทางไปยังปลายทางมีเส้นทางหลักดังแสดงในรูปที่ 1-1

² วราพรรณ ด่านอุตรา และ คณะ. รายงานวิจัยโครงการฐานข้อมูลสารเคมีอันตรายเพื่อการอ้างอิง สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543

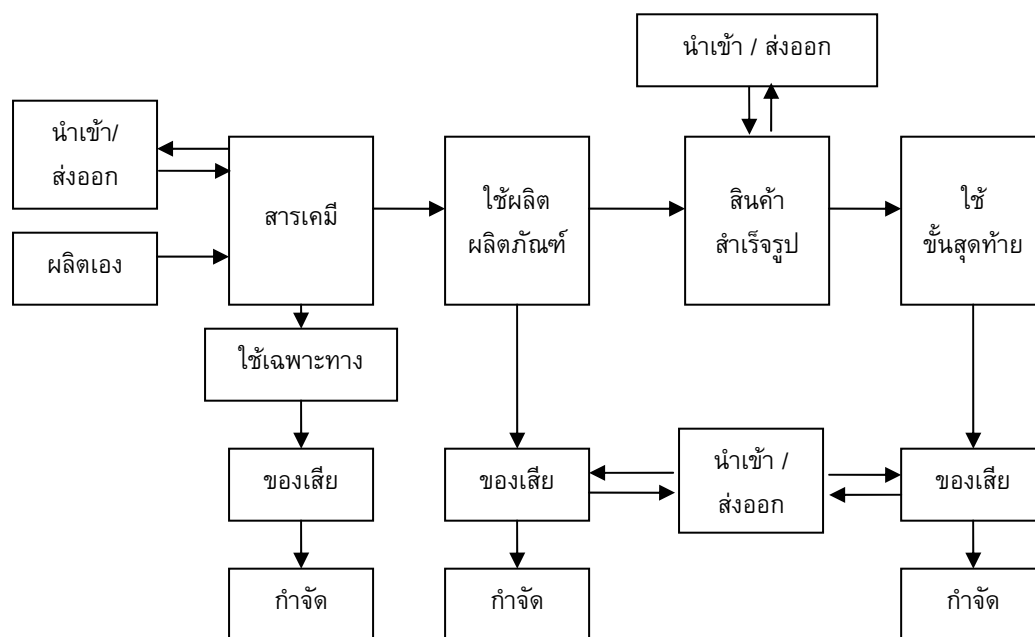
³ วราพรรณ ด่านอุตรา และ คณะ. รายงานการวิจัยโครงการการสร้างระบบประสานงานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีอันตราย สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545

⁴ วราพรรณ ด่านอุตรา และ คณะ. รายงานการวิจัยโครงการพัฒนาระบบการตรวจสอบความเคลื่อนไหววัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547

⁵ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มิไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. ๒๕๔๗

⁶ วราพรรณ ด่านอุตรา และ คณะ. รายงานการวิจัยโครงการนำร่องแนวทางการจัดการเก็บข้อมูลวัสดุที่ไม่ใช่แล้วที่เป็นของเสียอันตรายจากโรงงาน อุตสาหกรรม : จังหวัดสมุทรปราการ. สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547

⁷ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและวัสดุไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548

รูปที่ 1-1 เส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมี

สารเคมีในประเทศไทยได้จากการนำเข้ามาจากต่างประเทศและผลิตขึ้นในประเทศ สารเคมีที่นำเข้าหรือผลิตขึ้นนี้จะถูกนำไปใช้ต่อไป 2 กิจกรรมหลักคือกิจกรรมภาคการผลิต และกิจกรรมเฉพาะทาง

การใช้สารเคมีในกิจกรรมการผลิตภาคอุตสาหกรรม เป็นการใช้เพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูปสำหรับผู้บริโภคทั่วไป ซึ่งรวมถึงการผลิตพืชผลภาคการเกษตร ประมง และปศุสัตว์ เนื่องจากพืชผลจากการเกษตรถือเป็นสินค้าสำเร็จรูปที่ผู้บริโภคทั่วไปซื้อหาไปรับประทาน ส่วนการใช้เฉพาะทางหมายถึง การนำสารเคมีไปใช้ในกิจกรรมที่ไม่ใช่การผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองการใช้ของผู้บริโภคทั่วไป ตัวอย่างเช่น การใช้สารเคมีในทางทหาร ทาง การแพทย์ ทางการศึกษาวิจัย หรือการวิเคราะห์ทดสอบในห้องปฏิบัติการ เป็นต้น

สารเคมีที่นำมาใช้ในรูปแบบของวัตถุดิบส่วนหนึ่งจะเจือปนไปกับสินค้า ส่วนหนึ่งเจือปนไปกับของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตซึ่งในท้ายที่สุดจะกลับสู่สิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับการใช้เฉพาะทางที่สารเคมีบางส่วนปนเปื้อนไปกับของเสียที่เกิดขึ้น

สำหรับสารเคมีที่เจือปนไปกับสินค้าสำเร็จรูปจะเคลื่อนย้ายสู่ผู้บริโภคผ่านการใช้สินค้า และปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อมในรูปแบบของเสียหรือซากสินค้าที่ใช้งานแล้ว

ในรายงานนี้จะพิจารณาสถานการณ์ระบบข้อมูลสารเคมีของประเทศไทยตามขอบเขตความเคลื่อนไหวสารเคมี 5 ขอบเขตดังนี้คือ

1. ความเคลื่อนไหวในส่วนการใช้เฉพาะทาง ซึ่งการใช้สารเคมีในส่วนนี้จะมีกฎหมายดูแลเฉพาะวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ดูแลการใช้วัตถุอันตรายทางการทหาร รับผิดชอบโดยกรมอุตสาหกรรมทหาร หรือดูแลตามประเภทวัตถุอันตรายได้แก่ วัตถุกำมันตรังสี ดูแลโดยสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 เนื่องจากเป็นวัตถุอันตรายที่มีความจำเพาะในการใช้และมีปริมาณการใช้ไม่มากจึงจะไม่กล่าวถึงระบบข้อมูลสารเคมีหรือวัตถุอันตรายในส่วนนี้

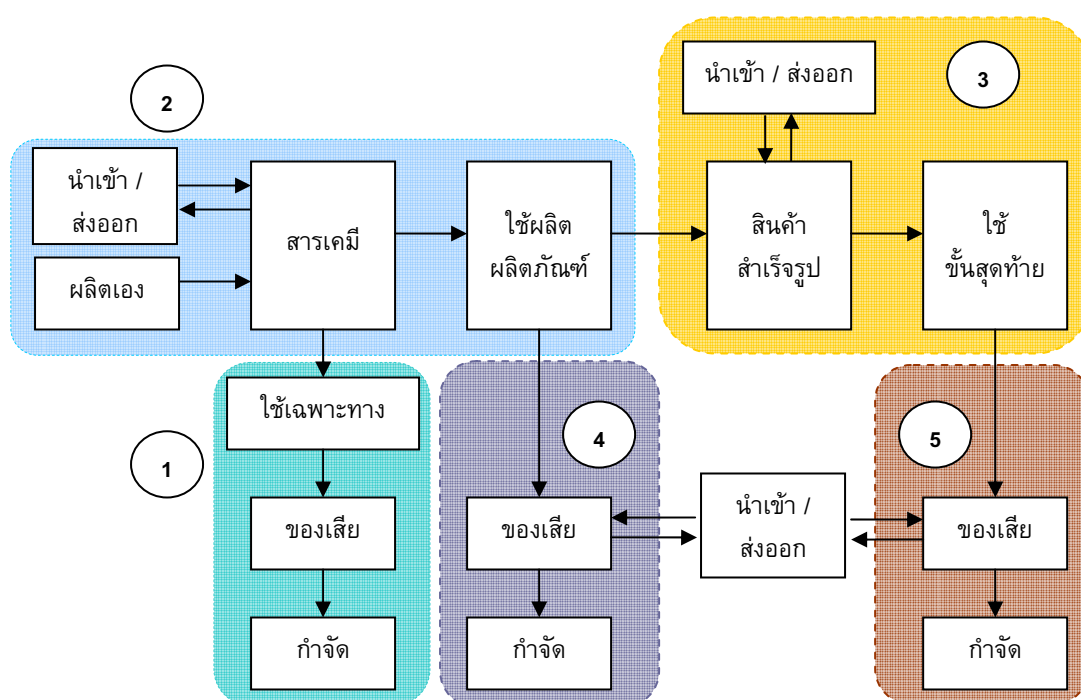
2. ความเคลื่อนไหวในส่วนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป เป็นส่วนหลักที่มีความซับซ้อนสูงเนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากทั้งหน่วยงานกำกับดูแลและผู้ประกอบการ รวมทั้งมีกฎหมายดูแลเฉพาะที่เกี่ยวกับสารเคมี

หลายฉบับด้วยกัน ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมีตั้งแต่โรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในสายการผลิต ตั้งแต่โรงงานที่ผลิตเคมีภัณฑ์วัตถุดิบไปจนถึงโรงงานผลิตสินค้าสำเร็จ คลังสินค้า ผู้ผลิตรายย่อยที่ไม่เป็นโรงงาน ผู้นำเข้า ผู้ใช้ รับจ้างต่าง ๆ และเกษตรกรที่ทำการผลิตในภาคเกษตร ส่วนหน่วยงานที่มีภารกิจในการดูแลได้แก่ กรมโรงงาน อุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน และกรมศุลกากร กิจกรรมที่ดำเนินการในขอบเขตนี้ประกอบด้วย การนำเข้า การใช้เพื่อ ผลิตสินค้า การเก็บรักษา และการใช้รับจ้าง เป็นต้น

3. ความเคลื่อนไหวในส่วนที่เจือปนไปกับสินค้าสำเร็จรูป ประกอบด้วยสินค้ากลุ่มหลักดังนี้คือ สินค้าประเภทอุตสาหกรรม สินค้าทางสาธารณสุขที่ใช้ในบ้านเรือน พืชผลการเกษตร อาหารสดประเภทพืชผัก เนื้อสัตว์ และสัตว์น้ำ นอกจากสินค้าสำเร็จที่ผลิตขึ้นภายในประเทศแล้ว ยังมีสินค้าสำเร็จที่มีสารเคมีเจือปนที่ นำเข้ามาจากต่างประเทศอีกส่วนหนึ่งด้วย

4. ความเคลื่อนไหวในส่วนที่เจือปนไปกับของเสียจากภาคการผลิต ซึ่งครอบคลุมทั้งน้ำเสีย อากาศ เสีย และกากของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ ของเสียเหล่านี้ต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง ซึ่งต้องเริ่มต้นจากข้อมูล สารเคมีที่ปลดปล่อยไปกับของเสียที่ต้องสอดคล้องกับการใช้งาน

5. ความเคลื่อนไหวในส่วนที่เจือปนไปกับของเสียจากการใช้สินค้าสำเร็จรูป ของเสียที่เกิดจากการใช้ สินค้าขั้นสุดท้ายส่วนใหญ่จะเป็นกากหรือเศษซากของสินค้าที่ใช้แล้ว ซึ่งเศษซากที่มีสารเคมีที่มีคุณสมบัติอันตราย เจือปนอยู่มากพอจะแสดงความอันตรายจะจัดเป็นของเสียอันตราย เช่น แบตเตอรี่ และหลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นต้น

รูปที่ 1-2 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณ์ระบบข้อมูลสารเคมีตามเส้นทางความเคลื่อนไหว

ในรายงานฉบับนี้ การติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีหมายถึงการศึกษาระบบข้อมูลสารเคมีทั้งที่อยู่ในรูปสารเคมีเดี่ยว ๆ ในรูปเคมีภัณฑ์ที่ผสมรวมกัน หรือสารเคมีที่เจือปนไปในผลิตภัณฑ์และของเสีย จากระบบงานที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมายที่มีอยู่ และด้วยความจำเพาะของกฎหมายแต่ละฉบับที่มีขอบเขตการควบคุมแตกต่างกันและซ้อนทับกันในบางประเด็น การนำเสนอลำดับต่อไปจึงมีการใช้คำว่า “วัตถุอันตราย” ซึ่งเป็นการใช้ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งหมายถึงวัตถุหรือวัตถุที่มีคุณสมบัติอันตรายตามที่กำหนด

1.2 สารหลักและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลจัดการสารเคมีมีอยู่ 2 ฉบับหลัก คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 นอกจากนี้ยังมีประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ดูแลเกี่ยวกับสารเคมีของสถานประกอบการอีก 2 ฉบับ

1.2.1 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ควบคุมดูแลวัตถุอันตรายซึ่งหมายถึง (1) วัตถุระเบิดได้ (2) วัตถุไวไฟ (3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ (4) วัตถุมีพิษ (5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค (6) วัตถุกัมมันตรังสี (7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม (8) วัตถุกัดกร่อน (9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง (10) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่ใช้สำหรับการควบคุมคือ การนำเข้า การผลิต การครอบครอง และการส่งออก โดยกำหนดวิธีการควบคุมประกอบด้วย การขึ้นทะเบียน การแจ้งข้อเท็จจริง การขออนุญาตประกอบการ ระดับของการควบคุมจะขึ้นอยู่กับชนิดหรือความอันตรายของวัตถุอันตราย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ชนิดคือ ชนิดที่ 1, 2, 3 และ 4 จำนวนรายการวัตถุอันตรายจะปรากฏในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้มี 7 หน่วยงานได้แก่ 1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม รับผิดชอบสารเคมีที่นำไปใช้ในทางอุตสาหกรรม 2) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบสารเคมีที่นำไปใช้ในการเกษตร ยกเว้นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทางการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบสารเคมีที่นำไปใช้ในการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 4) กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบสารเคมีที่นำไปใช้ในการปศุสัตว์ 5) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบสารเคมีที่นำไปใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข 6) กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน รับผิดชอบเกี่ยวกับปิโตรเลียมเหลวและน้ำมันเชื้อเพลิง และ 7) สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รับผิดชอบสารกัมมันตรังสี สรุปการควบคุมจำแนกตามชนิดวัตถุอันตรายและจำนวนรายการวัตถุอันตรายแต่ละชนิดจำแนกตามหน่วยงานรับผิดชอบแสดงในตารางที่ 1-1

ตารางที่ 1-1 จำนวนวัตถุอันตรายจำแนกตามชนิดวัตถุอันตรายและหน่วยงานรับผิดชอบ

รายการ	ชนิดและจำนวนรายการวัตถุอันตราย*			
	1	2	3	4
การควบคุมกิจกรรมการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการครอบครอง	ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด	ต้องขึ้นทะเบียน และแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด	ต้องขึ้นทะเบียน และขออนุญาต	ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง
จำนวนวัตถุอันตรายรวมทุกหน่วยงาน**	120	73	931	223
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	113	29	328	82
กรมวิชาการเกษตร	0	18	540	102
กรมประมง	3	1	11	1
กรมปศุสัตว์	2	3	27	0
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	9	25	103	117
สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ	0	0	8	0
กรมธุรกิจพลังงาน	0	0	3	0

* อ้างอิงตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

** จำนวนรวมทุกหน่วยงานนับเฉพาะรายการที่ไม่ซ้ำกัน

สาระสำคัญที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดระบบข้อมูลสารเคมีคือ สารในมาตรา 17 ที่กำหนดให้จัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่องข้อมูลของวัตถุอันตรายกับส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งจากภาคเอกชน เพื่อรวบรวมและให้บริการข้อมูลทุกชนิดเกี่ยวกับ วัตถุอันตราย ตั้งแต่การมีอยู่ในต่างประเทศ การนำเข้าหรือการผลิตภายในประเทศ การเคลื่อนย้าย การใช้สอย การทำลาย และการอื่นใดอันเกี่ยวเนื่อง

1.2.2 พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ควบคุมโดยใช้กิจกรรมการผลิต การนำเข้า และการครอบครองยุทธภัณฑ์ 3 ชนิดรวม 288 รายการ หน่วยงานรับผิดชอบคือ กรมการอุตสาหกรรมทหาร กระทรวงกลาโหม ระบบการติดตามความเคลื่อนไหวของสารยุทธภัณฑ์ที่ดำเนินการอยู่ได้แก่ ในส่วนการนำเข้า กำหนดให้ผู้ประกอบการส่งหลักฐานการส่งเข้ามาหรือนำเข้ามา ภายใน 15 วันนับจากวันที่ส่งเข้ามาหรือนำเข้ามา ส่วนการผลิตและครอบครองกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีบัญชีรับจ่าย

1.2.3 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515

เป็นประกาศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานในสถานประกอบการ ปัจจุบันรับผิดชอบโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน และอยู่ในขั้นตอนออกเป็นประกาศใหม่ของกระทรวงแรงงาน มีจำนวนสารเคมีที่อยู่ในข่ายควบคุม 1,653 รายการที่ไม่ซ้ำกัน โดยมีประกาศกระทรวงฯ ที่ออกตามอำนาจของ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ 2 ฉบับคือ

1) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม (สารเคมี) พ.ศ. 2520 กำหนดระดับความเข้มข้นของสารเคมีอันตรายในบรรยากาศในสถานประกอบการจำนวน 121 รายการ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องดำเนินกิจกรรมให้มีความเข้มข้นไม่เกินกว่าที่กำหนด

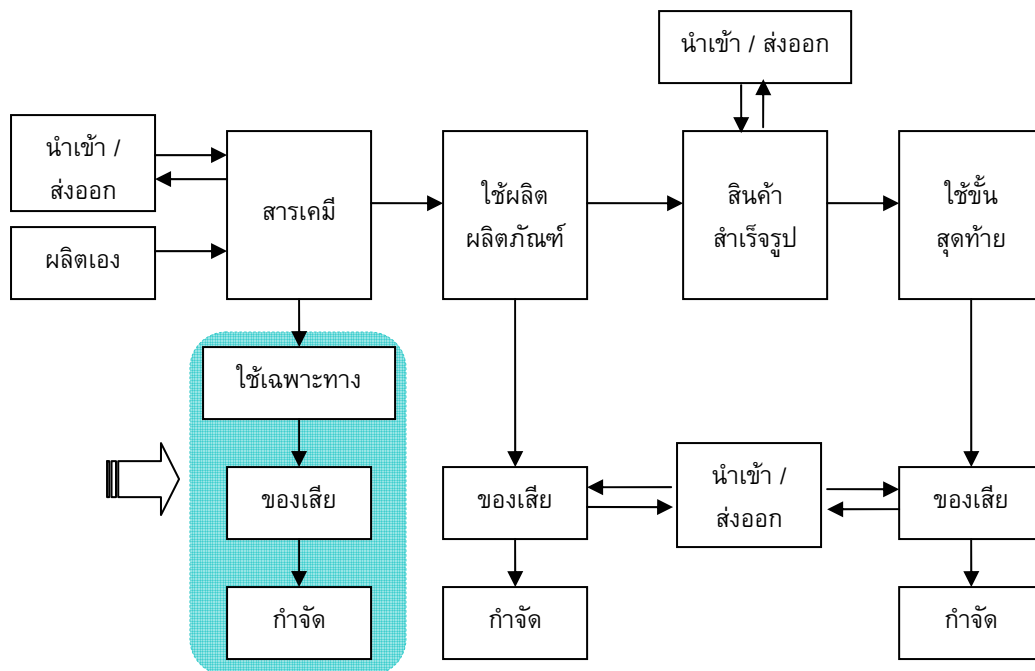
2) ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมี พ.ศ. 2534 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ (1) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตรายจำนวน 1,760 รายการ ในเรื่อง การขนส่ง เก็บรักษา เคลื่อนย้าย และกำจัดหีบห่อ ภาชนะบรรจุ หรือวัสดุห่อหุ้มสารเคมีอันตราย (2) ให้นายจ้างที่มีสารเคมีอันตรายในสถานประกอบการแจ้งรายละเอียดต่ออธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ที่มีสารเคมีอันตรายไว้ในครอบครอง (3) ให้นายจ้างที่มีสารเคมีอันตรายในสถานประกอบการจัดทำรายงานความปลอดภัย และการประเมินการก่อดังอันตรายของสารเคมีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ประเมิน (4) นายจ้างจะต้องดูแลหรือแก้ไขปรับปรุงมิให้มีปริมาณความเข้มข้นของสารเคมีอันตรายภายในสถานที่ให้ลูกจ้างทำงานเกินกว่าที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และต้องมีการตรวจวัดความเข้มข้นสารเคมีอันตรายในสถานประกอบการและรายงานผลการตรวจวัดด้วย (5) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพลูกจ้างโดยตรง กำหนดให้นายจ้างจัดสถานที่ทำงานของลูกจ้างซึ่งเกี่ยวข้องกับสารเคมีอันตรายให้มีสภาพและคุณลักษณะที่ถูกต้องตามที่กำหนด ตรวจสุขภาพลูกจ้างเป็นประจำทุกปี เป็นต้น

2. ระบบข้อมูลสารเคมีเชิงปริมาณ

ระบบข้อมูลสารเคมีที่นำเสนอต่อไปนี้หมายถึง ระบบการเก็บข้อมูลของสารเคมีที่หน่วยงานควบคุมดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ ของหน่วยงานภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบเก็บข้อมูลการนำเข้า-ส่งออก ของกรมศุลกากร และระบบการเก็บข้อมูลการแจ้งดำเนินการและขออนุญาตประกอบการวัตถุอันตรายของ หน่วยงานรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 รวมทั้งจากระบบอื่น เช่น การสำรวจ โดยเน้น เฉพาะข้อมูลเชิงปริมาณของสารเคมีเท่านั้น นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงลักษณะของข้อมูลที่ได้จากระบบต่าง ๆ พร้อมทั้ง การเผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากระบบดังกล่าวสู่สาธารณะผ่านสื่อออนไลน์หรือสิ่งพิมพ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2.1 ความเคลื่อนไหวสารเคมีในส่วนการใช้เฉพาะทาง

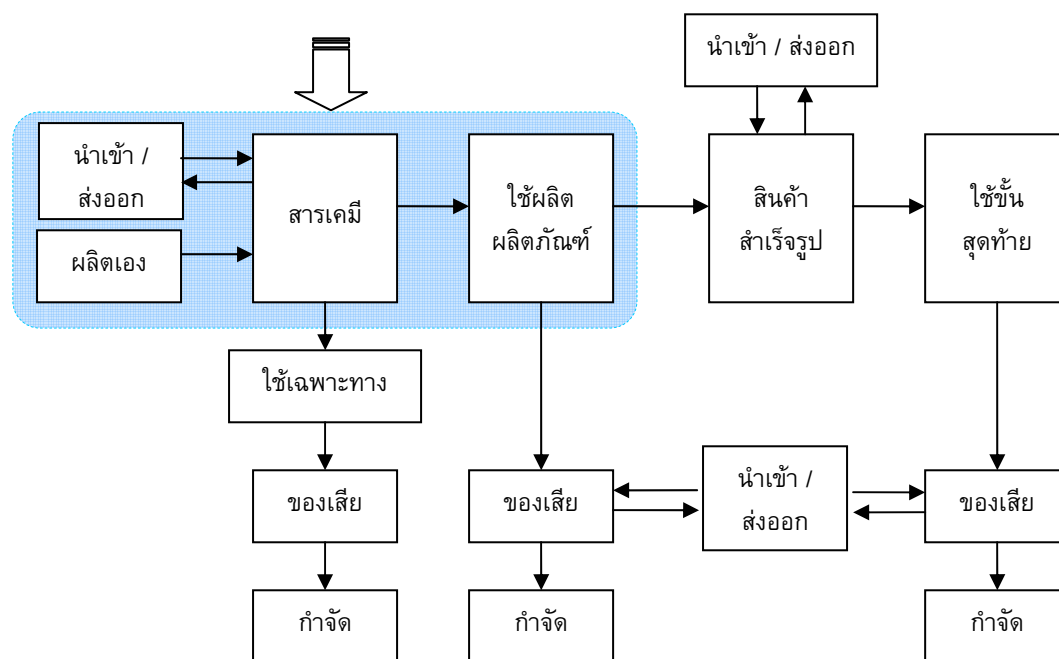
สารเคมีที่นำไปใช้เฉพาะทางมีระบบการดูแลความเคลื่อนไหวโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งมีปริมาณการใช้ไม่มาก แต่มีความสัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวในภาคการผลิตด้วยในรายงานนี้จึงจะเสนอเพียงเพื่อให้เห็น ความสัมพันธ์กับการใช้ในภาคการผลิตเท่านั้น โดยจะไม่นำเสนอรายละเอียดในส่วนนี้

รูปที่ 1-3 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณ์ระบบข้อมูลสารเคมีในส่วนการใช้เฉพาะทาง

2.2 ความเคลื่อนไหวสารเคมีในส่วนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

ในส่วนการผลิตที่ใช้สารเคมีเป็นวัตถุดิบชนิดหนึ่งในกระบวนการ เพื่อผลิตเป็นเคมีภัณฑ์ชนิดอื่นหรือ ผลิตภัณท์ระหว่างทางที่เป็นสินค้าในท้องตลาดสำหรับผู้บริโภคทั่วไป (ขอบเขตนำเสนอดังรูปที่ 1-4) มีระบบ ข้อมูลสารเคมีในเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องเริ่มต้นจากการนำเข้าเคมีภัณฑ์ต่อเนื่องไปยังการผลิต ซึ่งมีรายละเอียด การติดตามข้อมูลสารเคมีดังนี้

รูปที่ 1-4 ขอบเขตการนำเสนอระบบข้อมูลสารเคมีในส่วนการผลิตสินค้าสำเร็จรูป

2.2.1 ข้อมูลการนำเข้าสารเคมี

ก. ระบบติดตามข้อมูลการนำเข้า

กรมศุลกากร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมในการประกอบการ มีระบบติดตามข้อมูลการนำเข้าและส่งออกสินค้าโดยใช้ระบบฮาร์โมนีของ World Customs Organization (WCO) ซึ่งจำแนกสินค้าเป็นพิกัดตอนที่ 01 – 99 สำหรับสินค้าเคมีภัณฑ์อันตรายได้แก่สินค้าในพิกัดตอนที่ 25 ถึง 38 และส่วนหนึ่งของเคมีภัณฑ์อันตรายนี้มีการควบคุมจัดการเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในด้านความปลอดภัยตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และตามพระราชบัญญัติอื่น รวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนหนึ่งที่มีบทกำหนดเกี่ยวกับการนำเข้าได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 อนุสัญญาบาเซล และอนุสัญญาร็อตเตอร์ดัมฯ เป็นต้น

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติและอนุสัญญาต่างๆ มีข้อกำหนดและข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน การติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีจึงเป็นการดำเนินงานตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน แม้ว่าจะมีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ให้มีศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายเพื่อทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดภาพรวมความเคลื่อนไหวที่ครบวงจร แต่ไม่ปรากฏการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม

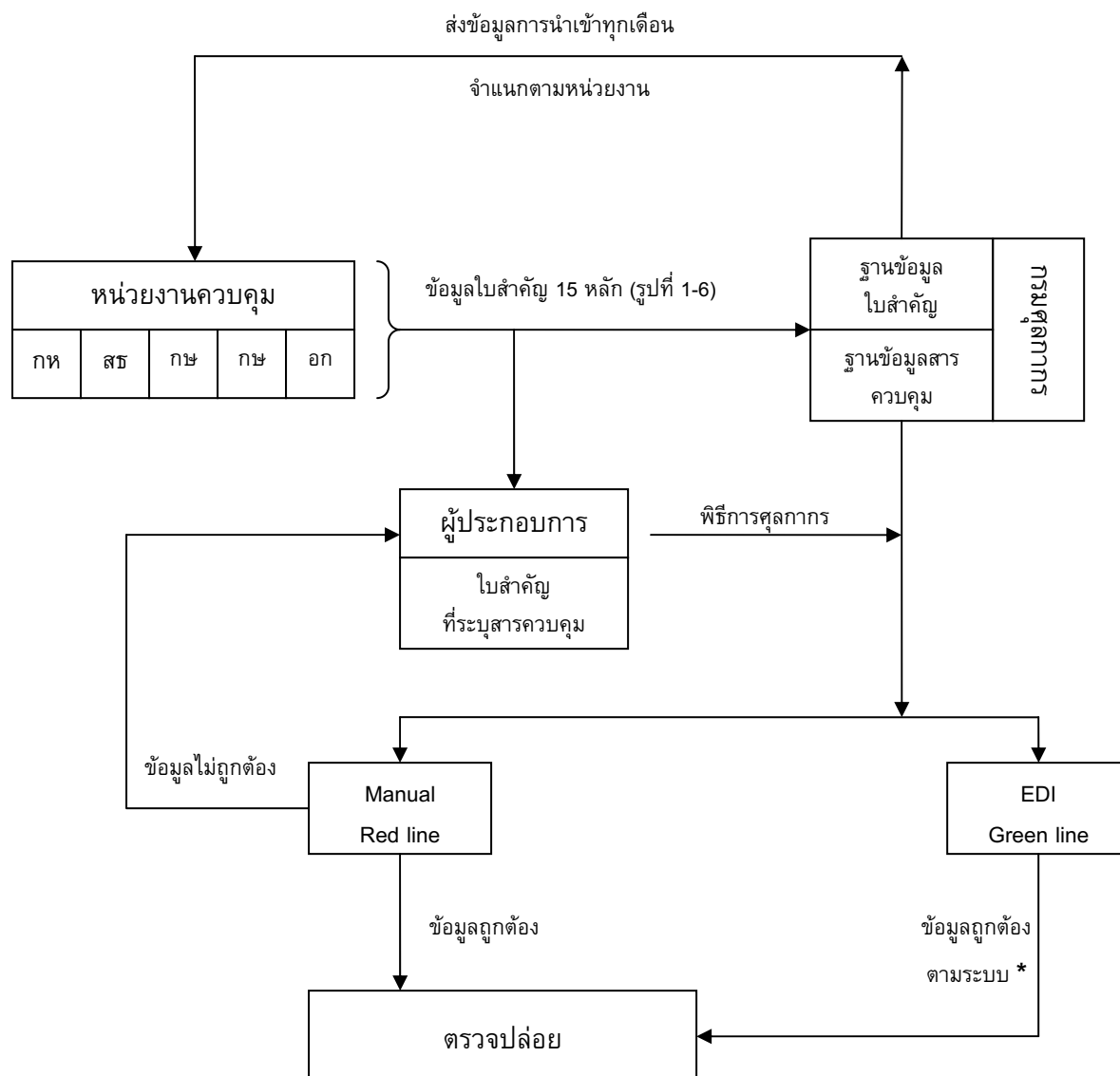
สกว. จึงสนับสนุนการดำเนินงานในรูปโครงการวิจัยให้พัฒนาระบบติดตามข้อมูลการนำเข้าเพื่อให้เกิดภาพรวมการนำเข้าสารเคมีของประเทศเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยความร่วมมือของกรมศุลกากรและหน่วยงานควบคุม 5 หน่วยงาน คือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมประมง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และกรมการอุตสาหกรรมทหาร ผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมปรากฏในรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการการสร้างระบบประสานงานการนำเข้าสารเคมีอันตราย⁸

⁸ วราพรรณ ด่านอุตรา และคณะ, 2545. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการการสร้างระบบประสานงานการนำเข้าสารเคมีอันตราย

ผลผลิตสำคัญของโครงการดังกล่าว คือ

1. การจำแนกหัตถ์สถิติของเคมีภัณฑ์ที่เป็นวัตถุอันตรายรวม 2,117 รหัส และจัดทำเป็นสินค้าต้องกำกับโดยประกาศของกรมศุลกากร เพื่อใช้ควบคุมชนิดของวัตถุอันตรายที่มีการนำเข้า
2. การจัดทำรูปแบบเอกสารสำคัญ 15 หลัก เพื่อใช้ติดตามว่าการนำเข้าวัตถุอันตรายแต่ละรายการได้รับอนุญาตจากหน่วยงานใด
3. เกิดข้อตกลงการส่งข้อมูลไป-กลับระหว่างหน่วยงานควบคุม 5 หน่วยงานและกรมศุลกากร เพื่อให้หน่วยงานควบคุมสามารถตรวจสอบและติดตามความเคลื่อนไหวของวัตถุอันตรายที่ตนควบคุมจากจุดนำเข้าได้

แผนภูมิระบบการติดตามเป็นไปดังรูปที่ 1-5

* ระบบตรวจสอบสารควบคุม
หากตรงตามรายการ 2,117 รหัส
ต้องกรอกข้อมูลใบสำคัญ 15 หลัก
ระบบจึงจะปล่อยผ่าน

รูปที่ 1-5 ระบบการติดตามข้อมูลการนำเข้าสารเคมีอันตราย

เลขที่เอกสารสำคัญ 15 หลักมีรูปแบบดังรูปที่ 1-6

* ใช้สำหรับกรณีนำเข้ายุทธภัณฑ์ที่ควบคุมโดยกรมการอุตสาหกรรมทหาร

รูปที่ 1-6 รูปแบบเลขที่เอกสารสำคัญ 15 หลัก

ระบบนี้เริ่มใช้งานจริงเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 และต่อมาได้มีการขยายไปใช้งาน โดยมีการเพิ่มกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานควบคุม เพื่อติดตามการนำเข้าสารตกค้างในอาหารและสารตั้งต้น ผลิตภัณฑ์ แต่ต่อมาเมื่อมีการเพิ่มหน่วยงานควบคุมอีก 2 หน่วยงานคือ กรมธุรกิจพลังงานและสำนักงาน ปรมานเพื่อสันติ เข้าในประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2546 ไม่ได้มีการประสานงานต่อเนื่องกับกรมศุลกากร

จากการศึกษาระบบติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีของหน่วยงานควบคุมต่าง ๆ พบว่ามีหน่วยงานเพียง 2 หน่วยงานที่มีระบบการดำเนินงานชัดเจนกว่าหน่วยงานอื่นคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรมและ กรมวิชาการเกษตร หน่วยงานแรกคือกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีประกาศการดำเนินงานในลักษณะที่เรียกว่าครบ วงจร ซึ่งมีประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของ สารเคมีที่ประกาศเป็นวัตถุอันตราย 53 รายการ แต่ไม่ปรากฏรายงานการเผยแพร่ข้อมูลจากการดำเนินงาน ดังกล่าว

นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรยังมีการติดตามสถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรที่ ด้านศุลกากร โดยออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2538 และฉบับ

พ.ศ. 2547 กำหนดให้นำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ที่สำนักงานและด่านศุลกากร 10 แห่งได้แก่ สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพ สำนักงานศุลกากรท่าอากาศยานกรุงเทพ ด่านศุลกากรไปรษณีย์ ด่านศุลกากรท่าอากาศยานหาดใหญ่ ด่านศุลกากรท่าเรือสงขลา ด่านศุลกากรสะเดา ด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง ด่านศุลกากรรถไฟกรุงเทพ และส่วนตรวจสินค้านอกเขตท่าที่ 1 โรงพักสินค้าทัณฑ์บน (รพท.) การรถไฟลาดกระบัง แต่การเก็บสถิตินำเข้าจริงดำเนินการเฉพาะที่ด่านท่าเรือกรุงเทพ ด่านลาดกระบัง และด่านท่าเรือแหลมฉบังเท่านั้น

ข. ข้อมูลสถิติปริมาณการนำเข้า ลักษณะข้อมูล และการเผยแพร่

ข้อมูลหลักของการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่มีการเผยแพร่สม่ำเสมอได้จากระบบงานปกติของกรมศุลกากร อีกส่วนหนึ่งมาจากข้อมูลการนำเข้าเคมีภัณฑ์การเกษตรของกรมวิชาการเกษตร ข้อมูลการนำเข้าของกรมศุลกากรได้มีหน่วยงานนำไปจัดกลุ่มและเผยแพร่อีกหลายหน่วยงานที่สำคัญได้แก่ การเผยแพร่ในเชิงเศรษฐกิจของกระทรวงพาณิชย์และสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม นอกจากนี้ หน่วยข้อเสนอวัตถุอันตรายและความปลอดภัย เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่น่าข้อมูลการนำเข้าของกรมศุลกากรมาจัดทำสรุปในรูปแบบต่าง ๆ และเผยแพร่ รายละเอียดลักษณะข้อมูลและการเผยแพร่ของหน่วยงานดังกล่าวแสดงในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1-2 ลักษณะการเผยแพร่ข้อมูลสถิตินำเข้าเคมีภัณฑ์ของหน่วยงาน

หน่วยงาน	ลักษณะข้อมูล	การเผยแพร่
กรมศุลกากร	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกรายปีครึ่งสถิติ จำแนกตามประเทศที่ส่งสินค้าเข้าและประเทศที่ส่งซื้อสินค้าส่งออก ซึ่งสามารถเรียกดูข้อมูลของปี พ.ศ. 2544 จนถึงปัจจุบันเป็นข้อมูลรวมรายเดือน นอกจากการดูสถิติรายปีแล้ว ยังสามารถดูเป็นรายตอนที่ ประเภท หรือ ประเภทย่อยได้เฉพาะข้อมูลมูลค่าการนำเข้า-ส่งออก เท่านั้น ไม่สามารถดูสถิติปริมาณได้	สืบค้นบนเว็บไซต์ของกรมศุลกากร (http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp)
กรมวิชาการเกษตร	ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการเกษตร ที่กรมวิชาการเกษตรเก็บสถิติที่ด่านนำเข้า ข้อมูลที่นำเสนอประกอบด้วย หน้าหนักเคมีภัณฑ์ (สินค้า) มูลค่า ปริมาณสารสำคัญ จำแนกตามวัตถุประสงค์ เช่นสารกำจัดแมลง สารกำจัดวัชพืช สารกำจัดรา เป็นต้น ปริมาณนำเข้าจำแนกตามประเทศผู้ขาย โดยลักษณะข้อมูลที่รายงานในแต่ละปีแตกต่างกันบ้าง	กรมวิชาการเกษตรเผยแพร่ไว้ 2 แห่งคือ ที่ http://www.doa.go.th/th/stDoa3Cate.aspx?id=100 เป็นสถิติปี 2539 – 2546 ซึ่งเป็นเอกสารสรุปที่ให้ download ได้ และที่สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร เป็นรายงานสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรจำแนกตามประเภทการใช้ ปี พ.ศ. 2546 ถึง 2548 (http://www.doa.go.th/ard/)
กระทรวงพาณิชย์	นำเสนอสถิติมูลค่านำเข้า ส่งออก สินค้าตามโครงสร้างสินค้าออกและนำเข้าของไทยในระบบฮาร์โมนิส์	รายงานมูลค่านำเข้า ส่งออกจำแนกตามแหล่งนำเข้า หรือตลาดส่งออก โครงสร้างสินค้านำเข้ารวมมูลค่าสินค้าสำคัญ 20 อันดับแรก โครงสร้างสินค้าสำคัญของไทย (http://www.moc.go.th/)
หน่วยข้อเสนอวัตถุอันตรายและความปลอดภัย	นำสถิติปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเคมีภัณฑ์ในตอนที่ 25 - 38 ที่เก็บโดยกรมศุลกากร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 มาวิเคราะห์และนำเสนอในเชิงการเฝ้าระวัง	รายงานประจำปี สามารถ download ได้ที่ (http://www.chemtrack.org/ ; http://www.chemtrack.org/Stat-Import.asp) และจัดพิมพ์เผยแพร่เฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ค. ข้อมูลการขออนุญาต แจ้งดำเนินการ และแจ้งข้อเท็จจริงการนำเข้า

เป็นข้อมูลที่หน่วยงานรับผิดชอบต้องมีตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเก็บค่าธรรมเนียม โดยปกติในการนำเข้าวัตถุอันตรายมีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนคือ การขออนุญาตนำเข้า (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3) หรือการแจ้งดำเนินการนำเข้า (วัตถุอันตรายชนิดที่ 2) ซึ่งเป็นปริมาณต่อปี การแจ้งข้อเท็จจริงก่อนการนำเข้าเมื่อนำเข้าสารเคมีควบคุม และเมื่อนำเข้าเรียบร้อยแล้วต้องแจ้งข้อเท็จจริงภายหลังการนำเข้า เช่นกรณีโรงงานอุตสาหกรรมมีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 ให้ผู้นำเข้าและผู้ส่งออกแจ้งข้อเท็จจริงก่อนการนำเข้า ซึ่งบังคับให้แจ้งข้อเท็จจริงการนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 1, 2 และ 3 ส่วนการแจ้งข้อมูลหลังการนำเข้าให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อเท็จจริงของวัตถุอันตรายเฉพาะที่กำหนด 53 รายการ โดยแจ้งทุก 6 เดือน

สำหรับกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีการจัดทำรายงานสถานการณ์ประกอบการวัตถุอันตรายทางอุตสาหกรรมประจำปี ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลจากผู้ประกอบการได้แจ้งข้อเท็จจริงก่อนการนำเข้าและส่งออกกับสำนักควบคุมวัตถุอันตราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม รายงานนี้เป็นรายงานที่เผยแพร่เฉพาะภายในหน่วยงานเท่านั้น

2.2.2 ข้อมูลการผลิตสารเคมี

ข้อมูลการผลิตสารเคมีมีน้อยมากหรืออาจเรียกได้ว่าไม่มีเลย เมื่อเทียบกับข้อมูลการนำเข้า ดังนั้นการติดตามความเคลื่อนไหวจึงทำได้ยาก แม้ว่าจะมีการดำเนินงานอยู่บ้าง

ก. ระบบติดตามข้อมูล

การติดตามข้อมูลการผลิตสารเคมีในประเทศไทยมีวิธีการที่เป็นไปได้ในปัจจุบันดังนี้คือ 1) ติดตามจากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการของผู้ประกอบการ ซึ่งจะครอบคลุมวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ตามประกาศฯ เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลประมาณการต่อปี 2) ติดตามจากข้อมูลประกอบการขออนุญาตตั้งโรงงาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่ทันสมัย

การติดตามการผลิตสารเคมีที่เกิดขึ้นจริงพบว่า มีการดำเนินการในส่วนวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมวิชาการเกษตร โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ออกประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 (ตามแบบ วอ./อก.6 และ วอ./อก.7) กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ครอบครองวัตถุอันตรายไว้เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ จำนวน 53 รายการ ต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ ชื่อ สูตรและอัตราส่วน ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญหรือชื่อย่อ (ถ้ามี) ทะเบียน (ถ้ามี) ปริมาณที่ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ปริมาณที่ขาย ขายแก่ผู้ใด และผู้ซื้อนำไปใช้ในกิจการใดต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมตามแบบ วอ./อก.7 (นอกจากกำหนดให้ผู้นำเข้า-ผู้ส่งออกแจ้งข้อเท็จจริงการนำเข้า-ส่งออก) โดยการประกอบการครั้งแรกให้แจ้งภายในเดือนกรกฎาคมของปีนั้น และการประกอบการครั้งปีหลังให้แจ้งภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป ประกาศฉบับนี้ให้รายงานการครอบครองโดยต้องจำแนกว่าสารเคมีที่ครอบครองนั้นมีที่มาอย่างไรกล่าวคือ ได้มาจากการซื้อมาจากต่างประเทศ (นำเข้า) ซื้อมาจากในประเทศ ผลิตขึ้นมา หรือรับฝากไว้ และออกกระเปาะกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการแจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (แบบวอ./อก.7) โดยผ่านระบบสัญญาณคอมพิวเตอร์เข้ากับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม พ.ศ. 2547 เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ประกอบการสามารถแจ้งข้อเท็จจริงได้ทางอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ สำหรับเรื่องนี้ได้มีรายงานการพัฒนารูปแบบสำหรับวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่เข้าสู่ฐานข้อมูลที่ได้จากแบบ วอ./อก.7 ไว้⁹ ซึ่งอาจนำมาใช้สำหรับประมวลผลข้อมูลการผลิตได้

ส่วนกรมวิชาการเกษตรได้ออกประกาศกระทรวงฯ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 มาใช้แทนประกาศฯ ฉบับเดิม ประกาศฯ ฉบับใหม่กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 โดยในส่วนการผลิตกำหนดให้ผู้ประกอบการบันทึกการผลิตวัตถุอันตรายแต่ละครั้งของการผลิตตามแบบ วอ./กษ.6 และให้เก็บบันทึกไว้เพื่อตรวจสอบและให้ส่งสำเนานบันทึกดังกล่าวต่อกรมวิชาการเกษตรทุกสิ้นเดือน

ข. ข้อมูลการผลิตสารเคมีและการเผยแพร่

ข้อมูลการผลิตสารเคมีที่ได้จากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการของผู้ประกอบการต่อหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งเป็นประมาณการต่อปี พบว่าไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะในรูปแบบใด เช่นเดียวกับการติดตามข้อมูลการผลิตจริง ซึ่งยังไม่มีการเผยแพร่สู่สาธารณะเช่นเดียวกัน รายละเอียดดังตารางที่ 1-3

ตารางที่ 1-3 การติดตามข้อมูลการผลิตสารเคมีและการเผยแพร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานรับผิดชอบ	ระบบติดตามข้อมูล	ข้อมูล	การเผยแพร่
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	ให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อเท็จจริงการผลิตเกี่ยวกับวัตถุอันตราย 53 รายการ ทุก 6 เดือน	มีข้อมูล แต่ไม่อยู่ในสภาพที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้	ไม่พบ
	การขออนุญาตและแจ้งข้อเท็จจริงการผลิต วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 เป็นปริมาณต่อปี	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณผลิตต่อปี (ประมาณการ)	มีการทำรายงานประจำปี แต่ไม่พบการเผยแพร่
กรมวิชาการเกษตร	ให้ผู้ประกอบการผลิตส่งบันทึกการผลิตระหว่างปีภายในเดือนมกราคม	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณการผลิตระหว่างปี (ผลิตจริง)	ไม่พบ
	การขออนุญาตและแจ้งข้อเท็จจริงการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณผลิตต่อปี (ประมาณการ)	ไม่พบ
กรมประมง	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
กรมปศุสัตว์	การขออนุญาตและแจ้งข้อเท็จจริงการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณผลิตต่อปี (ประมาณการ)	ไม่พบ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	การขออนุญาตและแจ้งข้อเท็จจริงการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 (ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์)	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณผลิตต่อปี (ประมาณการ)	สืบค้นได้บนเว็บไซต์

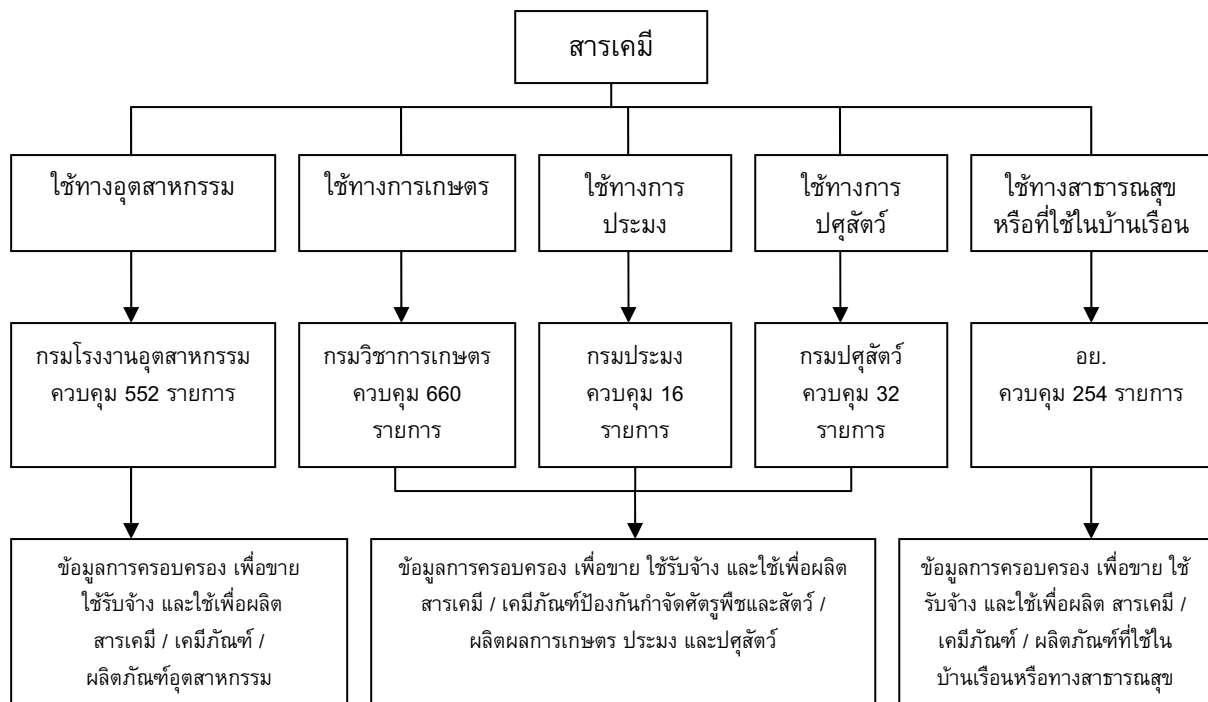
⁹ วราพรธณ ด่านอุตรา และคณะ, 2547. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาระบบการตรวจสอบความเคลื่อนไหววัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย

2.2.3 ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้งาน และใช้เพื่อผลิตสารเคมี/เคมีภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์

ก. ระบบติดตามข้อมูล

หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลในเรื่องการครอบครอง การใช้ และการผลิต สารเคมี เคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 หน่วยงานควบคุมตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายที่เหลือจะควบคุมวัตถุอันตรายที่นำไปใช้เป็นกรณีเฉพาะ รวมถึงกรมการอุตสาหกรรมทหาร ซึ่งมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ด้วย (รูปที่ 1-7) ตามมาตรการการควบคุมที่กำหนดในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย หน่วยงานเหล่านี้จะมีข้อมูลชนิดและปริมาณสารเคมีที่ผู้ประกอบการแจ้งดำเนินการ (วัตถุอันตรายชนิดที่ 2) และขออนุญาตประกอบการ (วัตถุอันตรายชนิดที่ 3) ซึ่งเป็นปริมาณคาดการณ์ต่อปี ส่วนข้อมูลปริมาณการประกอบการที่เกิดขึ้นจริงนั้นมีข้อมูลน้อยมากหรืออาจไม่มีข้อมูลเลย โดยเฉพาะในส่วนการใช้ในการผลิตผลิตผลการเกษตร ประมง และปศุสัตว์

เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น จะกล่าวถึงระบบติดตามข้อมูลสารเคมีตามวัตถุประสงค์การประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับระบบการควบคุมดูแลของหน่วยงานรับผิดชอบในปัจจุบัน (รูปที่ 1-7) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

รูปที่ 1-7 ขอบเขตหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามประกาศ เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

1) ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้งาน และใช้เพื่อผลิตสารเคมี/เคมีภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ผู้ประกอบการที่มีกิจกรรมในกลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ประกอบการที่ผลิตเคมีภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์หรือสินค้าอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์เคมีที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเกษตรและที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานที่ควบคุมดูแลผู้ประกอบการกลุ่มนี้

ในเรื่องวัตถุอันตรายคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุอันตรายที่รับผิดชอบจำนวน 552 รายการ (ตามประกาศ เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549)

กรมโรงงานอุตสาหกรรมติดตามข้อมูลวัตถุอันตรายที่ใช้หรือที่เก็บไว้ในสถานประกอบการโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 (ตามแบบ วอ./อก.6 และ วอ./อก.7) ซึ่งกำหนดให้ผู้ครอบครองวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมต้องแจ้งข้อเท็จจริงทุก 6 เดือน ดังรายละเอียดที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น ดังนั้น ข้อมูลการครอบครองสารเคมีอันตรายจึงสามารถสังเคราะห์ได้จากการรายงานตามแบบ วอ./อก. 7 ได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบว่ามีผลการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวและไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลแต่อย่างใดในปัจจุบัน

2) ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้รับจ้าง และใช้เพื่อผลิตสารเคมี/เคมีภัณฑ์ป้องกัน

กำจัดศัตรูพืชและสัตว์/ผลิตผลการเกษตร ประมง และปศุสัตว์

การใช้ในส่วนนี้มีความแตกต่างกับส่วนอื่นพอสมควร กล่าวคือได้รวมถึงการใช้เพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตร การประมงและปศุสัตว์ด้วย เนื่องจากการผลิตวัตถุอันตรายในการประกอบอาหารของผู้บริโภคทั่วไป จึงอยู่ในขอบเขตของภาคการผลิตด้วย ผู้ประกอบการหลักที่เกี่ยวข้องก็มีหลายกลุ่มทั้งที่เป็นโรงงาน กลุ่มเกษตรกร สถานประกอบการแปรรูปและแบ่งบรรจุ และผู้รับจ้างที่ใช้เคมีภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ปัจจุบันในส่วนการใช้เพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตร ประมง และปศุสัตว์ ยังไม่มีระบบเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติการใช้เคมีภัณฑ์ การกำกับดูแลสารเคมีที่ใช้ในส่วนนี้เป็นหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร กรมประมง และกรมปศุสัตว์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

กรมวิชาการเกษตรออกประกาศกระทรวงฯ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 ซึ่งในส่วนการครอบครองได้แบ่งเป็นการครอบครองวัตถุอันตรายออกเป็นการครอบครองเพื่อขายเพื่อการขนส่ง เพื่อใช้รับจ้างป้องกันกำจัดปลวก ป้องกันกำจัดสัตว์ฟันคู้ (เช่น หนูและสุนัข) ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ป้องกันกำจัดศัตรูพืชในโกดังและยุ้งฉาง ป้องกันกำจัดแมลงและศัตรูของสัตว์ ป้องกันกำจัดศัตรูพืชทางอากาศ ในส่วนใช้รับจ้างต่าง ๆ มีข้อกำหนดให้บันทึกการใช้รับจ้างวัตถุอันตรายตามแบบ วอ./กษ.8 แต่ไม่ระบุว่าต้องส่งสำเนาทะเบียนให้กรมวิชาการเกษตร ดังนั้นจะเห็นว่าไม่มีการติดตามข้อมูลการครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เพราะไม่มีการส่งข้อมูลการใช้รับจ้างมายังกรมวิชาการเกษตร ในส่วนนี้จึงมีข้อมูลการขออนุญาตครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เท่านั้น (ประกาศฯ ไม่กำหนดในเรื่องการแจ้งข้อเท็จจริงการประกอบการวัตถุอันตรายชนิดที่ 2)

กรมประมงได้ออกประกาศฯ เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่กรมประมงเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

กรมปศุสัตว์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เข้ามาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบตาม

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้ไม่นาน ได้ออกประกาศกระทรวงฯ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมปศุสัตว์เป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2549 ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับประกาศฯ ของกรมวิชาการเกษตร ในส่วนการติดตามข้อมูลการผลิตมีกำหนดให้ผู้ประกอบการจัดทำบันทึกการผลิตเก็บไว้เพื่อการตรวจสอบ แต่ไม่ต้องจัดส่งสำเนาให้หน่วยงาน ส่วนการครอบครองแบ่งเป็นการครอบครองวัตถุอันตรายเพื่อขาย เพื่อการขนส่ง เพื่อใช้รับจ้างป้องกันกำจัดแมลงและศัตรูของสัตว์ ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการรายงานข้อมูล ดังนั้น กล่าวได้ว่าไม่มีระบบติดตามข้อมูลปริมาณวัตถุอันตรายที่เก็บหรือใช้ทางปศุสัตว์

3) ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้รับจ้าง และใช้เพื่อผลิตสารเคมี/เคมีภัณฑ์/ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข

ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าที่มีวัตถุอันตรายเจือปนที่มีวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ในทางสาธารณสุขหรือใช้ในบ้านเรือนอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา การควบคุมเน้นการควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ด้วยการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุอันตรายเจือปน ส่วนระบบติดตามข้อมูลปริมาณการครอบครองสารเคมีจริงของผู้ประกอบการยังไม่มี ข้อมูลที่มีจะเป็นข้อมูลจากการแจ้งดำเนินการและขออนุญาตประกอบการวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นปริมาณที่คาดการณ์ต่อปี

นอกจากระบบติดตามซึ่งดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการติดตามที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานดำเนินการภายใต้ประกาศกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับสารเคมีอันตราย ซึ่งมีข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้างต้องรายงานรายละเอียดสารเคมีอันตรายที่มีอยู่ในสถานประกอบการตามแบบรายงาน สอ.1 ข้อมูลที่ได้จากมาตรการนี้น่าจะครอบคลุมสถานประกอบการทุกขนาดและทุกประเภททั้งโรงงาน คลังสินค้าหรือโกดัง สถานประกอบการขนาดเล็ก แต่อาจมีข้อจำกัดในเรื่องของชนิดสารเคมีซึ่งกำหนดรายชื่อไว้เป็นการเฉพาะ ไม่ได้อ้างอิงกับประกาศบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย

ข. ข้อมูลการครอบครองเพื่อขาย ใช้รับจ้าง และผลิต และการเผยแพร่

ระบบติดตามข้อมูลการใช้สารเคมีในภาคการผลิตโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการทำให้เป็นฐานข้อมูล ลักษณะข้อมูลสำคัญ และการเผยแพร่ สรุปในตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1-4 การติดตามข้อมูลการครอบครองสารเคมีและการเผยแพร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานรับผิดชอบ	ระบบติดตามข้อมูล	ข้อมูล	การเผยแพร่
พรบ. วัตถุอันตราย			
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	ให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อเท็จจริงการประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย 53 รายการ ทุก 6 เดือน	มีข้อมูล แต่ไม่อยู่ในสภาพที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้	มีรายงานประจำปี แต่ไม่เผยแพร่
	การขออนุญาตและแจ้งดำเนินการครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณครอบครองต่อปี (ประมาณการ)	ไม่พบ
กรมวิชาการเกษตร	การขออนุญาตและแจ้งดำเนินการครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณครอบครองต่อปี (ประมาณการ)	ไม่พบ
กรมประมง	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
กรมปศุสัตว์	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา	การขออนุญาตและแจ้งดำเนินการครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3	มีข้อมูลผู้ประกอบการ ข้อมูลวัตถุอันตราย และปริมาณครอบครองต่อปี (ประมาณการ)	สืบค้นได้บนเว็บไซต์

ตารางที่ 1-4 การติดตามข้อมูลการครอบครองสารเคมีและการเผยแพร่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

หน่วยงาน รับผิดชอบ	ระบบติดตามข้อมูล	ข้อมูล	การเผยแพร่
พรบ. โรงงานฯ			
กรมโรงงาน อุตสาหกรรม	การสำรวจ	มีข้อมูลปริมาณการเก็บและใช้สารเคมีใน โรงงานอุตสาหกรรม	มีการเผยแพร่ บางส่วน
ประกาศ กระทรวงมหาดไทย			
กรมสวัสดิการและ คุ้มครองแรงงาน	ให้นายจ้างรายงานข้อมูลรายละเอียด สารเคมีอันตรายตามที่กำหนดภายใน 7 วันนับจากวันที่ครอบครอง	มีข้อมูลบางส่วน	ไม่พบ

จะเห็นว่าระบบข้อมูลปริมาณการครอบครองดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบการเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการ มีเพียงกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่มีประกาศฯ ให้แจ้งข้อเท็จจริงของวัตถุอันตราย 53 รายการ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดวิธีการควบคุมวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ด้วยการขึ้นทะเบียนและขออนุญาตประกอบการ ดังนั้นลักษณะข้อมูลที่หน่วยงานรับผิดชอบเก็บรวบรวมไว้ได้แต่ข้อมูลการขึ้นทะเบียนสูตรเคมีภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ และการขออนุญาตผลิต ครอบครอง (นำเข้า ส่งออก) เพราะเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ข้อมูลจากฐานข้อมูลเหล่านี้แม้จะไม่สื่อในเชิงปริมาณที่ใช้จริง เนื่องจากการขออนุญาตเป็นการขอล่วงหน้าต่อปี ซึ่งอาจประกอบการน้อยกว่าที่ขออนุญาตก็ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการขออนุญาตสามารถบอกภาพรวมได้ระดับหนึ่ง แม้ตัวเลขปริมาณที่ได้จะคลาดเคลื่อนจากความจริง กระนั้นข้อมูลเหล่านี้ก็ไม่ได้มีการจัดทำเพื่อเผยแพร่ในรูปแบบใด

นอกจากนี้ ยังมีฐานข้อมูลปริมาณการเก็บและการใช้สารเคมีของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้จากการสำรวจการใช้และเก็บสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม 29 ประเภทที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี จำนวน 7,348 แห่ง เมื่อปี พ.ศ. 2545 - 2546 ข้อมูลที่ได้ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการประมวลผลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากลักษณะของข้อมูลดิบที่เก็บได้มีความซ้ำซ้อนและไม่ถูกต้องอยู่มากโดยเฉพาะชนิดสารเคมี อย่างไรก็ตาม ข้อมูลดิบที่มีอยู่ได้รับการปรับแก้ให้มีความถูกต้องมากขึ้น และวิเคราะห์เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านความปลอดภัย และเผยแพร่สู่สาธารณะบนเว็บไซต์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม (http://www.diw.go.th/diw_web/html/versionthai/data/chem-map/) และหน่วยข้อเสนอแนะวัตถุอันตรายและความปลอดภัย ซึ่งได้แก้ไขและวิเคราะห์ฐานข้อมูลดังกล่าว (<http://www.chemtrack.org/chem-map/chemmap.htm>) ปัจจุบันยังไม่มีมีการเก็บข้อมูลต่อเนื่อง

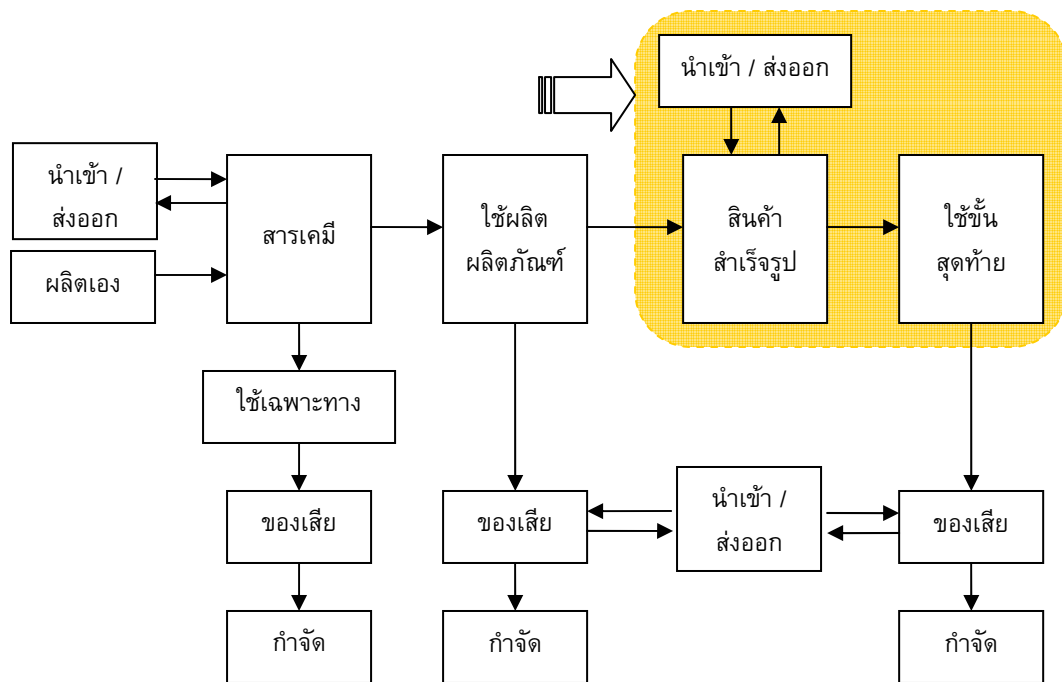
ฐานข้อมูลสารเคมีในภาคการผลิตที่ควรจะต้องเกิดขึ้นอีกฐานหนึ่งได้แก่ ฐานข้อมูลที่ได้จากการรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสารเคมีที่ใช้และเก็บในสถานประกอบการ ทั้งที่เป็นโรงงานและสถานประกอบการอื่น ๆ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมี พ.ศ. 2534 ซึ่งจนถึงปัจจุบันการรายงานส่วนนี้ยังไม่มีมีความก้าวหน้าแต่อย่างใด

จะเห็นว่าข้อกำหนดที่ให้ผู้ประกอบการรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสารเคมีของหน่วยงานควบคุมมีความทับซ้อนกัน เช่นการกำหนดของกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลสารเคมี 53 รายการ และข้อกำหนดของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่ให้ผู้ประกอบการแจ้งข้อมูลสารเคมีที่เก็บหรือใช้ในสถานประกอบการ รวมทั้งระบบข้อมูลสารเคมีที่เก็บและใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการนำเข้าข้อมูลจากการสำรวจ 1 ครั้ง แม้จะมีความแตกต่างกันในเรื่องของชนิดสารเคมีที่กำหนดให้รายงานข้อมูล แต่หาก

สามารถประสานระบบเก็บข้อมูลตามข้อกำหนดเหล่านี้เข้าด้วยกันและสนองตอบการควบคุมของหน่วยงานรับผิดชอบได้ในคราวเดียวกัน จะช่วยลดภาระในการรายงานข้อมูลของผู้ประกอบการให้เหลือการรายงานข้อมูลลักษณะเดียวกันเพียงครั้งเดียวต่อปีหรือครึ่งปี รวมทั้งลดภาระหน่วยงานรับผิดชอบลงได้ส่วนหนึ่งด้วยเช่นกัน

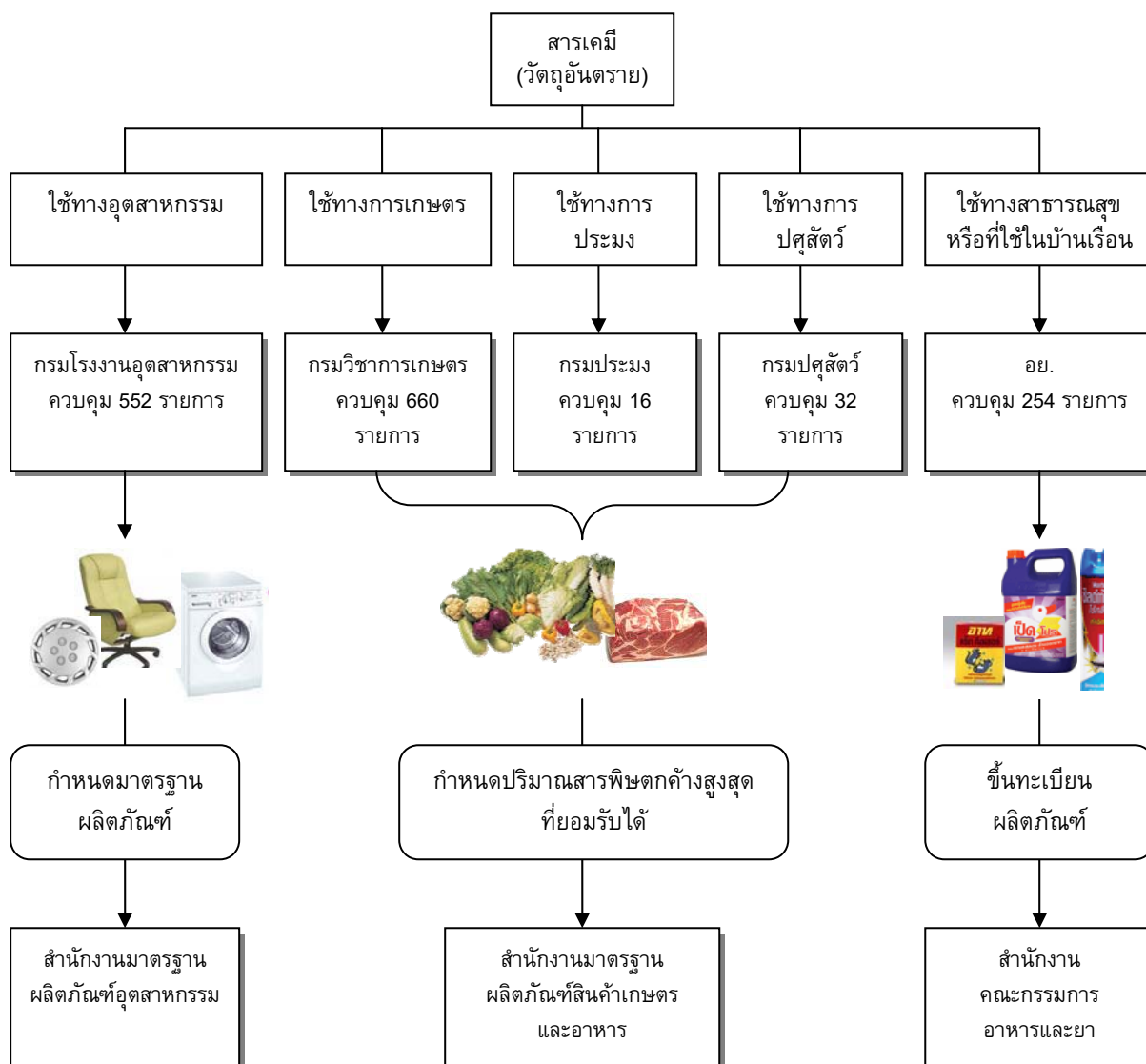
2.3 ความเคลื่อนไหวในส่วนของสารเคมีที่เจือปนในผลิตภัณฑ์ประจำวัน

การติดตามข้อมูลปริมาณสารเคมีที่เคลื่อนไหวในส่วนที่เจือปนไปกับสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไป (รูปที่ 1-8) ไม่มีข้อบังคับทางกฎหมายให้ผู้ผลิตต้องรายงานต่อหน่วยงาน เป็นระบบการดำเนินงานในการประกอบการตามปกติของผู้ประกอบการ ยกเว้นในส่วนของการนำเข้าสินค้าซึ่งจะมีข้อมูลสถิติการนำเข้าจากกรมศุลกากร แต่ก็เป็นข้อมูลปริมาณสินค้า ไม่ใช่ปริมาณสารเคมีที่เจือปนกับสินค้า

รูปที่ 1-8 ขอบเขตการนำเสนอสถานการณ์ระบบข้อมูลสารเคมีตามเส้นทางความเคลื่อนไหวสารเคมี

การกำกับดูแลในส่วนของผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคทั่วไป มุ่งเน้นในเรื่องความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการใช้งานของผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ โดยสามารถจัดกลุ่มผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายตามหน่วยงานดูแลเฉพาะตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่คือ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ดูแลโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์กลุ่มสินค้าเกษตรและอาหาร มีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหารเป็นหน่วยงานดูแล และผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข ซึ่งดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กลไกการดูแลของหน่วยงานต่างๆ แตกต่างกัน ดังรูปที่ 1-9

รูปที่ 1-9 มาตรการการกำกับดูแลสินค้าของหน่วยงานรับผิดชอบ

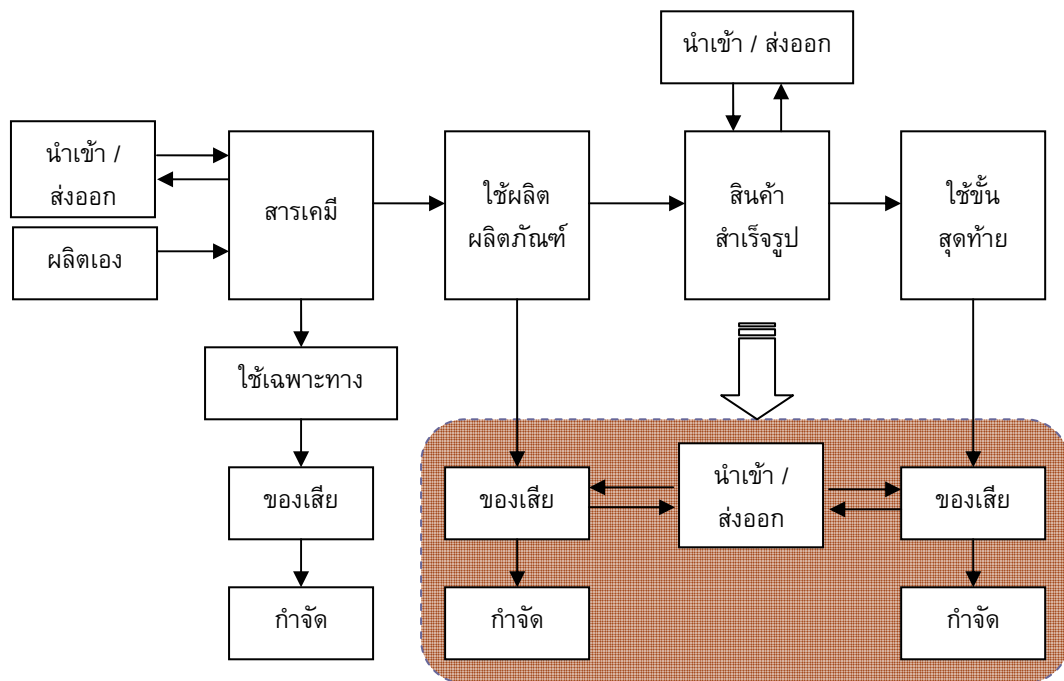
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใช้พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 สารสำคัญเป็นการกำหนดให้ผู้ผลิตต้องผลิตผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน โดยมาตรฐานผลิตภัณฑ์มีทั้งมาตรฐานแบบบังคับและสมัครใจ สำหรับสินค้าเกษตรและอาหารกำกับดูแลโดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งกำกับดูแลโดยการกำหนดค่าปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่ยอมรับได้ในสินค้าประเภทต่าง ๆ ตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช. 9002-2547 (สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุด) และมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ มกอช. 9003-2547 (สารพิษตกค้าง : ปริมาณสารพิษตกค้างสูงสุดที่ปนเปื้อนจากสาเหตุที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้) ในส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีวัตถุอันตรายเจือปนที่ใช้ประโยชน์ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งควบคุมโดยการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ที่เจือปนด้วยวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในการรับขึ้นทะเบียนจะพิจารณาความปลอดภัยในการใช้งานควบคู่ไปกับประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์

2.4 ความเคลื่อนไหวในส่วนของสารเคมีที่เจือปนไปในของเสีย

การติดตามชนิดและปริมาณสารเคมีที่เจือปนไปกับของเสีย ที่เกิดจากทั้งกระบวนการผลิตและการใช้สินค้ามีความซับซ้อน และระบบติดตามในปัจจุบันไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อติดตามปริมาณสารเคมีที่ปนเปื้อนไปกับของเสีย ดังนั้นในหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงระบบข้อมูลของเสียอันตรายและของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตรายที่มีการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

3. ระบบข้อมูลของเสียอันตรายจากกิจกรรมการใช้สารเคมี

การนำเสนอระบบติดตามข้อมูลของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมการใช้สารเคมีที่นำเสนอในรายงานนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีในรูปวัตถุอันตรายในภาคการผลิตหรือการใช้ในลักษณะที่เป็น การรับจ้าง ของเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าประจำวันที่มีสารเคมีเจือปน และของเสียที่นำเข้าหรือส่งออก โดย ระบบข้อมูลของเสียจะมุ่งที่ของเสียที่มีความเป็นอันตราย ขอบเขตดังกล่าวแสดงดังรูปที่ 1-10

รูปที่ 1-10 ขอบเขตการนำเสนอระบบข้อมูลของเสียจากการใช้สารเคมี

3.1 ของเสียจากการใช้สารเคมีในภาคการผลิต

ของเสียจากการใช้สารเคมีในภาคการผลิตหมายถึง ของเสียหรือของไม่ใช้แล้วที่เกิดจากการใช้สารเคมีในรูปวัตถุอันตรายทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรม ของเสียจากภาคเกษตรกรรมได้แก่ ของเสียจำพวกสารกำจัดศัตรูพืช บรรจุภัณฑ์สารกำจัดศัตรูพืช เครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ น้ำมัน พลาสติก และเวชภัณฑ์เกี่ยวกับปศุสัตว์ต่าง ๆ ของเสียในขั้นการเปลี่ยนวัตถุดิบเป็นสินค้าสำหรับผู้บริโภคทั่วไปจะมีหลากหลายชนิด แบ่งเป็นของเสียประเภทของเสียอันตรายและของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย หากแบ่งตามสถานะทางกายภาพของของเสีย

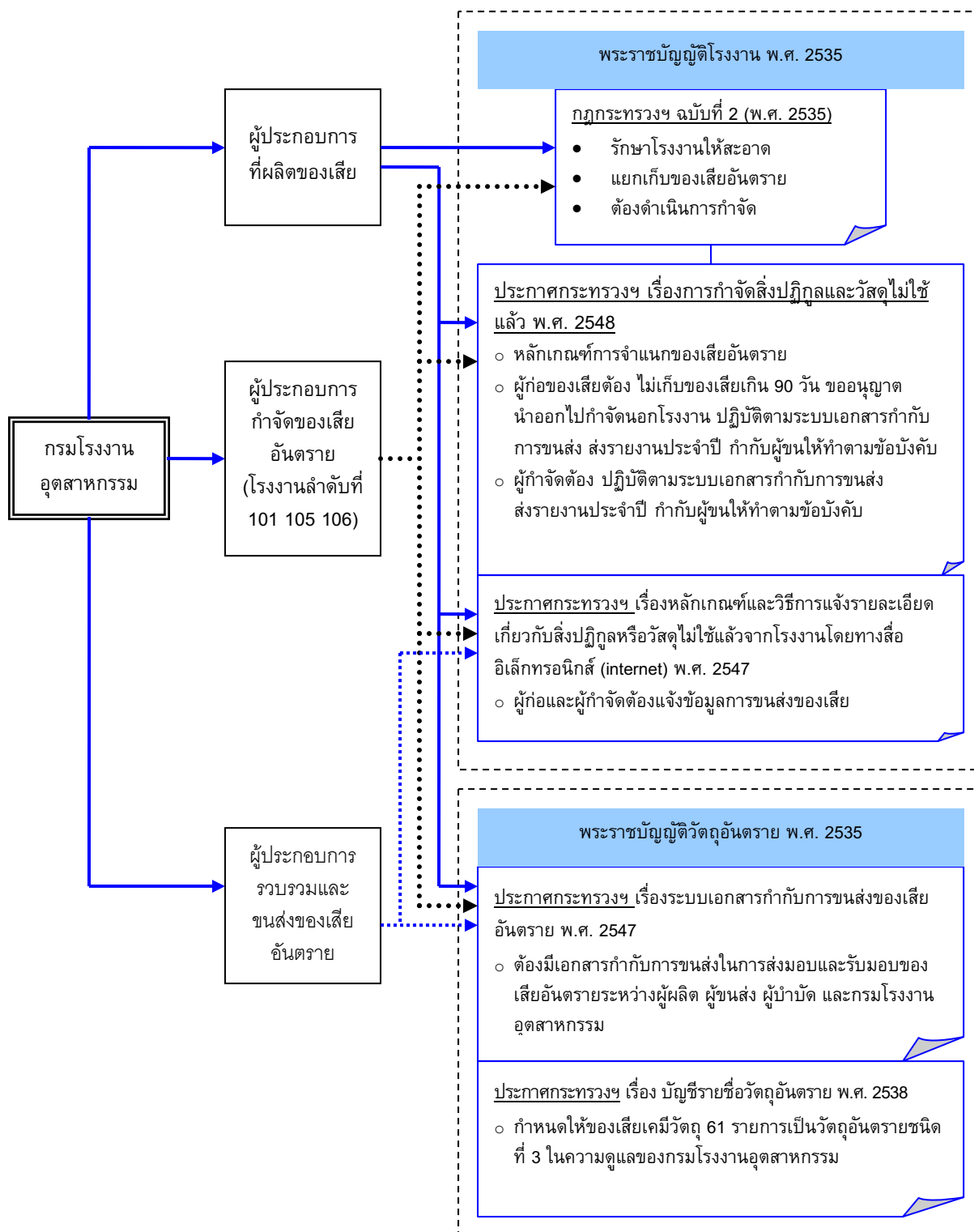
สามารถแบ่งได้เป็น อากาศเสีย น้ำเสีย และกากของเสีย ซึ่งของเสียเหล่านี้ท้ายที่สุดจะถูกปลดปล่อยลงสู่ตัวกลางรองรับ 3 ส่วนคือ อากาศ น้ำ และพื้นดิน การกำกับดูแลของเสียจึงมีเป้าหมายเพื่อลดหรือจำกัดของเสียที่เข้าสู่ตัวกลางรองรับให้อยู่ในปริมาณที่น้อยที่สุด หรืออย่างน้อยก็อยู่ในสมดุลที่ธรรมชาติสามารถรองรับได้ การติดตามข้อมูลของเสียจะมีบทบาทสำคัญในการชี้วัดความก้าวหน้าในการจัดการของเสีย

3.1.1 ระบบติดตามข้อมูล

ก. ของเสียจากการผลิตภาคอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมนับเป็นแหล่งกำเนิดของเสียประเภทของเสียอันตรายแหล่งใหญ่ของประเทศ ปัจจุบันมีข้อบังคับออกมากำกับดูแลในเรื่องการจัดการของเสียของโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มากพอสมควร ทั้งในส่วนน้ำเสีย อากาศเสีย และกากของเสีย สำหรับน้ำเสียและอากาศเสียมีมาตรการกำกับดูแลคล้ายคลึงกัน อันประกอบด้วยข้อกำหนดค่าปริมาณความเข้มข้นของสารเจือปนที่ระบายออกไปพร้อมกับน้ำเสียหรืออากาศเสีย และกำหนดให้ผู้ประกอบการรายงานผลสรุปการเดินระบบบำบัดมลพิษ บางกรณีให้ติดตั้งเครื่องตรวจวัดมลพิษแบบต่อเนื่องตลอดเวลาและส่งข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม การควบคุมในปัจจุบันเป็นการควบคุมประสิทธิภาพในการบำบัดหรือกำจัดสารมลพิษ ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานระดับความเข้มข้นที่กำหนดไว้ ส่วนการติดตามควบคุมในลักษณะปริมาณมลพิษรายสารหรือรายชนิดยังไม่มีมีการดำเนินการโดยตรง สำหรับในส่วนของกากของเสีย ซึ่งมีความเป็นอันตรายค่อนข้างมากเนื่องจากมีองค์ประกอบสารอันตรายหลายชนิดและที่ความเข้มข้นสูงกว่าอากาศเสียและน้ำเสีย การกำกับดูแลกากของเสียจึงมีความเข้มงวดกว่า จึงขอกล่าวถึงกลไกการดูแลในส่วนของกากของเสียเป็นหลัก

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกากของเสียที่ก่อกำเนิดจากกระบวนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นกฎหมายหลักได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 โดยมีประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 4 ฉบับ กฎหมายบังคับใช้กับผู้เกี่ยวข้อง 3 ภาคส่วนได้แก่ ผู้ประกอบการที่ก่อให้เกิดของเสีย (Waste Generator) ผู้ประกอบการรวบรวมและขนส่งของเสีย (Waste Transporter) และผู้ประกอบการบำบัด/กำจัดของเสีย (Waste Processor) ดังสรุปในรูปที่ 1-11

รูปที่ 1-11 กรอบกฎหมายกำกับดูแลของเสียภาคอุตสาหกรรมโดยสรุป

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2549 กรมโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการบังคับใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ออกประกาศกระทรวงฯ เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูลและวัสดุไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548 ซึ่งมีผลยกเลิกประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540) และฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2541) และเริ่มใช้ประกาศกระทรวงฯ ฉบับใหม่นี้ปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2549 ซึ่งประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้บังคับใช้กับผู้ก่อกำเนิดของเสียที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมทั้งที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตประกอบการอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม รวมทั้งโรงงานที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และกำหนดขอบเขตชนิดของเสียที่ควบคุมไว้ว่าหมายถึง สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือของเสียทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน รวมถึงของเสียจากวัตถุดิบ ของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต ของเสียที่เป็นผลิตภัณฑ์เสื่อมคุณภาพ และน้ำทิ้งที่มีองค์ประกอบหรือมีคุณลักษณะที่เป็นอันตราย ยกเว้นสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วที่ไม่เป็นของเสียอันตราย จากสำนักงาน บ้านพักอาศัย และร้านอาหารในบริเวณโรงงาน น้ำเสียที่ส่งไปบำบัดนอกโรงงานทางท่อส่ง รวมทั้งของเสียที่ถูกควบคุมด้วยกฎหมายเฉพาะได้แก่ กากกัมมันตรังสี และมูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข

หน้าที่หลัก ๆ ของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้มี ดังนี้

1. ผู้ก่อกำเนิดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

- ต้องไม่ครอบครองสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้วไว้ภายในโรงงานเกินระยะเวลา 90 วัน
- ต้องมีผู้ควบคุมดูแลระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมที่มีความรู้เฉพาะด้าน ตามข้อกำหนดของกรมโรงงาน
- ต้องมีแผนป้องกันอุบัติเหตุ เพื่อรองรับเหตุฉุกเฉิน
- ต้องขออนุญาตนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้วออกนอกโรงงาน ในกรณีนำไปบำบัดนอกโรงงาน
- ต้องส่งสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้วให้ผู้รวบรวมขนส่งและผู้บำบัดเท่านั้น
- ต้องมีใบกำกับการณ์ขนส่งและแจ้งข้อมูลการขนส่งต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
- ต้องรับภาระความผิดชอบร่วมในกรณีสูญหาย เกิดอุบัติเหตุ การทิ้งผิดที่ หรือลักลอบทิ้ง และการรับคืน
- ต้องส่งรายงานประจำปีให้แก่กรมโรงงานอุตสาหกรรม ภายในวันที่ 1 มีนาคม ของปีถัดไป
- การนำเข้าหรือส่งออกสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้วต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องและกฎหมายระหว่างประเทศ

2. ผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

- ต้องรับกำจัดหรือบำบัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วเฉพาะที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น
- ต้องใช้ใบกำกับการณ์ขนส่งและต้องปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่องการขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545 และแจ้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมเมื่อได้รับสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว
- ต้องรับภาระความรับผิดชอบต่อสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว เมื่อรับดำเนินการบำบัดหรือกำจัดแล้ว

3. ทั้งผู้ก่อกำเนิดและผู้บำบัดและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วต้องปฏิบัติตาม

- การแต่งตั้งตัวแทนเป็นผู้รวบรวมและขนส่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด

- ต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้รวบรวมและขนส่งปฏิบัติตามดังนี้
 - ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ระบบเอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547
 - ปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545
 - ส่งรายงานประจำปีให้แก่กรมโรงงานอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ ประกาศฯ ฉบับนี้ได้กำหนดให้ระบุชนิดและประเภทของเสียโดยใช้รหัสของเสียตามระบบของสหภาพยุโรป¹⁰ โครงสร้างรหัสชนิดและประเภทของเสียตามระบบสหภาพยุโรป เป็นการจำแนกชนิดและประเภทของเสียตามแหล่งกำเนิด ถึงในระดับกิจกรรมที่ก่อกำเนิดของเสียก่อนเป็นลำดับแรก โดยได้กำหนดรหัสของเสียไว้ทั้งหมด 20 หมวด ดังแสดงในตารางที่ 1-5

ตารางที่ 1-5 หมวดรหัสประเภทของเสีย

หมวด	ประเภทของเสีย
01	ของเสียจากการสำรวจ การทำเหมืองแร่ การทำเหมืองหิน และการปรับสภาพแร่ธาตุโดยวิธีกายภาพและเคมี
02	ของเสียจากการเกษตรกรรม การเพาะปลูกพืชสวน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำป่าไม้ การล่าสัตว์ การประมง การแปรรูปอาหารต่างๆ
03	ของเสียจากกระบวนการผลิตไม้ ผลิตแผ่นไม้ เฟอร์นิเจอร์ เยื่อไม้ และกระดาษแข็ง
04	ของเสียจากอุตสาหกรรมเครื่องหนัง ขนสัตว์ สิ่งทอและวัสดุที่ใช้ในการทอ
05	ของเสียจากกระบวนการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม การแยกก๊าซธรรมชาติ และการให้ความร้อนด้วยถ่านหินแบบไม่ใช้ออกซิเจน
06	ของเสียจากกระบวนการผลิตสารเคมีอินทรีย์ต่าง ๆ
07	ของเสียจากกระบวนการผลิตสารเคมีอนินทรีย์ต่าง ๆ
08	ของเสียจากการผลิต การผสมตามสูตร การจัดส่ง และการใช้งานของสี สารเคลือบเงา สารเคลือบผิว กาว สารติดฉนวน และหมึกพิมพ์
09	ของเสียจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพ
10	ของเสียจากกระบวนการทางความร้อน *
11	ของเสียจากการปรับสภาพผิวโลหะและวัสดุต่างๆ รวมทั้งการชุบเคลือบผิว
12	ของเสียจากการขึ้นรูปโลหะ พลาสติก ด้วยกระบวนการทางกายภาพ หรือเชิงกล
13	ของเสียประเภท น้ำมันและเชื้อเพลิงเหลว ไม่รวมน้ำมันพืช น้ำมันสัตว์ (ยกเว้น น้ำมันที่บริโภคได้ หรือที่อยู่ใน 05, 12, 19)
14	ของเสียที่เป็นตัวทำลายอินทรีย์ สารทำความเย็น สารขับเคลื่อน ไม่รวมของเสียรหัส 07 และ 08
15	ของเสียประเภทบรรจุภัณฑ์ วัสดุดูดซับ ผ้าสำหรับเช็ด วัสดุตัวกรอง และชุดป้องกัน
16	ของเสียประเภทต่างๆ ที่ไม่ได้ระบุในรหัสอื่น
17	ของเสียจากงานก่อสร้างและการรื้อทำลายสิ่งก่อสร้าง (รวมถึงดินที่ขุดจากพื้นที่ปนเปื้อน)
18	ของเสียจากการสาธารณสุขสำหรับมนุษย์และสัตว์ รวมถึงการวิจัยทางด้านสาธารณสุข (ไม่รวมของเสียจากการปรุงอาหารซึ่งไม่ได้เกิดจากการสาธารณสุข)
19	ของเสียจากโรงบำบัดคุณภาพของเสีย โรงบำบัดน้ำเสีย โรงผลิตน้ำประปา และโรงผลิตน้ำใช้อุตสาหกรรม
20	ของเสียชุมชน ได้แก่ ขยะบ้านเรือน ของเสียจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการประกอบการอื่น ๆ รวมถึงส่วนที่รวบรวมจากสิ่งที่ถูกคัดแยกแล้ว

หมายเหตุ * แหล่งกำเนิดตามหมวด (Chapters) 10 ได้แก่ การถลุง หลอม โลหะ อโลหะ ฯลฯ

¹⁰ วราพรรณ ด่านอุตรา และคณะ, 2547. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจังหวัดต้นแบบการจัดการสารเคมีและของเสียอันตรายจังหวัดปทุมธานี

นอกจากประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมข้างต้นแล้ว ยังมีประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2547 และประกาศ ฯ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมปศุสัตว์เป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2549 ซึ่งกำหนดให้ผู้ผลิตวัตถุอันตรายจัดให้มีรายงานเกี่ยวกับภาชนะบรรจุที่ใช้แล้ว ซึ่งมีอยู่ในครอบครอง โดยระบุชนิด ขนาด การส่งไปทำลาย สถานที่ทำลายและวิธีการทำลายในช่วงเวลา 1 ปี (มกราคม – ธันวาคม) และต้องส่งรายงานนี้ต่อเจ้าหน้าที่ภายในเดือนมกราคมของทุกปี

ข. ของเสียจากการผลิตในภาคเกษตรกรรม

ส่วนของเสียจากการผลิตในภาคเกษตรจะอยู่ในขอบเขตชนิดหรือลักษณะของเสียที่ควบคุมตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เนื่องจากกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนี้มีขอบเขตการควบคุมที่กว้าง โดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ใช้ควบคุมของเสียที่เป็นมูลฝอยจากชุมชนและของเสียติดเชื้อเป็นหลัก ขณะที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ให้อำนาจควบคุมของเสียอื่น ๆ ที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุมเฉพาะรายละเอียดโดยสังเขปของพระราชบัญญัติ 2 ฉบับนี้จะกล่าวในหัวข้อต่อไป เนื่องจากการบังคับใช้จะเกี่ยวข้องในส่วนผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มากกว่า อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่มีมาตรการในการจัดการหรือติดตามข้อมูลของเสียในส่วนนี้

จากสาระของกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งมุ่งในเรื่องการกำกับดูแลด้านการบำบัดหรือกำจัดของเสีย รวมถึงการรวบรวมและขนถ่ายเป็นหลัก รายละเอียดขอบเขต กลไก และหน่วยงานกำกับดูแลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สรุปดังตารางที่ 1-6

ตารางที่ 1-6 ขอบเขต กลไก และหน่วยงานกำกับดูแลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย	การกำกับดูแล		
	ขอบเขต	มาตรการหลัก	หน่วยงาน
พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 - ประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การกำจัดสิ่งปฏิกูลและวัสดุไม่ใช้แล้ว พ.ศ. 2548	ประเภทของเสีย: - ของเสียอันตราย - ของเสียทั่วไป แหล่งกำเนิด: - โรงงานอุตสาหกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ก่อของเสียห้ามเก็บของเสียเกินกำหนด และต้องขออนุญาตนำของเสียไปกำจัดนอกโรงงานกับผู้รับกำจัดที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น - ผู้ก่อและผู้รับกำจัดสามารถตั้งตัวแทนขนส่งของเสียได้ - ผู้ก่อและผู้รับกำจัดต้องดำเนินการให้ผู้ขนส่งปฏิบัติตามกฎหมาย - ผู้ก่อ ผู้กำจัด ผู้ขนส่ง ต้องรับผิดชอบร่วมกัน กรณีของเสียสูญหาย ลักลอบทิ้ง ฯลฯ - ผู้ก่อ ผู้กำจัด ผู้ขนส่ง ต้องรายงานข้อมูลของเสียที่มีลักษณะตามที่กำหนด - กำหนดรหัสชนิดและประเภทของเสียใหม่ตามระบบของสหภาพยุโรป 	กรมโรงงาน อุตสาหกรรม

ตารางที่ 1-6 ขอบเขต กลไก และหน่วยงานกำกับดูแลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

กฎหมาย	การกำกับดูแล		
	ขอบเขต	มาตรการหลัก	หน่วยงาน
<p>- ประกาศกระทรวงฯ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุไม่ใช้แล้วจากโรงงานโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet) พ.ศ. 2547</p>		<p>- ผู้ประกอบการโรงงานที่มีของเสียตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540) และฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2541) แจ้งชนิด ปริมาณ และชื่อผู้รับบำบัดของเสียทุกครั้งเมื่อมีการนำของเสียออกนอกโรงงาน โดยวิธีการส่งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์</p> <p>- ผู้รับบำบัดหรือกำจัดแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อผู้ประกอบการกิจการโรงงานที่ส่งมอบ ชนิด ปริมาณ วิธีการบำบัดหรือกำจัด และการขนส่ง ทุกครั้งที่ได้รับมอบของเสียแล้ว โดยวิธีการส่งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์</p>	
<p>พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535</p> <p>- ประกาศกระทรวงฯ เรื่องระบบเอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตราย พ.ศ. 2547</p>	<p>ประเภทของเสีย:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ของเสียเคมีวัตถุ <p>แหล่งกำเนิด:</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงงานอุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - การครอบครองของเสียเคมีวัตถุบางชนิดต้องแจ้งข้อมูลและขออนุญาต - การขนส่งต้องปฏิบัติตามระบบเอกสารกำกับการขนส่ง 	กรมโรงงานอุตสาหกรรม
<p>- ประกาศกระทรวงฯ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต...ที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2547</p> <p>- ประกาศ ฯ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต...ที่กรมปศุสัตว์เป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ. 2549</p>	<p>ประเภทของเสีย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาชนะบรรจุใช้แล้ว <p>แหล่งกำเนิด:</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานที่ผลิตวัตถุอันตรายทางเกษตรและปศุสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีรายงานเกี่ยวกับภาชนะบรรจุที่ใช้แล้ว ซึ่งมีอยู่ในครอบครอง โดยระบุชนิด ขนาด การส่งไปทำลาย สถานที่ทำลายและวิธีการทำลายในระยะเวลา 1 ปี (มกราคม - ธันวาคม) และต้องส่งรายงานนี้ต่อเจ้าหน้าที่ภายในเดือนมกราคมของทุกปี 	กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์

3.1.2 ข้อมูลของเสียของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

ฐานข้อมูลของเสียของกรมโรงงานอุตสาหกรรม เป็นระบบที่รองรับการดำเนินงานกำกับดูแลของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมตามข้อกำหนดของกฎหมาย ซึ่งตามประกาศกระทรวงฯ ที่บังคับใช้ในปัจจุบันจะประกอบด้วย

- ฐานข้อมูลของเสียที่ก่อกำเนิดขึ้นจากกิจกรรมในโรงงาน
- ฐานข้อมูลของเสียที่ผู้ประกอบการขออนุญาตนำออกไปบำบัดนอกโรงงาน
- ฐานข้อมูลการขนส่งของเสียอันตราย

สถานภาพของฐานข้อมูลทั้ง 3 ฐานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมสรุปดังตารางที่ 1-7

ตารางที่ 1-7 สถานภาพของฐานข้อมูลของเสียของกรมโรงงานอุตสาหกรรม

หัวข้อ	สถานะฐานข้อมูลของเสีย		
	ก่อกำเนิดขึ้นในโรงงาน	ขออนุญาตนำออก	การขนส่งของเสียอันตราย
<u>ข้อกำหนดตามกฎหมาย</u>			
กฎหมาย	ประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การ กำจัดสิ่งปฏิกูลฯ พ.ศ. 2548	ประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การ กำจัดสิ่งปฏิกูลฯ พ.ศ. 2548	ประกาศกระทรวงฯ เรื่องแจ้ง ข้อมูลฯ ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ผู้รายงาน	ผู้ก่อกำเนิดของเสีย	ผู้ก่อกำเนิดของเสีย	ผู้ก่อกำเนิด, ผู้รับกำจัด
ระยะเวลารายงาน/ขออนุญาต	ประจำปี	ปริมาณต่อปี	เมื่อมีการขนส่งและรับของเสีย แล้ว
ลักษณะข้อมูล	ชื่อของเสีย, หมวด ข้อ, ปริมาณ, วิธีกำจัด, ผู้ขนส่ง/ จัดการ	ชื่อของเสีย, หมวด ข้อ, ปริมาณ, วิธีกำจัด, ผู้รับกำจัด	ชนิด ปริมาณ วิธีการบำบัดหรือ กำจัด และการขนส่ง
<u>สถานะปัจจุบัน</u>			
การมีข้อมูล	มี	มี	มีบางส่วน
ที่มาของข้อมูล	การประมาณการ	การขออนุญาต	การแจ้งผ่านทางสื่อ อิเล็กทรอนิกส์
การนำเข้าข้อมูล	ไม่มีการนำเข้าข้อมูล เนื่องจาก ไม่มีการรายงานจาก ผู้ประกอบการ	มีการนำเข้าข้อมูลใหม่เมื่อมี การให้อนุญาต	
การเข้าถึงข้อมูล	เฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	เฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	เฉพาะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและ ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 1-7 ปรากฏว่าฐานข้อมูลที่มีความเคลื่อนไหวกล่าวคือมีการนำเข้าข้อมูลอย่างต่อเนื่อง มีเพียงฐานข้อมูลของเสียที่ผู้ประกอบการขออนุญาตนำออกไปบำบัดนอกโรงงานเท่านั้น ส่วนฐานข้อมูลที่เหลือยังไม่มีความเคลื่อนไหวของข้อมูลจริง เนื่องจากประสบปัญหาผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่รายงานข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.2 ระบบข้อมูลของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายเจือปนและการใช้สารเคมีเฉพาะทาง

การดูแลของเสียที่เกิดจากการใช้สินค้ากำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ในส่วนนี้ได้นำเสนอข้อมูลของเสียที่เกิดจากการใช้เฉพาะทางด้วยได้แก่ ของเสียติดเชื้อจากสถานพยาบาล และกากกัมมันตรังสี

3.2.1 ระบบติดตามข้อมูล

ของเสียที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จะเป็นของเสียจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งจากบ้านเรือน สำนักงาน โรงเรียน สถานพยาบาล เป็นต้น กฎหมายที่มีบทบาทในการกำกับดูแลที่สำคัญได้แก่

ก. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมของเสียที่อยู่นอกภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ ขยะมูลฝอยติดเชื้อ และขยะจากชุมชนที่เกิดจากการบริโภคหรือการใช้ในครัวเรือน และที่เกิดจากสถานประกอบการที่ไม่จัดอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยมีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายสาระที่เกี่ยวกับของเสียตามพระราชบัญญัตินี้มีดังนี้

- มาตรา 18 – 20 บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ซึ่งรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อด้วย แต่ไม่มีบทบัญญัติให้มีการคัดแยกขยะอันตรายออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป

- มาตรา 32 – 33 บัญญัติให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่นในการควบคุมกิจการที่เป็น อันตรายต่อสุขภาพ

ของเสียที่อยู่ในข่ายควบคุมตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุขได้แก่ “สิ่งปฏิกูล” ซึ่ง หมายถึงอุจจาระหรือปัสสาวะ รวมถึงสิ่งอื่นใดที่เป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น และ “มูลฝอย” ซึ่งหมายถึงเศษ กระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถูพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร ถ้ำ มูลสัตว์หรือซากสัตว์ ตลอดจนสิ่งอื่น ใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น กระทรวงสาธารณสุขได้ออกกฎกระทรวงฯ ที่เกี่ยวกับการ จัดการของเสียที่อยู่ในความรับผิดชอบ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ดังนี้

1) กฎกระทรวงว่าด้วยมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ. 2545

เป็นกฎกระทรวงที่ว่าด้วยการกำกับดูแลการจัดการของเสียติดเชื้อ โดยมีขอบเขตการ ควบคุมผู้เกี่ยวข้องคือ ราชการส่วนท้องถิ่น, ผู้ได้รับมอบอำนาจจากท้องถิ่น, เอกชนที่ได้รับจ้างเป็นผู้เก็บ ขน กำจัดของเสียติดเชื้อ, สถานบริการสาธารณสุข และห้องปฏิบัติการเชื้ออันตราย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร, เมืองพัทยา, เทศบาลนคร และเทศบาลเมือง ทุกแห่ง ยกเว้นเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดและ ส่วนตำบล โดยกำหนดนิยามของ ของเสียติดเชื้อ หรือ มูลฝอยติดเชื้อ ว่าหมายถึง มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ใน ปริมาณหรือมีความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยนั้นแล้วสามารถทำให้เกิดโรคได้ รวมทั้งมูล ฝอยที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและ การทดลองเกี่ยวกับโรค และการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้แก่

- (1) ซากหรือชิ้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจ ชันสูตรศพหรือซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง
- (2) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบมีด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วย แก้ว สไลด์ และแผ่นกระจกปิดสไลด์
- (3) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายของมนุษย์หรือสัตว์ หรือ วัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้าก๊อซ ผ้าต่างๆ และท่อยาง
- (4) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

สาระการกำกับที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวงฉบับนี้ได้แก่

- ต้องปฏิบัติให้ถูกสุขลักษณะเรื่องการเก็บรวบรวม ขน กำจัดตามกฎหมายกระทรวง
- ต้องจัดให้มีบุคลากร/แต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ดูแล ระบบการเก็บ ขน กำจัด (ภายใน 90 วัน)
- ต้องจัดให้ผู้ปฏิบัติ เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุข กำหนด
- ในกรณีที่สถานบริการสาธารณสุขและห้องปฏิบัติการเชื้ออันตรายดำเนินการ กำจัดเอง ต้องแจ้งพนักงานท้องถิ่นพิจารณาตรวจสอบ (ภายใน 90 วัน)

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้บังคับใช้ ในส่วนที่เกี่ยวกับของเสียปรากฏในมาตรา 78 การเก็บรวบรวมการขนส่งและการจัดการของเสียให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และมาตรา 79 ถ้าไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์มาตรการและ วิธีการจัดการของเสียได้

ค. พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504

เป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับกำกับดูแลการใช้งานสารกัมมันตรังสี โดยสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การควบคุมของเสียจากการใช้วัตถุรังสีปฏิบัติตามกฎกระทรวงฯ ต่อไปนี้

1) กฎกระทรวงฯ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการกากกัมมันตรังสี พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงฯ กำหนดความหมายของ “กากกัมมันตรังสี” ว่าหมายถึง วัสดุในรูปของแข็งของเหลว หรือก๊าซที่เป็นวัสดุกัมมันตรังสี หรือประกอบหรือปนเปื้อนด้วยวัสดุกัมมันตรังสี ที่มีค่ากัมมันตภาพต่อปริมาณหรือกัมมันตภาพรวมสูงกว่าเกณฑ์ปลอดภัยที่กำหนดโดยคณะกรรมการ และผู้ครอบครองวัสดุนั้นไม่ประสงค์จะใช้งานอีกต่อไป รวมถึงวัสดุอื่นใดที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นกากกัมมันตรังสี มาตรการการจัดการกากกัมมันตรังสีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตาม ได้แก่

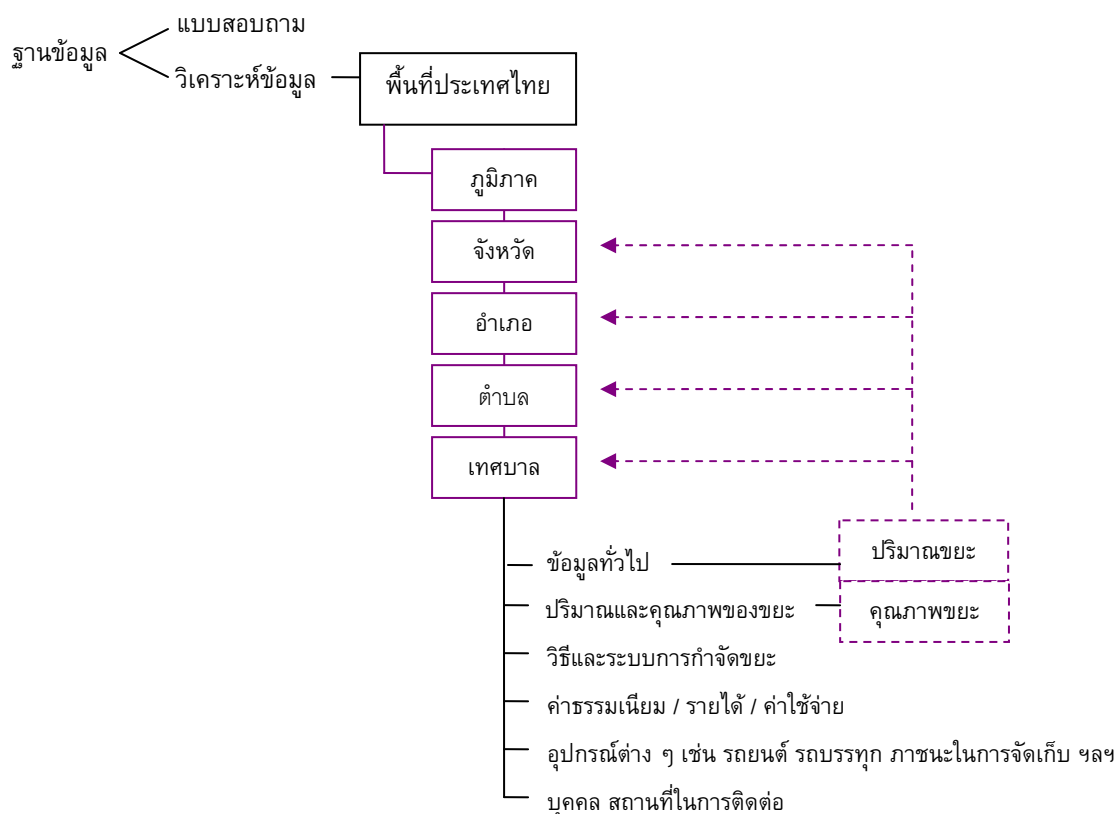
- ต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลจัดการกากกัมมันตรังสีอย่างน้อย 1 คน
- ต้องแจ้งข้อมูลกากกัมมันตรังสีตามรายละเอียดและระยะเวลาที่กำหนด
- ต้องคัดแยก รวบรวม และบรรจุกากกัมมันตรังสีในภาชนะและปิดฉลากตามที่กำหนด
- สถานที่จัดเก็บกากกัมมันตรังสีต้องเป็นไปตามที่กำหนด
- การบำบัด กำจัด กากกัมมันตรังสี ให้ดำเนินการตามที่กำหนด จำแนกตามประเภทของกากกัมมันตรังสี

จะเห็นได้ว่า สำหรับข้อกำหนดเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลมีการกล่าวถึงเพียงในกฎกระทรวงฯ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการกากกัมมันตรังสี พ.ศ. 2546 อย่างไรก็ดี ในส่วนของของเสียติดเชื้อมาจะติดตามข้อมูลปริมาณได้ไม่ยุ่งยากนัก เนื่องจากผู้ที่ก่อกำเนิดของเสียประเภทนี้อยู่ในกลุ่มจำกัด ดังนั้น กล่าวได้ว่าการติดตามข้อมูลของเสียจากกิจกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายในชีวิตประจำวันในปัจจุบันจึงเกิดจากการประมาณการเป็นหลัก

3.2.2 ข้อมูลของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายเจือปนและการใช้สารเคมีเฉพาะทาง

ของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีสารอันตรายเจือปนจะรวมอยู่ในขยะมูลฝอยจากชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลขยะมูลฝอยจากชุมชนที่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณะดำเนินการโดยการกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลที่เผยแพร่ได้มาจากการประมาณการเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่เป็น การรวบรวมข้อมูลจากหน่วยปฏิบัติงานหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ข้อมูลขยะมูลฝอยชุมชนที่กรมควบคุมมลพิษนำเสนอไว้ในรายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทยประกอบด้วยข้อมูลปริมาณที่เกิดขึ้น จำแนกตามพื้นที่เขตการปกครอง ประเภทขยะ (ขยะทั่วไป ขยะอันตราย และขยะติดเชื้อ) และองค์ประกอบมูลฝอย รวมไปถึงการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษยังดำเนินการให้เกิดการสำรวจข้อมูลขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลต่าง ๆ 121 แห่ง ทั่วประเทศ ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นเมื่อกลางปี พ.ศ. 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลสำหรับสืบค้นข้อมูลและประกอบการวางแผนการจัดการจัดการขยะมูลฝอย โครงสร้างของฐานข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 1-12

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ, 2547. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลทั่วประเทศ

รูปที่ 1-12 โครงสร้างฐานข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล

3.3 ของเสียที่นำเข้าและส่งออก

ของเสียบางจำพวกมีการทำธุรกิจกับต่างประเทศเช่นเดียวกับสินค้าทั่วไปที่อาจมีการนำเข้าและส่งออกของเสีย เช่นในธุรกิจรีไซเคิล และธุรกิจกำจัดของเสียโดยการฝังกลบ เป็นต้น แต่เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเกิดปัญหาการลักลอบนำของเสียอันตรายจากประเทศอุตสาหกรรมไปทิ้งในประเทศด้อยพัฒนารุนแรงมากขึ้น จึงเป็นที่มาของอนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายและการกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal) ซึ่งประชาคมโลกตกลงร่วมกันในการนำมาใช้ควบคุมการนำเข้า ส่งออกและนำผ่านของเสียอันตรายให้เกิดความปลอดภัยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย รวมทั้งป้องกันการขนส่งที่ผิดกฎหมายและช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการของเสียอันตราย โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

3.3.1 ระบบติดตามข้อมูล

การติดตามข้อมูลของเสียที่นำเข้าและส่งออกสามารถดำเนินการได้ภายใต้การปฏิบัติงานตามอนุสัญญาบาเซล ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2535 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกที่ให้สัตยาบันเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาแล้ว จำนวนทั้งหมด 169 ประเทศ (ข้อมูลเมื่อธันวาคม 2549) สำหรับประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาบาเซลเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2540 อนุสัญญาบาเซลมีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2541 เป็นต้นมา โดยมรกรรมควบคุมมลพิษเป็นศูนย์ประสานงานและมีการมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานผู้มีอำนาจ¹¹

สาระสำคัญของอนุสัญญาบาเซลเกี่ยวกับการควบคุมการเคลื่อนย้ายของเสียมีดังนี้

ก. ขอบเขตของเสียที่ควบคุม อนุสัญญาบาเซลควบคุมของเสีย 2 กลุ่มคือ ของเสียอันตรายและของเสียอื่น โดยที่

ของเสียอันตราย หมายถึง (1) ของเสียตามประเภทที่ระบุในภาคผนวก 1 (45 ประเภท) เว้นแต่ของเสียนั้นไม่มีลักษณะอันตรายตามที่ระบุไว้ในภาคผนวก 3 (14 ลักษณะ) และ (2) ของเสียที่ไม่อยู่ในข่ายตามข้อ (1) แต่ได้รับการนิยามหรือได้รับการพิจารณาว่าเป็นของเสียอันตรายโดยกฎหมายภายในของภาคีสถิตส่งออก, ผู้นำเข้าหรือผู้ถูกนำผ่าน

ส่วนของเสียอื่น หมายถึง ของเสียตามประเภทที่ระบุไว้ในภาคผนวก 2 ได้แก่ ของเสียที่รวบรวมจากครัวเรือน และส่วนที่เหลือจากการเผาขยะเทศบาล

เพื่อความสะดวกจึงมีการกำหนดบัญชีรายชื่อของเสียไว้ 2 บัญชี คือ

- บัญชี A (List A) เป็นรายชื่อของเสียอันตรายควบคุมการขนส่งเคลื่อนย้าย โดยห้ามขนส่งเคลื่อนย้ายจากประเทศในกลุ่ม OECD ไปยังประเทศนอกกลุ่ม OECD มีจำนวน 61 ชนิด ได้แก่ 1) ของเสียประเภทโลหะ 19 ชนิด เช่น สารหนู ตะกั่ว ปรีท แอสเบสตอส แคดเมียม ฯลฯ 2) ของเสียประเภทอินทรีย์สาร 6 ชนิด เช่น สารเร่งปฏิกิริยาฟลูออรีน ฯลฯ 3) ของเสียประเภทอินทรีย์สาร 20 ชนิด เช่น น้ำมันดิบ น้ำมันเตา ฯลฯ และ 4) ของเสียประเภทอินทรีย์สารและหรืออินทรีย์สาร 16 ชนิด เช่น ของเสียจากโรงพยาบาลวัตถุระเบิด ฯลฯ เป็นต้น

- บัญชี B (List B) เป็นของเสียไม่อันตรายที่ได้รับการยกเว้นให้มีการเคลื่อนย้ายเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์หรือใช้ใหม่ได้ เช่น เศษเหล็ก ทองแดง ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เซรามิก พลาสติก กระดาษและของเสียจากอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น

ในส่วนของประเทศไทย ได้มีการประกาศรายการของเสียที่ห้ามและที่ต้องขออนุญาตนำเข้า นอกเหนือจากที่บัญชีของเสียตามอนุสัญญาบาเซลคือ แบตเตอรี่ใช้แล้วและแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้ว (Used lead-acid battery or its lead grid/plate and its other components) ประกาศห้ามนำเข้ามาเพื่อหลอมเอาตะกั่วโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2536 ยางรถที่ใช้แล้ว (Used tyres) ประกาศห้ามนำเข้าโดยกระทรวงพาณิชย์ และ เศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตาม (Plastic scarp, parings and waste) ประกาศควบคุมการนำเข้าโดยกระทรวงพาณิชย์

ข. การควบคุมประกอบด้วย การแจ้งรายละเอียดและขออนุญาตล่วงหน้าก่อนการนำเข้าส่งออก และนำผ่านของเสียอันตรายไปยังประเทศอื่น และการใช้ระบบเอกสารกำกับขนส่ง (Movement Document)

¹¹ กรมควบคุมมลพิษ, ธ.ค. 2549. อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายและการกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน,

http://www.pcd.go.th/info_serv/haz_basel.html, 14/12/49

เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจตามอนุสัญญาบาเซล กรมโรงงานอุตสาหกรรมในฐานะหน่วยงานผู้มีอำนาจได้ออกประกาศให้รายการของเสียอันตรายตามบัญชี A เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เพื่อเข้าสู่กระบวนการควบคุมตามอำนาจของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

3.3.2 ข้อมูลของเสียนำเข้าและส่งออก

จากระบบควบคุมของเสียที่มีการนำเข้าและส่งออกดังกล่าวข้างต้น ทำให้เกิดข้อมูลการนำเข้าและส่งออกของเสียที่รวบรวมโดยหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงและที่เกี่ยวข้องคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีข้อมูลการขออนุญาตและข้อมูลการเคลื่อนย้ายของเสีย นอกจากนี้ กรมศุลกากรที่ดูแลการนำเข้าส่งออกสินค้ามีสถิติการนำเข้าและส่งออกของเสียตามรายพิกัดรหัสสถิติสินค้าตามระบบของศุลกากร ซึ่งเป็นข้อมูลที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ส่วนข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่พบการเผยแพร่สู่สาธารณะ

ส่วนที่ 2

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวของสารเคมีและของเสียในประเทศไทย

ในส่วนที่ 2 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากระบบรวบรวมและติดตามข้อมูลสารเคมีดังที่กล่าวในส่วนที่ 1 มาวิเคราะห์และนำเสนอเพื่อแสดงสถานการณ์การเคลื่อนย้ายของสารเคมีในประเทศ โดยได้นำเสนอเป็น 2 หัวข้อ คือ สถานการณ์การนำเข้า-ส่งออก การครอบครอง และการใช้สารเคมี และสถานการณ์ปริมาณของเสียอันตราย

1. สถานการณ์การนำเข้า-ส่งออก และการครอบครองสารเคมี

การประกอบการเกี่ยวกับสารเคมีประกอบด้วยกิจกรรมหลักคือ การนำเข้า การส่งออก และการครอบครอง เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ผลิตผลิตภัณฑ์ จำหน่าย ใช้รับจ้าง และแบ่งบรรจุ เป็นต้น สถานการณ์จำนวนชนิด และปริมาณสารเคมีที่เกี่ยวข้องในแต่ละการประกอบการแสดงได้ดังนี้

1.1 การนำเข้า

1.1.1 ประเภทสินค้าเคมีภัณฑ์อันตราย

เคมีภัณฑ์อันตราย หมายถึงเคมีภัณฑ์ในพิกัดตอนที่ 25 ถึง 38 ของระบบฮาร์โมนไนซ์ ซึ่งมีประเภทสินค้านี้ดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 ประเภทสินค้าของพิกัดตอนที่ 25 ถึง 38

ตอนที่	ประเภทสินค้า
25	เกลือ กำมะถัน ดิน และหิน วัตถุจำพวกพลาสติก ปูนขาว และซีเมนต์
26	สินแร่ ตะกรัน และถ่าน
27	เชื้อเพลิงที่ได้จากแร่ น้ำมันแร่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นสิ่งดังกล่าว สารพิษมีนัส ไซท์ที่ได้จากแร่
28	เคมีภัณฑ์อินทรีย์ สารประกอบอินทรีย์หรือสารประกอบอินทรีย์ของโลหะมีค่า ของโลหะ จำพวกแร่เอิร์ทของธาตุกัมมันตรังสี หรือของไอโซโทป
29	เคมีภัณฑ์อินทรีย์
30	ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม
31	ปุ๋ย
32	สิ่งสกัดที่ใช้ฟอกหนังหรือย้อมสี แทนินและอนุพันธ์ของแทนนิน สีย้อม สารสี (พิกเมนต์)
33	เอสเซนเชียลออยล์และเรซินนอยด์ เครื่องหอม เครื่องสำอาง
34	สบู่ สารอินทรีย์ที่เป็นตัวลดแรงตึงผิว สิ่งปรุงแต่งที่ใช้ซักล้าง
35	สารแอลบูมินอยด์ โมดิไฟด์สตาร์ช กาว เอนไซม์
36	วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง ไม้ขีดไฟ แอลลอยที่ทำให้เกิดประกายไฟ
37	ของที่ใช้ในการถ่ายรูปหรือถ่ายภาพยนตร์
38	เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด

1.1.2 พิกัดรหัสสถิติของเคมีภัณฑ์อันตราย

สินค้าในแต่ละตอนตามตารางที่ 1 ประกอบด้วยจำนวนประเภทและรายการสินค้าแตกต่างกัน สินค้าแต่ละรายการจะมีพิกัดรหัสสถิติซึ่งเป็นเลข 10 หลัก สำหรับสินค้าเคมีภัณฑ์อันตรายในตอนี่ 25 – 38 มีจำนวนรายการสินค้าตามตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 จำนวนรายการสินค้าเคมีภัณฑ์อันตรายในพิกัดตอนี่ 25 – 38

ตอนี่	จำนวนรายการ *	ตอนี่	จำนวนรายการ *
25	110	32	50
26	53	33	44
27	84	34	48
28	591	35	24
29	1,712	36	94
30	84	37	53
31	36	38	764

* จำนวนรายการ หมายถึง จำนวนพิกัดรหัสสถิติ

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร, ธันวาคม 2549

พิกัดรหัสสถิติซึ่งเป็นเลข 10 หลักนั้น มีความหมายดังแสดงในรูปที่ 2-1 ซึ่งจะเห็นว่ารหัสสถิติของสินค้าจะต้องมีหน่วยกำกับเสมอ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	/ หน่วย
ตอน		ประเภท		ประเภทย่อย			รหัสสถิติ			
พิกัด										

รูปที่ 2-1 ความหมายของพิกัดรหัสสถิติ

พิกัดรหัสสถิติตามระบบฮาร์โมนีแต่ละรายการอาจหมายถึงสินค้าเดี่ยว เช่น แคดเมียม ไฮยาไนต์ เอนโดซัลฟาน โทลูอิน แต่บางรายการอาจหมายถึงกลุ่มสารเฉพาะ เช่น อะไซคลิก ไฮโดรคาร์บอนที่อิ่มตัว เกลือของกรดฟอริก ดังนั้น จำนวนข้อสารจึงมากกว่าจำนวนรายการได้ รายงานในตอนต่อไปจึงจะใช้คำว่า “รายการ” หรือ พิกัดรหัสสถิติ” ในความหมายเดียวกัน

1.1.3 แนวโน้มการนำเข้าเคมีภัณฑ์

สินค้าเคมีภัณฑ์ตอนที่ 25 – 38 ที่นำเข้าในแต่ละปีประกอบด้วยรายการสินค้าที่มีหน่วยนับเป็นหน่วยกิโลกรัม ลิตร เมตร ชิ้น และตารางเมตร สำหรับสถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์ในหน่วยต่างๆ ในปี พ.ศ. 2545 – 2548 แสดงในตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 ปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ในหน่วยต่าง ๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2548

หน่วย	ปริมาณนำเข้า			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
พื้นตัน	56,229.2	60,385.0	68,035.7	56,305.2
พื้นลิตร	215,434.7	374,766.3	830,246.7	21,271,642.6
พื้นเมตร	743.0	753.6	745.1	1,001.7
พื้นชิ้น	14.5	13.4	19.1	33.9
พื้นตารางเมตร	3,658.4	4,605.1	4,958.3	5,287.5

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-3 จะเห็นว่าเคมีภัณฑ์ส่วนใหญ่นำเข้าในหน่วยน้ำหนัก (กิโลกรัม) และหน่วยปริมาตร (ลิตร) เคมีภัณฑ์ที่นำเข้าในหน่วยลิตรเกือบทั้งหมดเป็นเคมีภัณฑ์ในตอนที่ 27 คือกลุ่มเชื้อเพลิง มีเพียงเล็กน้อยเป็นเคมีภัณฑ์อันตรายในพิกัดตอนที่ 29 ส่วนหน่วยอื่นๆ ที่เหลือ คือ เมตร ชิ้น และตารางเมตร เป็นการนำเข้าเคมีภัณฑ์ตอนที่ 37 (ของที่ใช้ในการถ่ายรูป) ทั้งหมด สำหรับการนำเข้าในหน่วยกิโลกรัมพบว่า ปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2546 – 2547 และลดลงในปี พ.ศ. 2548 ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนของรหัสสถิติน้ำมันปิโตรเลียมดิบๆ จากหน่วยกิโลกรัมเป็นหน่วยลิตร จึงทำให้ปริมาณนำเข้าในหน่วยกิโลกรัมลดลง และการนำเข้าในหน่วยลิตรเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก* อย่างไรก็ตามจากข้อมูลข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าการนำเข้าเคมีภัณฑ์โดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.1.4 ปริมาณและจำนวนพิกัดที่มีการนำเข้า

โดยที่เคมีภัณฑ์อันตรายพิกัดตอนที่ 27 เกือบทั้งหมดเป็นกลุ่มเชื้อเพลิง ซึ่งมีสมบัติไวไฟ ส่วนเคมีภัณฑ์อันตรายอื่น ๆ อยู่ในพิกัดที่มีรหัสสถิติเป็นหน่วยกิโลกรัม การวิเคราะห์ข้อมูลตอนต่อ ๆ ไป จึงจะใช้เฉพาะข้อมูลนำเข้าที่เป็นหน่วยกิโลกรัม

สำหรับปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2548 แต่ละปีจะมีปริมาณมากกว่า 50 ล้านตันและมีพิกัดนำเข้ากว่า 1,700 รายการ ซึ่งจำแนกตามช่วงปริมาณนำเข้ารวมทั้งปีและจำนวนพิกัดได้ดังตารางที่ 2-4

* พิกัดรหัสสถิติของน้ำมันปิโตรเลียมดิบๆ เดิมมีหน่วยเป็นกิโลกรัม (2709.00 0 009/ KGM) จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2544 จึงยกเลิกและเปลี่ยนเป็นหน่วยลิตร (2709.00 0 009/ LTR) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 สถิติปริมาณนำเข้าที่รวบรวมโดยกรมศุลกากรยังคงมีหน่วยเป็นกิโลกรัมมาจนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 และเปลี่ยนเป็นลิตรในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา

ตารางที่ 2-4 จำนวนรายการและปริมาณนำเข้าจำแนกตามปีและปริมาณนำเข้ารวมทั้งปี

หน่วย : ตัน

ปริมาณนำเข้า รวมทั้งปี**	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547		พ.ศ. 2548	
	จำนวน รายการ*	ปริมาณรวม ทุกพิกัด	จำนวน รายการ*	ปริมาณรวม ทุกพิกัด	จำนวน รายการ*	ปริมาณรวม ทุกพิกัด	จำนวน รายการ*	ปริมาณรวม ทุกพิกัด
<= 10	685	1,316.8	491	1,055.7	502	1,089.6	504	1,077.3
> 10 - 100	416	17,250.0	362	15,008.2	371	15,518.9	384	15,667.1
> 100 - 1,000	445	170,127.3	422	162,944.8	411	160,226.7	422	163,539.4
> 1,000 - 10,000	302	1,057,510.3	306	1,021,036.8	316	1,138,273.7	324	1,138,215.1
> 10,000 - 100,000	92	2,793,495.2	108	3,357,162.3	119	3,363,818.0	122	3,730,253.4
> 100,000 - 1,000,000	27	7,383,323.0	24	5,820,164.9	27	6,874,571.1	31	8,843,233.5
> 1,000,000	6	44,806,478.7	7	50,018,192.5	7	56,482,187.9	7	42,413,253.1
รวม	1,973	56,229,501.3	1,720	60,395,565.2	1,753	68,035,685.9	1,794	56,305,238.9

หมายเหตุ * หมายถึงจำนวนพิกัดรหัสสถิติ ** ปริมาณนำเข้าเฉพาะหน่วยกิโลกรัม

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-4 การนำเข้าเคมีภัณฑ์อันตรายในพิกัดตอนที่ 25 – 38 ใน พ.ศ. 2546 – 2548 มีจำนวนรายการไม่แตกต่างกันมากคือประมาณ 1,700 รายการ และจำนวนรายการที่นำเข้าในแต่ละช่วงปริมาณก็ไม่แตกต่างกันมากเช่นเดียวกัน สำหรับในปี พ.ศ. 2545 ซึ่งมีจำนวนรายการที่นำเข้าสูงกว่าใน 3 ปีต่อมา รายการที่นำเข้าที่แตกต่างกันเป็นการนำเข้าสารในปริมาณที่เท่ากับหรือต่ำกว่า 10 ตันต่อปี

เมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณพบว่า กว่าร้อยละ 90 ของจำนวนพิกัดรหัสสถิติของเคมีภัณฑ์นำเข้าจะมีปริมาณนำเข้าไม่เกิน 10,000 ตันต่อปี สำหรับเคมีภัณฑ์พิกัดที่มีการนำเข้ารวมทั้งปีในปริมาณสูงกว่า 10,000 ตันในปี พ.ศ. 2545, 2546, 2547 และ 2548 มีจำนวนเท่ากับ 125, 139, 153 และ 160 รายการ ตามลำดับ หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 6 – 9 ของรายการนำเข้าทั้งหมด และมีปริมาณนำเข้ารวมกันทั้งปีคิดเป็นร้อยละ 98 ของปริมาณเคมีภัณฑ์ที่นำเข้าในหน่วยกิโลกรัมทั้งหมด การติดตามวิเคราะห์ข้อมูลของเคมีภัณฑ์ในกลุ่มนี้เพื่อกำหนดแผนการกำกับดูแลความปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเป็นสารเคมีที่มีปริมาณเคลื่อนย้ายอยู่ในประเทศเป็นปริมาณมาก โดยเฉพาะหากสารเหล่านี้มีลักษณะอันตรายที่ต้องการการกำกับดูแล จากตารางที่ 2-4 จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2548 มีรายการที่มีปริมาณนำเข้ามากกว่า 10,000 ตัน จำนวน 160 รายการ เมื่อตรวจสอบกับข้อมูลตามกฎหมายแล้วพบว่าเป็นรายการสารเคมีที่มีการควบคุมตามประกาศ ฯ เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549 ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และ/หรือพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 และ/หรือประกาศกระทรวงมหาดไทย รวม 49 รายการ ที่เหลืออีก 111 รายการไม่อยู่ในการควบคุมของกฎหมายข้างต้น เคมีภัณฑ์ที่มีการควบคุม 49 รายการมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2-5 และตัวอย่างเคมีภัณฑ์ที่ไม่อยู่ในการควบคุมแสดงไว้ในตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2-5 เคมีภัณฑ์นำเข้ามากกว่า 10,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2548 ที่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายหลัก

พิกัดรหัสสถิติ	รายการ	การควบคุม*	ปริมาณนำเข้า (ตัน)
2711.21 0 007	NATURAL GAS, IN GASEOUS STATE	D	8,368,333.1
2836.20 0 009	DISODIUM CARBONATE	I	485,524.9
2905.31 0 005	ETHYLENE GLYCOL (ETHANEDIOL)	I	399,702.9
2905.11 0 001	METHANOL (METHYL ALCOHOL)	D I	361,999.8
2903.15 0 004	1, 2-DICHLOROETHANE (ETHYLENE DICHLORIDE)	D I	303,873.5
2814.10 0 001	ANHYDROUS AMMONIA	D I	289,385.3
2909.19 0 919	OTHER ACYCLIC ETHERS AND THEIR HALOGENATED, SULPHONATED, NITRATED OR NITROSATED DERIVATIVES.	I	175,662.1
2902.43 0 002	P-XYLENE	I	169,783.5
2524.00 0 103	ASBESTOS - CHRYSOTILE	D	157,163.4
2907.11 0 101	PHENOL (HYDROXY BENZENE)	D I	137,428.7
2926.10 0 000	ACRYLONITRILE	D I	117,912.0
2907.23 0 006	4,4'-ISOPROPYLIDENEDI-PHENOL (BISPHENOL A, DIPHENYLOLPROPANE) AND ITS SALTS	I	112,290.3
2902.11 0 005	CYCLOHEXANE	I	109,950.3
2815.12 0 102	SODIUM HYDROXIDE 20% w/w OR MORE	D I	92,025.3
2901.29 0 009	OTHER UNSATURATED ACYCLIC HYDROCARBONS	I	90,570.7
2902.50 0 001	STYRENE	D I	89,062.2
2903.21 0 002	VINYL CHLORIDE (CHLOROETHYLENE)	D I	86,875.6
2713.20 0 007	PETROLEUM BITUMEN	I	85,281.2
2915.21 0 001	GLACIAL ACETIC ACID	D I	57,878.0
2914.11 0 003	ACETONE	D I	53,327.5
2807.00 0 102	SULPHURIC ACID MORE THAN 50% w/w	D I	43,912.0
2902.20 0 006	BENZENE	D I	42,423.1
2901.21 0 001	ETHYLENE	I	38,276.5
2827.10 0 005	AMMONIUM CHLORIDE	I	33,485.6
2902.30 0 008	TOLUENE	D I	28,616.3
2707.30 0 003	XYLOL (XYLENES)	I	27,241.7
2905.19 0 919	OTHER SATURATED MONOHYDRIC ALCOHOLS	I	25,360.6
2915.31 0 002	ETHYL ACETATE	D I	23,501.3

ตารางที่ 2-5 เคมีภัณฑ์นำเข้ามากกว่า 10,000 ตัน ในปี พ.ศ. 2548 ที่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายหลัก (ต่อ)

พิกัดรหัสสถิติ	IKPDKI	การควบคุม*	ปริมาณนำเข้า (ตัน)
2910.20 0 002	METHYLOXIRANE (PROPYLENE OXIDE)	D I	23,278.4
2905.12 0 102	PROPAN-2-OL (ISOPROPYL ALCOHOL)	I	22,169.5
2916.11 0 101	ACRYLIC ACID	D I	20,595.9
2915.21 0 002	ACETIC ACID 80% W/W OR MORE EXCEPT GLACIAL ACETIC ACID	D I	18,872.1
2901.22 0 002	PROPENE (PROPYLENE)	I	18,171.4
2915.32 0 003	VINYL ACETATE	D I	18,121.3
2811.22 0 009	SILICON DIOXIDE	I	16,341.1
2901.24 0 004	BUTA-1, 3-DIENE AND ISOPRENE	D I	16,304.0
2815.12 0 101	SODIUM HYDROXIDE LESS THAN 20% w/w	D I	15,597.6
2902.44 0 003	MIXED XYLENE ISOMERS	I	14,922.4
2829.11 0 007	CHLORATE OF SODIUM	D I	14,880.2
2916.12 0 104	BUTYL ACRYLATE	I	14,724.5
2914.12 0 004	BUTANONE (METHYL ETHYL KETONE)	D I	14,722.3
2815.11 0 008	SODIUM HYDROXIDE, SOLID	D I	14,410.1
2817.00 0 107	ZINC OXIDE	I	13,994.2
3808.30 0 399	HERBICIDES CONTAINING 1 ACTIVE INGREDIENT: GLYPHOSATE	D	13,033.8
2915.33 0 004	N-BUTYL ACETATE	D I	12,505.6
2917.35 0 007	PHTHALIC ANHYDRIDE	I	11,992.7
2909.43 0 101	ETHYLENE GLYCOL MONOBUTYL ETHER (BUTYL CELLOSOLVE)	D I	11,883.9
2827.20 0 007	CALCIUM CHLORIDE	I	11,187.6
2916.14 0 101	METHYL METHACRYLATE	D I	10,092.7

หมายเหตุ * D = พ.ร.บ.วัตถุอันตราย I = ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-5 พบว่าเคมีภัณฑ์ควบคุมที่มีปริมาณนำเข้าสูงส่วนใหญ่เป็นเคมีภัณฑ์จำพวกปิโตรเคมี เช่น เอทิลีนไกลคอล เบนซีน โทลูอิน และ ไซลีน เป็นต้น นอกจากนี้ เคมีภัณฑ์พวกกรด-ด่าง เช่น กรดซัลฟูริก โซเดียมไฮดรอกไซด์ และแอมโมเนีย ซึ่งเกิดอุบัติเหตุบ่อย ก็มีการนำเข้ามากเช่นเดียวกัน

ส่วนกลุ่มเคมีภัณฑ์นำเข้าที่ไม่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายด้านวัตถุอันตรายทั้ง 3 ฉบับข้างต้น เป็นกลุ่มสารเคมีที่น่าจะต้องมีการดูแลในเชิงป้องกันไว้ก่อน โดยอย่างน้อยต้องมีกลไกให้สามารถติดตามปริมาณการนำเข้าและการใช้ประโยชน์ของสารเหล่านี้ ตัวอย่างของสารกลุ่มดังกล่าวแสดงในตารางที่ 2-6

ตารางที่ 2-6 ตัวอย่างเคมีภัณฑ์นำเข้ามากกว่า 10,000 ตันใน พ.ศ. 2548 ที่ไม่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายหลัก

พิกัดศุลกากร	รายการ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
3824.90 0 902	OTHER PRODUCTS BINDERS, PREPARATIONS OF CHEMICAL, AND RESIDUAL PRODUCTS OF CHEMICAL OR ALLIED INDUSTRIES, NOT ELSEWHERE SPECIFIED.	162,295.4	16,147.0
2917.36 0 101	TEREPHTHALIC ACID	117,474.3	3,619.5
2608.00 0 002	ZINC ORES AND CONCENTRATES	99,006.1	1,993.0
2818.30 0 007	ALUMINIUM HYDROXIDE	86,298.4	982.5
2710.19 9 105	Lubricating oil	73,022.2	3,473.2
2711.19 0 103	LPG (LIQUEFIED PETROLEUM GAS)	72,219.9	1,118.3
2710.11 1 205	Benzine premium	67,213.8	1,378.0
2704.00 0 904	COKE AND SEMI-COKE OF COAL, OF LIGNITE OR OF PEAT, WHETHER OR NOT AGGLOMERATED	65,726.1	758.9
2710.19 9 408	Basic oil	62,197.0	1,569.5
2520.10 0 206	ANHYDRITE	59,814.7	30.8
3105.40 0 005	AMMONIUM DIHYDROGENORTHOPHOSPHATE (MONOAMMONIUM PHOSPHATE) AND MIXTURES THEREOF WITH DIAMMONIUM HYDROGENORTHOPHOSPHATE (DIAMMONIUM PHOSPHATE)	57,753.6	922.4
2833.11 0 001	DISODIUM SULPHATES	57,690.9	217.8
2809.20 0 101	o-PHOSPHORIC ACID NOT EXCEEDING 25% w/w	56,597.0	1,182.7
3817.00 0 000	Mixed alkylbenzenes and mixed alkyl-naphthalenes, other than those of heading 27.07 or 29.02.	55,881.9	2,729.1
3206.11 0 000	Pigments and preparations based on titanium dioxide, Containing 80 % or more by weight of titanium dioxide calculated on the dry matter	50,501.4	3,840.9

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

เมื่อวิเคราะห์รายการที่มีปริมาณนำเข้ามากกว่า 1 ล้านตันในแต่ละปี พบว่า มีจำนวน 6-7 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 2-7 โดยมีปริมาณนำเข้าทั้งปีรวมกันคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของปริมาณเคมีภัณฑ์ที่นำเข้าทั้งหมด

ตารางที่ 2-7 รายการที่มีการนำเข้ามากกว่า 1 ล้านตันในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548

พิกัดรหัสสถิติ	รายการ	ปริมาณนำเข้า (ล้านตัน)			
		พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
2709.00 0 009	PETROLEUM OILS AND OILS OBTAINED FROM BITUMINOUS MINERALS, CRUDE	30.81	32.08	36.99	18.67
2711.21 0 007	NATURAL GAS, IN GASEOUS STATE	6.27	5.97	7.67	8.37
2701.12 0 009	BITUMINOUS COAL, WHETHER OR NOT PULVERISED, BUT NOT AGGLOMERATED	3.56	5.35	4.91	5.65
3102.10 0 003	UREA, WHETHER OR NOT IN AQUEOUS SOLUTION	1.51	1.93	2.21	1.67
2701.19 0 005	OTHER COAL, WHETHER OR NOT PULVERISED, BUT NOT AGGLOMERATED	1.38	1.62	1.70	1.32
2710.11 9 000	Other Light oils and preparations	1.27	1.58	1.67	1.23
3105.20 0 001	MINERAL OR CHEMICAL FERTILISERS CONTAINING THE THREE FERTILISING ELEMENTS NITROGEN, PHOSPHORUS AND POTASSIUM	(706,965 ตัน)*	1.49	(600,777 ตัน)*	(471,530 ตัน)*
2710.19 9 408	Basic oil	(108,102 ตัน)*	(106,277 ตัน)*	1.32	(62,197 ตัน)*
2606.00 0 001	ALUMINIUM ORES AND CONCENTRATES	(44,781 ตัน)*	(42,864 ตัน)*	(36,907 ตัน)*	5.52

* ปริมาณที่นำเข้าน้อยกว่า 1 ล้านตัน
ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

รายการที่นำเข้าปริมาณสูงสุด 3 ลำดับแรกในช่วง 4 ปีนี้ได้แก่ เคมีภัณฑ์ในกลุ่มพลังงานคือน้ำมันดิบ ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหินบิทูมินัส สำหรับในปี พ.ศ. 2548 มีข้อสังเกตกรณีการนำเข้า ALUMINIUM ORES AND CONCENTRATES ในพิกัดรหัสสถิติ 2606.00 0 001 ปริมาณมากกว่า 5 ล้านตัน ซึ่งเป็นปริมาณนำเข้าสูงสุดอันดับที่ 4 ของปีนี้ ทั้งนี้ในปีที่ผ่านมา ๆ มา สถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์พิกัดรหัสสถิตินี้มีปริมาณไม่เกิน 50,000 ตัน

1.1.5 การนำเข้าสารกลุ่มที่ควรเฝ้าระวัง

การติดตามสถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่มีอันตรายสูงหรือสารที่สามารถนำไปใช้ในทางที่ผิดได้ เป็นสิ่งที่ควรดำเนินงานอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการติดตามสารที่มีลักษณะอันตรายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่ปรากฏการจัดทำรายงานสถิติเชิงเฝ้าระวังเผยแพร่โดยหน่วยงานใด

ดังนั้นหน่วยข้อสนเทศวัตถุอันตรายและความปลอดภัยจึงได้จัดทำสถิติการนำเข้าสารกลุ่มที่ควรเฝ้าระวัง เช่นกลุ่มสารที่มีลักษณะอันตรายตามระบบขององค์การสหประชาชาติ สารกลุ่มวัตถุระเบิดและผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง สารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ และสารที่เป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์ (Carcinogen, Mutagen, Reproductive Toxin; CMR) เป็นต้น

ก. สารอันตรายตามการจัดประเภทขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติได้จำแนกความอันตรายของวัตถุอันตรายเป็น 9 ประเภท (Class) ดังนี้

ประเภท 1 วัตถุระเบิด แบ่งย่อยเป็น 6 หมวดคือ

- หมวด 1.1 วัตถุระเบิดรุนแรง
- หมวด 1.2 วัตถุระเบิดและมีสะเก็ดกระจาย
- หมวด 1.3 วัตถุระเบิดพร้อมกับเพลิงไหม้รุนแรง
- หมวด 1.4 วัตถุระเบิดด้วยความรุนแรงไม่มากนัก
- หมวด 1.5 วัตถุที่ไม่ไวต่อการระเบิด แต่ถ้าระเบิดจะเกิดอันตรายรุนแรง
- หมวด 1.6 วัตถุไม่ไวต่อไฟ หรือเฉื่อยต่อการระเบิด

ประเภท 2 ก๊าซ แบ่งเป็น 4 หมวด

- หมวด 2.1 ก๊าซไวไฟ
- หมวด 2.2 ก๊าซไม่ไวไฟ ไม่เป็นพิษ
- หมวด 2.3 ก๊าซพิษ
- หมวด 2.4 ก๊าซกัดกร่อน

ประเภท 3 ของเหลวไวไฟ

ประเภท 4 ของแข็งไวไฟ วัตถุที่ลุกติดไฟได้เอง และวัตถุที่ถูกน้ำแล้วให้ก๊าซไวไฟ แบ่งเป็น 3 หมวดคือ

- หมวด 4.1 ของแข็งไวไฟ
- หมวด 4.2 วัตถุที่ทำให้เกิดการลุกไหม้ได้เอง
- หมวด 4.3 วัตถุที่ถูกน้ำแล้วให้ก๊าซไวไฟ

ประเภท 5 วัตถุออกซิไดซ์และออร์แกนิกเปอร์ออกไซด์ แบ่งเป็น 2 หมวด

- หมวด 5.1 วัตถุออกซิไดซ์
- หมวด 5.2 วัตถุออร์แกนิกเปอร์ออกไซด์

ประเภท 6 วัตถุมีพิษและวัตถุติดเชื้อ แบ่งเป็น 2 หมวด

- หมวด 6.1 วัตถุมีพิษ
- หมวด 6.2 วัตถุติดเชื้อ

ประเภท 7 วัตถุกัมมันตรังสี

ประเภท 8 วัตถุกัดกร่อน

ประเภท 9 วัตถุอื่น ๆ ที่เป็นอันตราย

เมื่อวิเคราะห์สถิตินำเข้าเคมีภัณฑ์ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 พบว่ามีปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ตามประเภทอันตรายข้างต้น ดังแสดงในตารางที่ 2-8

ตารางที่ 2-8 ปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ตามประเภทความอันตรายจำแนกตามข้อกำหนด
ขององค์การสหประชาชาติ

ประเภทอันตราย	ปริมาณนำเข้า				
	หน่วย	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
ประเภท 1	ตัน	3,803.1	2,141.8	1,747.6	2,293.2
หมวด 1.1	ตัน	3,339.3	1,858.4	1,403.0	1,937.5
หมวด 1.2		ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า
หมวด 1.3	ตัน	460.5	277.6	330.4	339.6
หมวด 1.4		ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า
หมวด 1.5	ตัน	3.3	5.8	14.2	16.1
หมวด 1.6		ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า
ประเภท 2	ตัน	6,625,439.1	6,310,863.5	8,086,086.8	8,902,091.0
หมวด 2.1	ตัน	6,602,203.0	6,285,230.1	8,058,506.9	8,874,784.8
หมวด 2.2	ตัน	20,072.6	22,637.8	22,419.4	22,615.6
หมวด 2.3	ตัน	3,163.5	2,995.6	5,160.5	4,690.6
หมวด 2.4		ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า
ประเภท 3	ตัน	32,247,525.5	33,787,978.0	38,760,037.9	20,710,860.0
	พันลิตร	214,919.3	231,798.9	171,594.6	20,118,702.2
ประเภท 4	ตัน	51,741.0	73,186.1	76,299.1	78,672.1
หมวด 4.1	ตัน	14,727.6	34,759.1	25,431.6	15,302.6
หมวด 4.2	ตัน	35,207.0	36,909.6	48,307.0	60,481.9
หมวด 4.3	ตัน	1,806.4	1,517.4	2,560.5	2,887.6
ประเภท 5	ตัน	94,872.5	102,057.7	101,565.3	89,752.8
หมวด 5.1	ตัน	87,519.8	94,871.6	94,497.9	83,715.6
หมวด 5.2	ตัน	7,352.7	7,186.1	7,067.4	6,037.2
ประเภท 6	ตัน	382,608.7	393,334.9	452,526.1	450,511.9
หมวด 6.1	ตัน	382,608.7	393,334.9	452,526.1	450,511.9
หมวด 6.2		ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า	ไม่มีการนำเข้า
ประเภท 7	ตัน	0.051	0.251	0.349	0.023
ประเภท 8	ตัน	555,761.6	650,778.1	671,650.4	702,079.3
ประเภท 9	ตัน	182,054.2	166,041.6	171,782.2	162,202.0
รวมทุกประเภท	พันตัน	40,143.8	41,486.4	48,321.7	31,098.5
ปริมาณนำเข้าทั้งหมด	พันตัน	56,229.2	60,385.0	68,035.7	56,305.2
ร้อยละ		71.4	68.7	71.0	55.2

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-8 จะเห็นว่าเคมีภัณฑ์นำเข้าที่จัดเป็นวัตถุอันตรายตามระบบสหประชาชาติ (เฉพาะหน่วยกิโลกรัม) มีปริมาณนำเข้าคิดเป็นร้อยละ 71.4, 68.7, 71.0 และ 55.2 เมื่อเทียบกับปริมาณนำเข้าทั้งหมดในหน่วยกิโลกรัมของปี พ.ศ. 2545, 2546, 2547 และ 2548 ตามลำดับ วัตถุอันตรายประเภทที่มีปริมาณการนำเข้าสูงที่สุดในแต่ละปีได้แก่ วัตถุอันตรายประเภท 3 (ของเหลวไวไฟ) ซึ่งมีการนำเข้าทั้งหน่วยกิโลกรัมและหน่วยลิตร หากพิจารณาปริมาณนำเข้าเฉพาะหน่วยกิโลกรัมของวัตถุอันตรายประเภท 3 จะมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 80 ของปริมาณวัตถุอันตรายที่นำเข้าในหน่วยกิโลกรัมทั้งหมด ยกเว้นในปี พ.ศ. 2548 ซึ่งสัดส่วนลดลงมาที่ร้อยละ 66 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหน่วยพิภพศัณฐิติของน้ำมันปิโตรเลียมดิบๆ ซึ่งเป็นเคมีภัณฑ์อันตรายที่นำเข้ามากที่สุดดังกล่าวแล้วข้างต้น วัตถุอันตรายที่นำเข้าลำดับรองลงมาได้แก่ ประเภท 2 (ก๊าซ) ประเภท 8 (สารกัดกร่อน) ประเภท 6 (วัตถุมีพิษ) และประเภท 9 (วัตถุอันตรายอื่นๆ) ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ข้อมูลปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์อันตรายในตารางที่ 2-8 ยังไม่สมบูรณ์และอาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เนื่องจากมีเคมีภัณฑ์อันตรายจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถจำแนกประเภทตามข้อกำหนดขององค์การสหประชาชาติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเคมีภัณฑ์อันตรายที่เป็นสารกลุ่มและเคมีภัณฑ์อันตรายที่มีพิภพศัณฐิติ “อื่นๆ” ซึ่งอาจมีสารที่อยู่ในพิภพศัณฐิติจำนวนมากโดยที่สารดังกล่าวอาจมีลักษณะอันตรายแตกต่างกัน

ข. วัตถุระเบิด ผลิตภัณฑ์จำพวกดอกไม้เพลิง ไม้ขีดไฟ และแอลลอยที่ทำให้เกิดประกายไฟ สิ่งปรุงแต่งที่สันดาปได้บางชนิด

วัตถุอันตรายกลุ่มนี้เป็นเคมีภัณฑ์อันตรายในพิภพศัณฐิตที่ 36 ซึ่งมีการแบ่งประเภทได้อีกสำหรับข้อมูลการนำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2548 ปรากฏดังตารางที่ 2-9

ตารางที่ 2-9 ปริมาณการนำเข้าพิภพศัณฐิตที่ 36 ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548

ปี พ.ศ.	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนพิภพ
2545	8,893.9	346.4	16
2546	10,148.9	387.7	14
2547	11,286.9	494.4	15
2548	11,618.9	641.3	17

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-9 จะเห็นว่าในแต่ละปีมีการนำเข้าเคมีภัณฑ์ในพิภพศัณฐิตที่ 36 ระหว่าง 14 ถึง 17 รายการ โดยมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นทุกปี

ข้อที่ควรสังเกตคือ คำว่า “วัตถุระเบิด” ในความหมายขององค์การสหประชาชาติแบ่งย่อยเป็น 6 หมวด ซึ่งแตกต่างจากประเภทของวัตถุระเบิดในระบบฮาร์โมนิซ์ ซึ่งวัตถุระเบิดเป็นประเภทของพิภพศัณฐิตที่ 36 ซึ่งมีปริมาณนำเข้าเปรียบเทียบกับประเภทอื่นๆ ดังตารางที่ 2-10

ตารางที่ 2-10 ปริมาณการนำเข้าพิกัดตอนที่ 36 ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548

พิกัดประเภท	รายการ	ปี พ.ศ. ปริมาณ (ตัน)				
		2545	2546	2547	2548	รวม
3601	ดินขี้บ	42.5	13.1	37.9	119.8	213.3
3602	วัตถุระเบิด นอกจากดินขี้บ	795.3	960.0	493.7	628.9	2,878.0
3603	สายชนวนจุดระเบิด ชนวนระเบิด ฯลฯ	97.6	89.2	50.1	66.7	303.6
3604	ดอกไม้เพลิง พลุสัญญาณฯ และจำพวกดอกไม้เพลิง อื่นๆ	6,003.0	6,892.2	7,534.9	7541.0	27,971.1
3605	ไม้ขีดไฟ นอกจากจำพวก ดอกไม้เพลิงตามประเภทที่ 36.04	90.4	50.9	81.4	92.7	315.4
3606	เฟอร์โรซีเรียม และแอลลอย ที่ทำให้เกิดประกายไฟอื่นๆ ฯลฯ	1,865.1	2,143.4	3,088.4	3,169.7	10,267.2
รวม 36	วัตถุระเบิด ฯลฯ	8,893.9	10,148.9	11,286.9	11,618.9	41,948.7

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-10 จะเห็นว่าเคมีภัณฑ์ในพิกัดตอนที่ 36 ประเภทที่มีการนำเข้าสูงสุดคือ ดอกไม้เพลิง พลุสัญญาณ และจำพวกดอกไม้เพลิงอื่นๆ ซึ่งเป็นกลุ่มสารที่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ประเภทที่มีการนำเข้ารองลงไปคือ เฟอร์โรซีเรียมและแอลลอยด์ที่ทำให้เกิดประกายไฟอื่นๆ

ค. สารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ สารพิษต่อระบบสืบพันธุ์ (Carcinogen, Mutagen, Reproductive Toxin)

เนื่องจากสารเคมีในกลุ่มนี้มีผลกระทบร้ายแรงและเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์และสัตว์ถึงในระดับพันธุกรรม ซึ่งผลกระทบจะแผ่ขยายกว้างลึกเท่าใดยังต้องศึกษาทำความเข้าใจอีกมาก จึงน่าจะดำเนินการในลักษณะป้องกันไว้ก่อน การวิเคราะห์นี้อ้างอิงกับรายการสารเคมีที่มีคุณสมบัติเป็นสารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ สารพิษต่อระบบสืบพันธุ์ ตามประกาศของสหภาพยุโรป [Consolidated list of C/M/R substances relating to point 29, 30 and 31 of Annex I of Directive 76/769/EEC version No 3 (21/01/2002)] จำนวน 838 รายการ เมื่อนำรายชื่อดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับเคมีภัณฑ์ที่นำเข้าระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2548 โดยใช้รหัสอ้างอิงสากล (CAS Number) พบการนำเข้าดังแสดงในตารางที่ 2-11

ตารางที่ 2-11 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีที่อยู่ในกลุ่มสารก่อมะเร็ง สารก่อการกลายพันธุ์ สารพิษต่อระบบสืบพันธุ์

ปี พ.ศ.	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนรายการ
2545	638,058.4	14,670.6	78
2546	634,823.1	16,609.4	57
2547	727,057.7	21,824.2	60
2548	886,650.4	26,875.3	66

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางที่ 2-11 จะเห็นว่าการนำเข้าสารอันตรายกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า โดยในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 ร้อยละ 22 จำนวนพิกัดที่นำเข้าในแต่ละปี อยู่ระหว่าง 57 ถึง 78 พิกัด รายการที่มีการนำเข้าทั้ง 4 ปีมีจำนวน 51 รายการ แยกเป็นพิกัดตอนที่ 27, 28, 29, 36 และ 38 เท่ากับ 3, 15, 30, 1 และ 2 รายการตามลำดับ ในจำนวนนี้มีอยู่ 21 รายการที่มีการนำเข้าเกินกว่า 1,000 ตันทั้ง 4 ปีหรืออย่างน้อยใน 1 ปี ตารางที่ 2-12 แสดงรายละเอียดเคมีภัณฑ์ของสารกลุ่ม CMR ที่มีปริมาณนำเข้าสูงสุด 10 ลำดับแรกในแต่ละปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2548 (รายละเอียดรายการสารกลุ่ม CMR ทั้งหมดที่มีการนำเข้าในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 ดูในภาคผนวก ก)

ตารางที่ 2-12 เคมีภัณฑ์กลุ่ม CMR ที่มีปริมาณนำเข้าสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545 – 2548

เคมีภัณฑ์	ปริมาณนำเข้า, ตัน (ลำดับที่)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
1, 2-DICHLOROETHANE (ETHYLENE DICHLORIDE)	221,930 (1)	247,099 (1)	223,300 (1)	303,873 (1)
OTHER ACYCLIC ETHERS AND THEIR HALOGENATED, SULPHONATED, NITRATED OR NITROSATED DERIVATIVES.	141,389 (2)	119,834 (2)	129,528 (3)	175,662 (2)
VINYL CHLORIDE (CHLOROETHYLENE)	94,747 (3)	96,074 (4)	136,235 (2)	86,875 (4)
ACRYLONITRILE	93,267 (4)	97,163 (3)	111,101 (4)	117,912 (3)
METHYLOXIRANE (PROPYLENE OXIDE)	17,755 (5)	16,651 (5)	24,466 (5)	23,278 (7)
BENZENE	14,557 (6)	2 (52)	12,212 (8)	42,423 (6)
BUTA-1, 3-DIENE AND ISOPRENE	9,898 (7)	11,788 (6)	18,336 (7)	16,304 (8)
TRICHLOROETHYLENE	7,363 (8)	7,471 (7)	7,889 (9)	5,103 (11)
OTHER ACYCLIC AMIDES (INCLUDING ACYCLIC CARBAMATES) AND THEIR DERIVATIVES; SALTS THEREOF	3,962 (9)	4,024 (9)	4,778 (12)	3,400 (13)
SODIUM DICHROMATE	3,664 (10)	5,409 (8)	5,707 (10)	5,695 (9)
OTHER ESTERS OF ACETIC ACID	3,401 (12)	3,917 (10)	5,193 (11)	5,588 (10)
BENZOL (CONTAINING BENZENE MORE THAN 50% w/w BUT LESS THAN 95% w/w)	0.5 (68)	-	19,600 (6)	2,658 (14)
LPG (LIQUEFIED PETROLEUM GAS)	0.0 (78)	58 (39)	62 (38)	72,220 (5)

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

รายการที่มีการนำเข้าเฉพาะในปี พ.ศ. 2548 มีจำนวน 6 รายการ โดยทั้งหมดอยู่ในพิภักดตอนที่ 29 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 2-13

ตารางที่ 2-13 รายการเคมีภัณฑ์ที่มีการนำเข้าเฉพาะในปี พ.ศ. 2548

พิกัดรหัสสถิติ	รายการ	ปริมาณนำเข้า (กก.)
2901.24 0 005	1,3-BUTADIENE OR BUTA-1,3-DIENE *	2,348,194
2903.30 0 302	VINYL BROMIDE (MONOBROMOETHENE)	1,130
2903.30 0 303	ETHYLENE DIBROMIDE (EDB)	350
2918.90 0 118	METHOXYACETIC ACID	1
2924.19 0 111	FORMAMIDE	14
2928.00 0 107	DIMETHYLHYDRAZINE	40

* สำหรับ 1,3 -BUTADIENE มีพิกัดรหัสสถิติที่เกี่ยวข้อง 2 พิกัดรหัสสถิติคือ 2901.24 0 004 (BUTA-1, 3-DIENE AND ISOPRENE) ซึ่งมีการนำเข้าในปี 2545-2548 และ 2901.24 0 005 (1,3-BUTADIENE OR BUTA-1,3-DIENE) ซึ่งมีการนำเข้าในปี พ.ศ. 2548 เท่านั้น

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

การติดตามปริมาณการนำเข้าสารในกลุ่มนี้โดยปริมาณ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความเคลื่อนไหวของสารเหล่านี้ การติดตามต่อจากจุดนี้จำเป็นต้องทราบว่าสารกลุ่มนี้นำไปใช้ประโยชน์อย่างไร โดยผู้ประกอบการรายใด เป็นปริมาณเท่าใด ตลอดจนการติดตามให้ถึงปลายทางการผลิตของเสียจากสารเหล่านี้ ตัวอย่างการใช้ประโยชน์ของสารเหล่านี้ เช่น **1,2-dichloroethane** ซึ่งเป็นสารที่มีปริมาณการนำเข้าสูงสุดตลอด 4 ปี ใช้มากในการผลิตสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมพลาสติก ยาง และเส้นใยสังเคราะห์ ทั้งยังใช้เป็นตัวทำละลายเรซินไขมัน ในอุตสาหกรรมภาพถ่าย การถ่ายสำเนาเอกสาร อุตสาหกรรมยา และเครื่องสำอาง นอกจากนี้ยังใช้เป็นสารรมควันพืชและผลไม้ [http://www.epa.gov/safewater/contaminants/dw_contamfs/12-dichl.html] ส่วน **acrylonitrile** ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเส้นใยอะคริลิกและโมดาคิลิก (acrylic and modacrylic) และใช้ผลิตพลาสติก acrylonitrile-butadiene-styrene (ABS) ซึ่งใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องจักร กระเป๋าเดินทาง วัสดุก่อสร้าง นอกจากนี้ยังใช้ผลิตพลาสติก styrene-acrylonitrile (SAN) ซึ่งใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์และสินค้าที่ใช้ในบ้านเรือน รวมทั้งวัสดุบรรจุภัณฑ์ acrylonitrile ยังใช้ในการผลิตสี ย้อม ยา และเคมีภัณฑ์ป้องกันกำจัดศัตรูพืชอีกด้วย [<http://www.epa.gov/chemfact/acry-fs.txt>] สารเหล่านี้มีการใช้งานกว้างขวาง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีมาตรการกำกับดูแลและการบังคับใช้ให้เกิดความปลอดภัยในการใช้งาน

ง. สารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติด

สารเคมีบางชนิดอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดได้ เช่น นำไปผลิตยาเสพติดซึ่งเป็นภัยต่อสังคม การติดตามการเคลื่อนย้ายสารในกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเฝ้าระวังว่ามีความเคลื่อนไหวสารอย่างผิดปกติหรือไม่ การวิเคราะห์ใช้รายชื่อสารเคมีอ้างอิงที่เผยแพร่โดยกองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ซึ่งประกอบด้วยรายชื่อสารเคมีตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดให้โทษ และวัตถุออกฤทธิ์ที่ผิดกฎหมาย ค.ศ. 1988 จำนวน 23 ชนิด และรายชื่อสารเคมีที่ประเทศไทยควบคุมนอกเหนือจาก 23 ชนิดข้างต้นอีก 33 ชนิด รวมกับสารเคมีเฝ้าระวังตามปฏิญญาเซี่ยงไฮ้ พ.ศ. 2546 อีก 4 ชนิด (<http://www.fda.moph.go.th/fda-net/html/product/addict/precursor/precursor2.html>, 14 พฤษภาคม 2549) จากการเปรียบเทียบพบข้อมูลการนำเข้าสารในกลุ่มนี้ดังแสดงในตารางที่ 2-14

ตารางที่ 2-14 ปริมาณการนำเข้าสารเคมีที่อยู่ในกลุ่มสารตั้งต้นและเคมีภัณฑ์ที่ใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติด

ปี พ.ศ.	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	จำนวนรายการ
2545	398,024.4	7,369.3	56
2546	489,875.4	8,426.2	53
2547	613,189.8	15,029.6	54
2548	648,128.9	17,285.3	53

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

ในจำนวนเคมีภัณฑ์ที่นำเข้า 53 – 56 รายการนั้น มี 49 รายการที่มีการนำเข้าทั้ง 4 ปี โดยพบว่าเป็นสารที่ต้องควบคุมตามอนุสัญญา 11 ชนิด และเป็นสารเคมีที่ประเทศไทยเฝ้าระวังต่างหาก 22 ชนิด รายการที่นำเข้าเฉพาะในปี 2548 มี 1 รายการคือ LYSERGIC ACID AND ITS SALTS ปริมาณน้อยกว่า 1 กิโลกรัม สำหรับไลเซอรัจิก อาซิด มีรายชื่ออยู่ในตาราง 1 ตามอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ผิดกฎหมาย ค.ศ.1988 ซึ่งหมายถึงป็นสารตั้งต้นอันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสารเสพติดและควบคุมเข้มงวด อย่างไรก็ตาม จะเห็นว่าสารที่นำเข้าอาจเป็น ไลเซอรัจิก อาซิด หรือเกลือของไลเซอรัจิก อาซิด ก็ได้ เนื่องจากเป็นพืชกระท่อมผสม หากประสงค์จะติดตามเชิงลึกจะต้องติดตามรายละเอียดจากใบขนสินค้าด้วย

นอกจากนี้ ยังมีสารกลุ่มอื่นที่น่าสนใจได้แก่ กลุ่มสารที่ใช้ในการควบคุมของอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยการป้องกันชั้นโอโซนในบรรยากาศ พิธีสารมอนทรีออล อนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษตกค้างยาวนาน และอนุสัญญารอตเตอร์ดัมว่าด้วยการยินยอมเมื่อได้รับแจ้งล่วงหน้า เป็นต้น

1.1.6 การสอบทานข้อมูลนำเข้าเคมีภัณฑ์ระหว่างหน่วยงานควบคุมและกรมศุลกากร

เนื่องจากโครงสร้างการบริหารจัดการวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ทำให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ 7 หน่วยงานในปัจจุบัน แต่ละหน่วยงานจะควบคุมวัตถุอันตรายตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย วัตถุอันตรายจำนวนหนึ่งมีการควบคุมโดยหลายหน่วยงาน เนื่องจากสามารถใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ

การวิเคราะห์ระบบสอบทานข้อมูลนำเข้าเคมีภัณฑ์ระหว่างหน่วยงานควบคุมและกรมศุลกากร จะใช้ตัวอย่างระบบการปฏิบัติงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมวิชาการเกษตร โดยเลือกตัวอย่างข้อมูลนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่มีปริมาณนำเข้า สูงกว่า 10,000 ตัน ที่ควบคุมโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมวิชาการเกษตรเป็นกรณีศึกษา

ก. กรณีศึกษา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

(1) สถิติจากกรมศุลกากร

ปี พ.ศ. 2546 มีการนำเข้าเคมีภัณฑ์ในความควบคุมดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม รวม 202 รายการ (เฉพาะหน่วยกิโลกรัม) ปริมาณรวม 2,005,579.6 ตัน รายการที่มีปริมาณนำเข้าสูงกว่า 10,000 ตันมี 27 รายการ ในจำนวนนี้เป็นเคมีภัณฑ์ที่ควบคุมโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมหน่วยงานเดียว 16 รายการ ส่วนที่เหลือควบคุมโดยหลายหน่วยงาน (ตารางที่ 2-15) สถานภาพการควบคุมที่ใช้จำแนกเป็นไปตามประกาศ เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2549

ตารางที่ 2-15 ปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่ควบคุมโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่มีปริมาณสูงกว่า 10,000 ตัน
ในปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	พิกัดรหัสสถิติ	รายการ	การควบคุม *	ปริมาณ (ตัน)
1	2905.11 0 001	METHANOL (METHYL ALCOHOL)	[1][4]	264,388.7
2	2903.15 0 004	1, 2-DICHLOROETHANE (ETHYLENE DICHLORIDE)	[1][2][4]	247,099.8
3	2814.10 0 001	ANHYDROUS AMMONIA	[1]	236,766.3
4	2524.00 0 103	ASBESTOS - CHRYSOTILE	[1]	160,162.3
5	2907.11 0 101	PHENOL (HYDROXY BENZENE)	[1][4][8]	138,878.1
6	2926.10 0 000	ACRYLONITRILE	[1]	97,163.8
7	2903.21 0 002	VINYL CHLORIDE (CHLOROETHYLENE)	[1][2][4]	96,074.0
8	2902.50 0 001	STYRENE	[1]	88,785.6
9	2807.00 0 102	SULPHURIC ACID MORE THAN 50% w/w	[1]	75,121.4
10	2914.11 0 003	ACETONE	[1]	56,387.6
11	2815.12 0 102	SODIUM HYDROXIDE 20% w/w OR MORE	[1][3]	50,248.4
12	2809.20 0 102	o-PHOSPHORIC ACID MORE THAN 25% w/w	[1]	48,651.0
13	2915.21 0 001	GLACIAL ACETIC ACID	[1][3]	48,189.5
14	2915.31 0 002	ETHYL ACETATE	[1]	21,628.4
15	2915.32 0 003	VINYL ACETATE	[1]	20,914.8
16	2915.21 0 002	ACETIC ACID 80% W/W OR MORE EXCEPT GLACIAL ACETIC ACID	[1][3]	19,961.6
17	2916.11 0 101	ACRYLIC ACID	[1]	18,669.5
18	2815.12 0 101	SODIUM HYDROXIDE LESS THAN 20% w/w	[1][3]	18,352.9
19	2914.12 0 004	BUTANONE (METHYL ETHYL KETONE)	[1]	16,799.0
20	2910.20 0 002	METHYLOXIRANE (PROPYLENE OXIDE)	[1]	16,651.4
21	2829.11 0 007	CHLORATE OF SODIUM	[1][2]	13,217.1
22	2836.60 0 006	BARIUM CARBONATE	[1][4]	12,542.0
23	2915.33 0 004	N-BUTYL ACETATE	[1]	12,468.3
24	2901.24 0 004	BUTA-1, 3-DIENE AND ISOPRENE	[1]	11,788.6
25	2815.11 0 008	SODIUM HYDROXIDE, SOLID	[1][3]	10,904.8
26	2903.49 0 022	CHLORODIFLUOROMETHANE (HCFC-22)	[1]	10,520.7
27	2909.43 0 101	ETHYLENE GLYCOL MONOBUTYL ETHER (BUTYL CELLOSOLVE)	[1]	10,301.0

หมายเหตุ * [1] = กรมโรงงานอุตสาหกรรม [2] = กรมวิชาการเกษตร [3] = กรมประมง [4] = สำนักคณะกรรมการอาหารและยา
[5] = กรมโยธาธิการ [6] = สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ [7] = กรมอุตสาหกรรมทหาร [8] = กรมปศุสัตว์
ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

(2) สถิติเปรียบเทียบกรมศุลกากรและกรมโรงงานอุตสาหกรรม

รายงานสถานการณ์ประกอบการวัดอันตรายทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2546 ซึ่งจัดทำโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุว่า ในปี พ.ศ. 2546 ผู้ประกอบการนำเข้าสารเคมีวัดอันตรายรวม 2,302,737.8 ตัน เป็นการนำเข้าวัดอันตราย 152 ชนิด โดยผู้นำเข้า 1,097 ราย วัดอันตรายที่ผู้ประกอบการแจ้งการนำเข้าปริมาณรวมสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2546 เทียบกับปริมาณนำเข้าของกรมศุลกากรแสดงในตารางที่ 2-16

ตารางที่ 2-16 วัดอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมรายงานว่ามีการนำเข้าสูงสุด 10 ลำดับแรก ในปี พ.ศ. 2546

ลำดับที่	ชื่อวัดอันตราย	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	
		กรมโรงงานอุตสาหกรรม	กรมศุลกากร
1	Methanol	343,090.3	264,388.7
2	Ammonia Anhydrous	270,673.2	236,766.3
3	Ethylene Dichloride	246,496.8	247,099.8
4	Asbestos – Chrysotile	175,669.9	160,162.3
5	Phenol	164,383.2	138,878.1
6	Vinyl Chloride Monomer	125,406.3	96,074.0
7	Acrylonitrile	100,250.8	97,163.8
8	Styrene Monomer	94,654.8	88,765.6
9	o-Phosphoric Acid	84,437.8	48,651.0
10	Acetic Acid	76,769.8	19,961.6

จากข้อมูลในตารางที่ 2-16 จะเห็นว่าปริมาณนำเข้าของกรมศุลกากรจะน้อยกว่าปริมาณที่รายงานโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้นกรณี Ethylene Dichloride ทั้งนี้อาจเนื่องจากปริมาณในรายงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นปริมาณการขออนุญาต (กรณีวัดอันตรายชนิดที่ 3) หรือปริมาณการแจ้งดำเนินการ (กรณีวัดอันตรายชนิดที่ 2) ซึ่งผู้ประกอบการอาจไม่นำเข้าเต็มตามปริมาณที่ได้รับอนุญาต แต่ในกรณีของ Ethylene Dichloride ผลต่างอาจจะมาจากระยะเวลาการรายงานที่เหลื่อมกัน สำหรับในกรณีของ Acetic Acid นั้น ข้อมูลของกรมโรงงานฯ อาจเป็นปริมาณรวมของหลายพิกัดรหัสสถิติ การวิเคราะห์เชิงลึกจะต้องคำนึงถึงรายละเอียดเหล่านี้ด้วย

ข. กรณีศึกษา : กรมวิชาการเกษตร

(1) สถิติจากกรมศุลกากร

สถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2546 พบว่าในปริมาณนำเข้ารวมทั้งหมด 1,721 รายการ ปริมาณ 60,395,565.2 ตัน เป็นการนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่ควบคุมโดยกรมวิชาการเกษตร (ตามประกาศเรื่องบัญชีรายชื่อวัดอันตราย พ.ศ. 2546) 327 รายการ น้ำหนักรวม 438,554.0 ตัน เคมีภัณฑ์นำเข้าจำนวนนี้บางรายการมีหน่วยงานอื่นควบคุมร่วมด้วย เมื่อพิจารณาเฉพาะเคมีภัณฑ์รายการที่ผู้ประกอบการระบุการควบคุมโดยกรมวิชาการเกษตรพบว่ามีอยู่ 318 รายการ ปริมาณรวม 105,435.9 ตัน ในจำนวนนี้สามารถเชื่อมโยงไปยังทะเบียนเพื่อจำแนกประเภทผลิตภัณฑ์ (เลขที่เอกสารสำคัญ 15 หลัก) ได้เพียง 95,564.0 ตัน (313 รายการ) แต่ที่สามารถจำแนกประเภทการใช้ได้จริงมีเพียง 93,431.3 ตัน (307 รายการ) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-17

ตารางที่ 2-17 ปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรปี พ.ศ. 2546 รายงานโดยกรมศุลกากร

ประเภทผลิตภัณฑ์ *	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	จำนวนรายการ
กำจัดวัชพืช	49,770.3	116
กำจัดแมลง	30,649.0	149
ป้องกันและกำจัดโรคพืช	10,065.3	99
อื่น ๆ	2,946.7	64
รวม	93,431.3	307

หมายเหตุ * มีรายการนำเข้าที่อนุญาตโดยกรมวิชาการเกษตรที่ไม่สามารถระบุประเภทผลิตภัณฑ์ได้รวม 2,132,658 กิโลกรัม เนื่องจากไม่มีข้อมูลสำคัญสำหรับเชื่อมโยงการจำแนกประเภทผลิตภัณฑ์

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

(2) สถิติเปรียบเทียบกรมศุลกากรและกรมวิชาการเกษตร

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์ที่รวบรวมโดยกรมศุลกากรและกรมวิชาการเกษตรซึ่งรวบรวมสถิตินำเข้าที่ด่านท่าเรือกรุงเทพ ด่านลาดกระบัง และด่านท่าเรือแหลมฉบังและเผยแพร่ทางเว็บไซต์ www.doa.go.th ในส่วนสรุปการนำเข้าวัตถุอันตรายตั้งแต่เดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2546 จำแนกตามประเภทวัตถุอันตราย ซึ่งกรมวิชาการเกษตรรายงานแสดงดังตารางที่ 2-18

ตารางที่ 2-18 สรุปสถิติการนำเข้าวัตถุอันตรายที่รายงานโดยกรมวิชาการเกษตร พ.ศ. 2546

ประเภทผลิตภัณฑ์	ปริมาณนำเข้า (ตัน)
กำจัดวัชพืช	50,464.0
กำจัดแมลง	14,996.3
ป้องกันและกำจัดโรคพืช	10,326.4
อื่น ๆ	3,794.0
รวม	79,580.7

จากตารางที่ 2-17 และ 2-18 จะเห็นว่ามี การนำเข้าสารกำจัดวัชพืชมากที่สุด รองลงมาคือสารกำจัดแมลง และสารป้องกันกำจัดโรคพืช ตามลำดับ สถิติสรุปปริมาณนำเข้าสารกำจัดแมลงจากทั้ง 2 หน่วยงานแตกต่างกันมากที่สุดคือกว่า 15,000 ตัน ส่วนในสารประเภทอื่นต่างกันน้อยกว่า 1,000 ตัน สารกลุ่มป้องกันและกำจัดโรคพืชมีสถิติต่างกันน้อยที่สุดคือ 261 ตัน

เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายการเคมีภัณฑ์โดยเลือกตัวอย่างรายการนำเข้าที่กรมวิชาการเกษตรรายงานปริมาณนำเข้า (น้ำหนักเคมีภัณฑ์) ในปี พ.ศ. 2546 ไว้มากกว่า 1,000 ตันมาทำการเปรียบเทียบกับสถิติปริมาณที่รายงานโดยกรมศุลกากร ผลการเปรียบเทียบแสดงในตารางที่ 2-19

ตารางที่ 2-19 ผลการเปรียบเทียบปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์การเกษตรที่รายงานโดยกรมวิชาการเกษตร
และกรมศุลกากร

ชื่อสามัญ	กรมศุลกากร			กรมวิชาการเกษตร ปริมาณ (ตัน)
	พิกัดศุลกากร	ปริมาณ (ตัน)	ปริมาณรวม (ตัน)*	
glyphosate isopropylammonium	2931.00 0 021	-	3,832.3	24,812.1
	3808.30 0 401	3,832.3		
paraquat dichloride	2933.39 0 019	864.3	6,912.6	8,366.6
	3808.30 0 447	6,048.3		
2,4-D	2918.90 0 101	77.0	77.0	5,114.7
	3808.30 0 301	-		
ametryn	2933.69 0 101	-	1,477.4	2,375.0
	3808.30 0 320	1,477.4		
atrazine	2933.69 0 103	21.0	2,084.7	2,364.5
	3808.30 0 325	2,063.7		
parathion methyl	2920.10 0 107	1,564.8	1,880.9	2,142.6
	3808.10 0 357	316.2		
mancozeb	3808.20 0 266	1,764.4	1,764.5	1,933.9
endosulfan	2920.90 0 001	1,068.5	1,504.5	1,764.6
	3808.10 0 207	436.0		
carbendazim	2933.90 0 107	-	1,382.7	1,494.4
	2933.99 0 107	73.0		
	3808.20 0 214	1,309.7		
methamidophos	2930.90 0 135	763.6	1,404.1	1,318.3
	3808.10 0 348	640.5		
chlorpyrifos	2933.39 0 005	601.3	1,312.1	1,311.6
	3808.10 0 310	710.8		
butachlor	2924.29 0 304	976.6	1,326.4	1,309.3
	3808.30 0 334	349.8		
sulfur	2802.00 0 001	20,987.2	22,159.2	1,286.9
	3808.20 0 296	1,172.1		
copper oxychloride	2827.41 0 101	-	1,259.3	1,225.7
	3808.20 0 221	1,259.3		
carbofuran	2932.99 0 003	45.5	871.7	1,121.7
	3808.10 0 108	826.2		
alachlor	2924.29 0 302	326.6	1,059.8	1,104.7
	3808.30 0 319	733.2		

หมายเหตุ * ปริมาณรวมอาจมาจากพิกัดรหัสสถิติมากกว่า 1 รหัส

จากตารางที่ 2-19 จะเห็นว่าปริมาณนำเข้าที่ทั้ง 2 หน่วยงานรายงานมีความแตกต่างกัน อาจเนื่องจากการเก็บข้อมูลมีขอบเขตต่างกัน อย่างไรก็ตาม การสรุปข้อมูลควรพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ เช่นกรณี methamidophos, chlorpyrifos, butachlor, sulur และ copper oxychloride อาจเป็นไปได้ที่ปริมาณนำเข้าของกรมศุลกากรสูงกว่าของกรมวิชาการเกษตร เพราะกรมศุลกากรเก็บข้อมูลจากทุกด่าน ในขณะที่กรมวิชาการเกษตรเก็บข้อมูลเพียง 10 ด่าน ดังนั้นหากประสงค์จะตรวจสอบให้แน่นอนควรใช้รายงานจากด่านเดียวกัน หรือจำนวนด่านเท่ากัน

ในกรณีที่ปริมาณนำเข้าที่รายงานโดยกรมวิชาการเกษตรต่างจากการรายงานของกรมศุลกากร เช่นกรณีของ glyphosate และ isopropylammonium มีปริมาณนำเข้าต่างกันอย่างมากโดยกรมวิชาการเกษตรรายงานไว้ 24,812 ตัน มากกว่าที่กรมศุลกากรรายงานกว่า 2 หมื่นตัน ควรมีการตรวจสอบให้ชัดเจนว่าเกิดจากสาเหตุใด

1.1.7 ระบบสอบทานและยืนยันข้อมูลที่ควบคุมโดยหลายหน่วยงาน

ในกรณีสารเคมีที่ถูกควบคุมโดยหลายหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น คาร์เบนดาซิม คิวปรีสออกไซด์ และไดยูรอน ซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ในความดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมวิชาการเกษตร มีการนำเข้าในปี พ.ศ. 2546 ดังในตารางที่ 2-20

ตารางที่ 2-20 ตัวอย่างเปรียบเทียบการตรวจสอบข้อมูลหน่วยงานด้วยระบบยืนยันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน

สารเคมี	ปริมาณนำเข้า (ตัน)		กรมโรงงานอุตสาหกรรม (ตัน)	กรมวิชาการเกษตร (ตัน)
	กรมศุลกากร	การตรวจสอบเชิงลึก		
คาร์เบนดาซิม	2933 99 0 107 = 73.00 3808.20 0 214 = 1,309.72	73.00 = กรมวิชาการเกษตร 1,305.87 = กรมวิชาการเกษตร 3.85 = กรมโรงงานอุตสาหกรรม	107.81	1,494.35
คิวปรีสออกไซด์	2825 50 0 103 = 496.03 3808 20 0 222 = 60.00	496.03 = กรมโรงงานอุตสาหกรรม 60.00 = กรมวิชาการเกษตร	657.35	60.00
ไดยูรอน	2924 21 0 102 = - 3808 30 0 375 = 622.46	622.46 = กรมวิชาการเกษตร	109.58	984.24

จากข้อมูลตารางที่ 2-20 จะเห็นว่าข้อมูลการนำเข้าของกรมศุลกากรค่อนข้างจะแตกต่างกับข้อมูลของหน่วยงานควบคุม ในกรณีของคาร์เบนดาซิม ข้อมูลของกรมวิชาการเกษตรและกรมศุลกากรใกล้เคียงกัน แต่ข้อมูลของกรมศุลกากรและกรมโรงงานอุตสาหกรรมแตกต่างกันมาก จากการศึกษาเชิงลึกพบว่า การนำเข้าคาร์เบนดาซิมในพิกัดรหัสสถิติ 2933 99 0 107 รวม 73 ตัน มีรายการนำเข้า 14 รายการซึ่งใช้เอกสารสำคัญทั้งหมดจากกรมวิชาการเกษตร ส่วนกรณีการนำเข้าในพิกัดรหัสสถิติ 3808 20 2 214 รวม 1,309.72 ตัน มีข้อมูลนำเข้า 118 รายการและใช้เอกสารสำคัญของกรมวิชาการเกษตร 113 รายการ (1,305.87 ตัน) ของกรมโรงงานอุตสาหกรรม 5 รายการ (3.85 ตัน)

ส่วนคิวปรีสออกไซด์ซึ่งมีการนำเข้าใน 2 พิกัดรหัสสถิติคือ 2825 50 0 103 และ 3808 20 0 222 การตรวจสอบในพิกัดรหัสสถิติแรกซึ่งมีการนำเข้า 36 รายการ ปริมาณรวม 496.03 ตัน พบว่าทุกรายการใช้

ใบสำคัญจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนพิกัตรหัสสถิติหลังซึ่งมีการนำเข้า 60 ต้นประกอบด้วยรายการนำเข้า 4 รายการ ที่ใช้ใบสำคัญจากกรมวิชาการเกษตร

สำหรับการนำเข้าไดยรอนจะเกี่ยวข้องกับพิกัตรหัสสถิติ 2 พิกัดคือ 2924 21 0 102 และ 3808 30 0 375 โดยในปี พ.ศ. 2546 กรมศุลกากรรายงานว่ามีการนำเข้าเฉพาะในพิกัตรหัสสถิติ 3808 30 0 375 ปริมาณรวม 622.46 ต้น จากการศึกษาเชิงลึกพบว่า พิกัด 3808 30 0 375 มีการนำเข้าทั้งสิ้น 59 รายการ ทุกรายการใช้ใบสำคัญจากกรมวิชาการเกษตร ไม่มีรายการใดเลยที่ใช้ใบสำคัญจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีรายงานการนำเข้า 62 ครั้ง รวม 109.58 ต้น

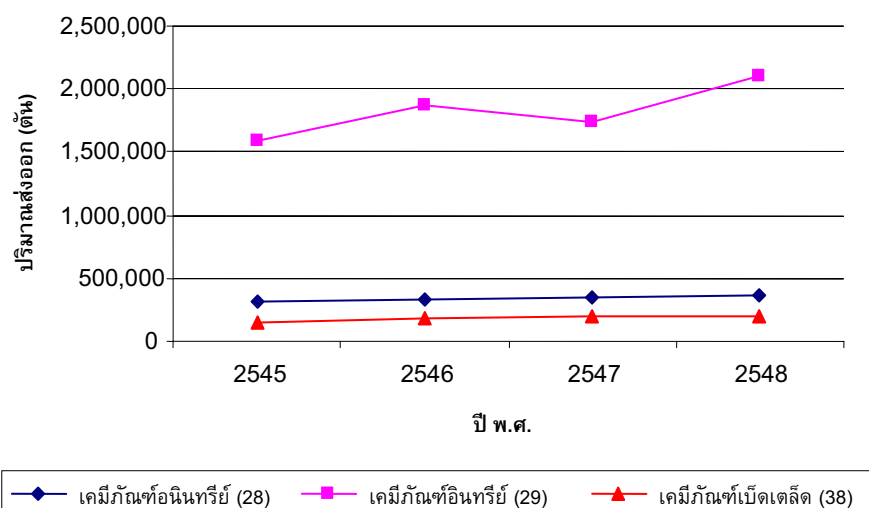
1.2 การส่งออก

การส่งออกเคมีภัณฑ์ที่อยู่ในรูปสารเคมีจะอยู่ในพิกัตรหัสสถิติ 3 ตอนคือ ตอนที่ 28 (สารอินทรีย์), 29 (สารอินทรีย์) และ 38 (เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด) จากสถิติปริมาณส่งออกจากกรมศุลกากรในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 พบว่าปริมาณการส่งออกรวมทั้ง 3 ตอนในปี พ.ศ. 2545, 2546, 2547 และ 2548 เท่ากับ 2.1, 2.4, 2.3 และ 2.7 ล้านตัน ตามลำดับ และมีจำนวนพิกัตรหัสสถิติที่มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาดังกล่าว (ตารางที่ 2-21)

ตารางที่ 2-21 ปริมาณเคมีภัณฑ์ส่งออก (เฉพาะหน่วยกิโลกรัม) และจำนวนพิกัตรหัสสถิติ จำแนกตามตอนที่ของพิกัตรหัสสถิติและปี

รายการ	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
ปริมาณส่งออก (ล้านตัน)				
ตอนที่ 28 เคมีภัณฑ์อินทรีย์	0.3	0.3	0.4	0.4
ตอนที่ 29 เคมีภัณฑ์อินทรีย์	1.6	1.9	1.7	2.1
ตอนที่ 38 เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	0.2	0.2	0.2	0.2
รวม	2.1	2.4	2.3	2.7
จำนวนพิกัตรหัสสถิติที่มีการส่งออก				
ตอนที่ 28 เคมีภัณฑ์อินทรีย์	192	177	181	200
ตอนที่ 29 เคมีภัณฑ์อินทรีย์	239	254	280	283
ตอนที่ 38 เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	150	160	163	176
รวม	581	591	624	659

จากตารางที่ 2-21 จะเห็นว่าเคมีภัณฑ์ที่ส่งออกสูงสุดใน 3 ตอนคือ เคมีภัณฑ์อินทรีย์ซึ่งส่งออกคิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 78 ของปริมาณส่งออกรวมทั้ง 3 ตอน รองลงมาคือ เคมีภัณฑ์อินทรีย์ (เฉลี่ยร้อยละ 14) และเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (เฉลี่ยร้อยละ 8) และจะเห็นได้ว่าเคมีภัณฑ์อินทรีย์มีแนวโน้มส่งออกเพิ่มขึ้น ขณะที่เคมีภัณฑ์ 2 ตอนหลังมีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นน้อยมาก (รูปที่ 2-2)

รูปที่ 2-2 ปริมาณส่งออกเคมีภัณฑ์ปิโตรเคมีภัณฑ์ที่ 28, 29 และ 38 ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548

1.2.1 การส่งออกเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 29)

การส่งออกเคมีภัณฑ์อินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2548 ส่งออกมากขึ้นกว่าปีก่อนร้อยละ 21 ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายการพบว่า เคมีภัณฑ์ที่ส่งออกลำดับต้น ๆ ได้แก่ เคมีภัณฑ์จากอุตสาหกรรมปิโตรเคมี Terephthalic acid เป็นเคมีภัณฑ์ที่ส่งออกลำดับสูงสุดทั้ง 4 ปี โดยที่กว่าร้อยละ 50 ส่งไปยังประเทศจีน รองลงมาคือปากีสถาน สำหรับ Terephthalic acid เป็นวัตถุดิบในการผลิตเส้นใยโพลีเอสเตอร์ โดยเฉพาะชนิด polyethylene terephthalate (PET) ที่ใช้ทำเสื้อผ้าและขวด PET รายการที่ส่งออกลำดับสูงสุด 10 ลำดับแรกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 แสดงในตารางที่ 2-22

ตารางที่ 2-22 ปริมาณเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 29) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545 – 2548

ชื่อเคมีภัณฑ์	ปริมาณส่งออก, ตัน (ลำดับที่)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
Terephthalic acid	369,919 (1)	433,280 (1)	368,284 (1)	534,501 (1)
p-Xylene	276,768 (2)	297,080 (2)	235,647 (3)	263,866 (3)
Benzene	214,499 (3)	218,549 (3)	331,687 (2)	398,019 (2)
Toluene	178,357 (4)	216,449 (4)	77,794 (7)	32,896 (12)
Ethylene	131,243 (5)	141,540 (5)	123,094 (4)	186,045 (4)
Mixed xylene isomers	79,208 (6)	78,418 (6)	87,008 (6)	100,641 (6)
Monosodium glutamate	50,254 (7)	66,269 (8)	68,142 (8)	50,612 (9)
Buta-1, 3-Diene and Isoprene	33,132 (8)	31,703 (12)	27,892 (12)	26,872 (14)
6-Hexanelactam (Epsilon-Caprolactam)	31,572 (9)	36,830 (10)	52,388 (9)	51,852 (8)
Methyl methacrylate	31,112 (10)	29,582 (13)	23,640 (15)	35,737 (11)
Other cyclic hydrocarbons	25,263 (11)	70,715 (7)	114,342 (5)	137,036 (5)
Propylene	23,964 (12)	56,956 (9)	39,083 (10)	79,169 (7)
o-Xylene	14,807 (17)	26,309 (11)	24,549 (13)	37,034 (10)

จากตารางที่ 2-22 จะเห็นว่าเคมีภัณฑ์ที่มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีได้แก่ เบนซีน เอทิลีน และ Mixed xylene isomers นอกจากนี้พบว่าการส่งออกผงชูรส หรือ Monosodium glutamate ในปริมาณมากเป็นลำดับ 7 ในปี พ.ศ. 2545 และลำดับ 8 ในปี พ.ศ. 2546 และ 2547 และเป็นลำดับ 9 ในปี พ.ศ. 2548 โดยมีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 50,254 ตัน ในปี พ.ศ. 2545 เป็น 68,142 ตันในปี พ.ศ. 2547 และลดลงเหลือ 50,612 ตันในปีถัดมา

สัดส่วนปริมาณส่งออกรวมของพิกัตศุลกากรที่มีปริมาณส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกเท่ากับร้อยละ 88.2, 86.7, 86.4 และ 87.5 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณส่งออกทั้งสิ้นของตอนที่ 29 ในปี พ.ศ. 2545, 2546, 2547 และ 2548 ตามลำดับ

1.2.2 การส่งออกเคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 28)

การส่งออกเคมีภัณฑ์อินทรีย์ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2546 มีปริมาณรวมในแต่ละปีเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เคมีภัณฑ์อินทรีย์ที่ส่งออกมาที่สุดลำดับที่ 1 – 3 ได้แก่ Carbon black, Calcium carbonate และ Sodium hydroxide เหมือนกันทั้ง 4 ปี และมีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นทุกปีเช่นเดียวกัน สำหรับ Carbon black ซึ่งเป็นสารเม็ดสีดำที่ใช้สำหรับทำสีและหมึกต่าง ๆ โดยเฉพาะหมึกพิมพ์ แต่ส่วนใหญ่มีการใช้ Carbon black ในการทำยางรถยนต์ พบว่าประมาณร้อยละ 60 ส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น พิกัตศุลกากรที่ส่งออกมาที่สุด 10 ลำดับแรกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 แสดงในตารางที่ 2-23

ปริมาณส่งออกรวมของพิกัตศุลกากรที่มีปริมาณส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกคิดเป็นร้อยละ 78.2, 77.6, 77.0 และ 82.0 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณส่งออกทั้งสิ้นของตอนที่ 28 ในปี พ.ศ. 2545, 2546, 2547 และ 2548 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-23 เคมีภัณฑ์อินทรีย์ (ตอนที่ 28) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545 – 2548

ชื่อเคมีภัณฑ์	ปริมาณส่งออก, ตัน (ลำดับที่)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
Carbon black	99,898 (1)	85,221 (1)	87,287 (1)	100,674 (1)
Calcium carbonate	36,815 (2)	48,024 (2)	55,769 (2)	58,174 (2)
Sodium hydroxide	29,548 (3)	31,631 (3)	32,823 (3)	34,908 (3)
Silicon dioxide	15,304 (4)	13,286 (6)	17,336 (6)	17,676 (6)
Hydrogen peroxide	14,478 (5)	20,415 (4)	24,991 (4)	28,788 (4)
Sodium sulfite	13,768 (6)	13,619 (5)	17,699 (5)	20,594 (5)
Sodium metabisulfite	12,828 (7)	13,276 (7)	10,000 (7)	12,354 (7)
Sodium hydroxide 20% w/w or more	9,520 (8)	2,331 (22)	97 (62)	429 (38)
Sulfuric acid > 50% w/w	9,419 (9)	8,253 (9)	7,385 (11)	8,539 (8)
Potassium carbonate	8,138 (10)	7,781 (10)	9,813 (8)	6,066 (10)
Sodium triphosphate	8,089 (11)	10,376 (8)	7,921 (9)	5,448 (11)
Other silicates of sodium	1,314 (26)	7,037 (11)	7,524 (10)	3,183 (17)
Calcium hydrogen orthophosphate	4,446 (14)	5,515 (13)	6,223 (13)	6,580 (9)

1.2.3 การส่งออกเคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (ตอนที่ 38)

ตารางที่ 2-24 แสดงเคมีภัณฑ์หมวดเบ็ดเตล็ดที่มีปริมาณส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545 – 2548 ปริมาณส่งออกรวมของพิภคศุลกากรที่มีปริมาณส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกของปี พ.ศ. 2545 คิดเป็นร้อยละ 82.8 เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณส่งออกทั้งสิ้นของตอนที่ 38 สัดส่วนในปี พ.ศ. 2546, 2547 และ 2548 เท่ากับร้อยละ 82.3, 82.9 และ 80.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-24 เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (ตอนที่ 38) ที่มีการส่งออกสูงสุด 10 ลำดับแรกในปี พ.ศ. 2545 – 2548

ชื่อเคมีภัณฑ์	ปริมาณส่งออก, ตัน (ลำดับที่)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
OTHER PRODUCTS BINDERS, PREPARATIONS OF CHEMICAL, AND RESIDUAL PRODUCTS OF CHEMICAL OR ALLIED INDUSTRIES, NOT ELSEWHERE SPECIFIED	48,505 (1)	47,566 (1)	50,069 (1)	60,776 (1)
INDUSTRIAL MONOCARBOXYLIC FATTY ACIDS, ACID OILS FROM REFINING OTHER	18,803 (2)	13,721 (5)	24,432 (2)	25,988 (2)
SORBITAL OTHER THAN THAT OF SUBHEADING NO. 2905.44	16,012 (3)	17,877 (3)	17,677 (5)	14,931 (4)
ANTI-OXIDISING PREPARATIONS AND OTHER COMPOUND STABILISERS FOR RUBBER OR PLASTICS	14,247 (4)	17,088 (4)	19,126 (4)	21,688 (3)
COMPOUND PLASTICISERS FOR RUBBER OR PLASTICS	7,327 (5)	927 (21)	45 (61)	623 (30)
REFRACTORY CEMENTS, MORTARS, CONCRETES AND SIMILAR COMPOSITIONS, OTHER THAN PRODUCTS OF HEADING NO. 3801	5,944 (6)	11,033 (6)	9,750 (6)	12,346 (5)
INDUSTRIAL MONOCARBOXYLIC FATTY ACIDS, ACID OILS REFINED FROM TALL OIL FATTY ACIDS	4,335 (7)	2,212 (13)	2,579 (13)	2,229 (14)
FLUXES AND OTHER AUXILIARY PREPARATIONS FOR SOLDERING, BRAZING OR WELDING	4,211 (8)	3,577 (11)	3,664 (11)	4,068 (10)
MOSQUITOS STICKS, PUT UP IN FORMS OR PACKINGS FOR RETAIL SALE OR AS PREPARATIONS OR ARTICLES	4,091 (9)	3,981 (9)	4,074 (10)	3,962 (11)
FINISHING AGENTS,DYE CARRIERS TO ACCELERATE THE DYEING OR FIXING OF DYE-STUFF,OTHER THAN PRODUCTS OF SUBHEADING NO. 3809.100-008, OF A KIND USED IN THE TEXTILE INDUSTRY OR THE LIKE INDUSTRY	3,897 (10)	4,812 (7)	4,427 (9)	4,078 (9)
NON-REFRACTORY MOTARS AND CONCRETES	1,360 (14)	26,289 (2)	19,558 (3)	5,418 (8)
ACTIVATED CARBON	3,427 (11)	4,752 (8)	6,545 (7)	8,429 (6)
OTHER ADDITIVES FOR LUBRICATING OILS	1,395 (14)	3,910 (10)	4,935 (8)	7,230 (7)

1.3 การใช้และเก็บสารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม

สถานการณ์การครอบครองสารเคมีไม่ชัดเจน เนื่องจากมีเพียงบางหน่วยงานที่ติดตามข้อมูลสารเคมีภายหลังจากการนำเข้า ข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้ได้แก่ ข้อมูลซึ่งได้จากการสำรวจของกรมโรงงานอุตสาหกรรม เมื่อปี พ.ศ. 2545 - 2546 โดยสำรวจปริมาณสารเคมีที่เก็บและใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม 29 ประเภท มีโรงงานที่อยู่ในข่ายต้องสำรวจทั้งสิ้น 9,552 โรงงาน แต่ที่ดำเนินการสำรวจได้คือ 7,348 โรงงาน หรือร้อยละ 77

1.3.1 การใช้สารเคมีในโรงงานอุตสาหกรรม

โรงงานทั่วประเทศมีการใช้สารเคมีประมาณ 187 ล้านตันหรือพันลิตรต่อปี (เนื่องจากมีข้อจำกัดของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บ ทำให้การรวมปริมาณสารเคมีเป็นการรวมหน่วยน้ำหนักและหน่วยปริมาตรเข้าด้วยกัน) การกระจายปริมาณสารเคมีที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดต่าง ๆ พบว่าส่วนใหญ่ (68 จังหวัด) มีสัดส่วนการใช้น้อยกว่าร้อยละ 1 เมื่อเทียบกับปริมาณสารเคมีที่ใช้ทั้งหมด จังหวัดระยองเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39 หรือประมาณ 73 ล้าน ตันหรือพันลิตร ต่อปี จังหวัดที่มีปริมาณการใช้สารเคมีสูงสุด 10 ลำดับแรกแสดงในตารางที่ 2-25

ตารางที่ 2-25 จังหวัดที่มีปริมาณการใช้สารเคมีสูงสุด 10 ลำดับแรก

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณการใช้สารเคมี (ตันหรือพันลิตร ต่อปี)	ร้อยละ
1	ระยอง	73,479,752	39.3
2	ชลบุรี	38,390,635	21.5
3	สมุทรปราการ	29,166,325	15.6
4	ลพบุรี	18,260,252	9.8
5	กรุงเทพมหานคร	7,971,950	4.3
6	นครศรีธรรมราช	5,136,449	2.8
7	อยุธยา	4,044,845	2.2
8	นนทบุรี	3,109,305	1.7
9	ยะลา	1,836,455	0.98
10	สมุทรสาคร	901,148	0.48

ที่มาข้อมูล : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

สารเคมีที่มีการใช้ในโรงงานประกอบด้วยสารเคมีประเภทก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ (UN Class 2.2) มากที่สุดประมาณร้อยละ 36.1 ของสารเคมีที่ใช้ทั้งหมด รองลงมาคือก๊าซไวไฟ ร้อยละ 23.0 ของเหลวไวไฟ ร้อยละ 17.0 สารอันตรายอื่น ๆ ร้อยละ 9.8 สารกัดกร่อนร้อยละ 1.2 และสารประเภทต่าง ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-26

ตารางที่ 2-26 ปริมาณสารเคมีที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภทความเป็นอันตราย

ประเภทสารอันตราย	ปริมาณที่ใช้ (ตันหรือพันลิตรต่อปี)	ร้อยละ
ก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ	67,554,331	36.1
ก๊าซไวไฟ	43,051,177	23.0
ของเหลวไวไฟ	31,882,493	17.0
สารอันตรายอื่น ๆ	18,404,803	9.8
สารกัดกร่อน	2,169,510	1.2
ก๊าซพิษ	510,452	0.3
ของแข็งไวไฟ	167,988	0.1
วัตถุที่มีแนวโน้มเกิดการเผาไหม้ได้เอง	21,485	0.0
สารที่ทำปฏิกิริยากับน้ำแล้วเกิดก๊าซติดไฟได้	17,414	0.0
สารออกซิไดซ์	527,829	0.0
สารอินทรีย์เปอร์ออกไซด์	48,568	0.0
สารพิษ	76,479	0.0

ที่มาข้อมูล : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

สารเคมีประเภทก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษที่มีการใช้มากที่สุดนั้น มีการใช้มากที่สุดที่จังหวัดชลบุรี ประมาณ 37 ล้านตันหรือพันล้านลิตรต่อปี รองลงมาคือจังหวัดระยองประมาณ 25 ล้านตันหรือพันล้านลิตรต่อปี ลำดับที่ 3 คือกรุงเทพมหานครประมาณ 2.5 ล้านตันหรือพันล้านลิตรต่อปี ปริมาณการใช้รวมใน 3 จังหวัดนี้คิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 96.6 ของปริมาณก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษที่ใช้ทั้งหมด ส่วนก๊าซไวไฟพบจังหวัดที่มีการใช้สูงที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ระยอง นครศรีธรรมราช และอยุธยา ปริมาณการใช้รวมของ 3 จังหวัดนี้คิดเป็นร้อยละ 92.7 ของ ปริมาณการใช้ก๊าซไวไฟทั้งหมด สำหรับของเหลวไวไฟใช้มากที่สุดที่จังหวัดสมุทรปราการ รองลงมาคือระยองและยะลา ตามลำดับ (ตารางที่ 2-27)

ตารางที่ 2-27 จังหวัดที่มีปริมาณการใช้ก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ ก๊าซไวไฟ และของเหลวไวไฟ สูงสุด 3 ลำดับแรก

ประเภทสารเคมี	จังหวัดที่ใช้สูงสุด 3 ลำดับแรก	ปริมาณการใช้ (ตันหรือพันลิตร ต่อปี)	ร้อยละ
ก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ	ชลบุรี	37,005,110	54.8
	ระยอง	25,682,645	38.0
	กรุงเทพฯ	2,544,831	3.8
	ทั่วประเทศ	67,554,331	100.0
ก๊าซไวไฟ	ระยอง	32,651,996	75.8
	นครศรีธรรมราช	4,863,529	11.3
	อยุธยา	2,410,906	5.6
	ทั่วประเทศ	43,051,177	100.0
ของเหลวไวไฟ	สมุทรปราการ	23,027,586	72.2
	ระยอง	5,294,980	16.6
	ยะลา	1,823,967	5.7
	ทั่วประเทศ	31,882,493	100.0

ที่มาข้อมูล : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

1.3.2 สารเคมีที่เก็บในโรงงานอุตสาหกรรม

สารเคมีที่เก็บในโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศมีปริมาณรวมเท่ากับ 8.76 ล้านตันหรือพันล้านลิตรต่อปี จังหวัดที่มีการเก็บสูงสุด 10 ลำดับแรกแสดงในตารางที่ 2-28

ตารางที่ 2-28 จังหวัดที่มีปริมาณการเก็บสารเคมีสูงสุด 10 ลำดับแรก

ลำดับที่	จังหวัด	ปริมาณการเก็บ (ตันหรือพันลิตร ต่อปี)	ร้อยละ
1	ระยอง	5,044,301	57.6
2	ลพบุรี	1,506,585	17.2
3	กรุงเทพมหานคร	1,332,227	15.2
4	สมุทรปราการ	242,541	2.8
5	อยุธยา	221,677	2.5
6	สมุทรสาคร	90,236	1.0
7	พิษณุโลก	39,304	0.45
8	ปทุมธานี	27,939	0.32
9	ชลบุรี	22,221	0.25
10	นครศรีธรรมราช	21,112	0.24

ที่มาข้อมูล : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

สารเคมีประเภทที่เก็บมากที่สุดลำดับ 1 ถึง 4 ได้แก่ ก๊าซไวไฟ ก๊าซไม่ติดไฟและไม่เป็นพิษ สารอันตรายอื่น ๆ และของเหลวไวไฟ โดยปริมาณการเก็บของสารเคมีทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวรวมกันคิดเป็นร้อยละ 69.72 ของปริมาณสารเคมีที่เก็บทั้งหมด (ตารางที่ 2-29)

ตารางที่ 2-29 ปริมาณสารเคมีที่เก็บในโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามประเภทความเป็นอันตราย

ประเภทสารอันตราย	ปริมาณที่เก็บ (ตันหรือพันลิตรต่อปี)	ร้อยละ
ก๊าซไวไฟ	2,260,902	25.80
ก๊าซไม่ติดไฟ ไม่เป็นพิษ	1,805,118	20.60
สารอันตรายอื่น ๆ	1,514,858	17.30
ของเหลวไวไฟ	440,378	5.03
สารกัดกร่อน	92,700	1.06
ของแข็งไวไฟ	25,610	0.29
สารพิษ	6,151	0.07
สารอินทรีย์เปอร์ออกไซด์	4,112	0.05
วัตถุที่มีแนวโน้มเกิดการเผาไหม้ได้เอง	4,056	0.05
สารออกซิไดซ์	3,816	0.04
ก๊าซพิษ	3,041	0.03
สารที่ทำปฏิกิริยากับน้ำแล้วเกิดก๊าซติดไฟได้	2,398	0.03

ที่มาข้อมูล : สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ก๊าซไวไฟเก็บไว้ที่จังหวัดระยองมากที่สุด รองลงมาคือ ลพบุรี และกรุงเทพฯ ในส่วนก๊าซไม่ติดไฟและไม่เป็นพิษซึ่งมีปริมาณการเก็บมากเป็นลำดับ 2 พบว่าจังหวัดที่มีการเก็บสูงสุดตามลำดับได้แก่ ระยอง อุดรธานี ปทุมธานี และชลบุรี สารอันตรายอื่น ๆ เก็บไว้มากที่สุดที่จังหวัดระยอง อุดรธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ตามลำดับ สำหรับของเหลวไวไฟ พบว่ามีการเก็บไว้มากที่สุดที่จังหวัดระยอง สมุทรปราการ บุรีรัมย์ และเชียงใหม่ ตามลำดับ

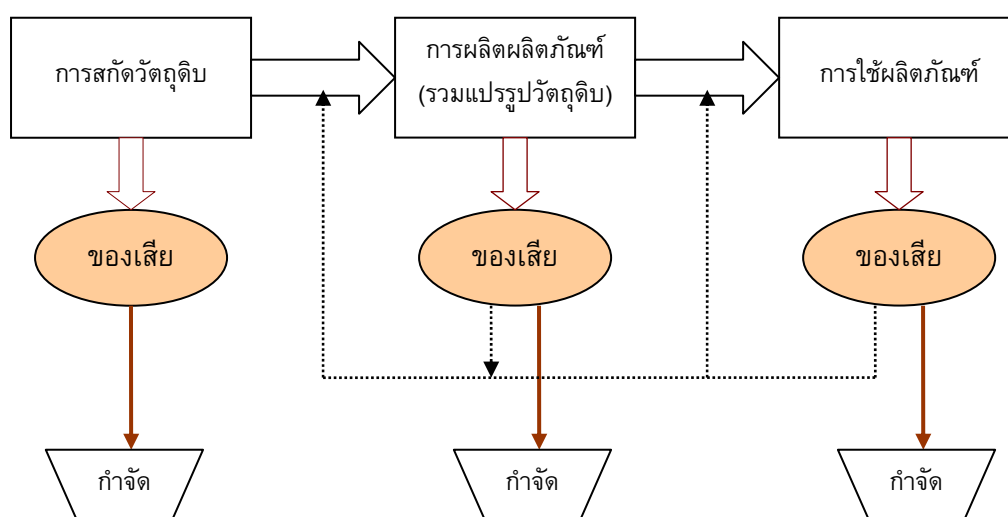
ข้อมูลการใช้และการเก็บสารเคมีที่แสดงในตารางที่ 2-25 ถึง 2-27 เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นข้อมูลที่เก็บจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของการใช้และการเก็บสารอันตราย และสามารถจัดทำข้อมูลในลักษณะแผนที่ภูมิศาสตร์ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และระดับโรงงาน นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์เชิงป้องกันแล้ว ยังเป็นประโยชน์เชิงการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินได้ด้วย แต่ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์จริงก็ต่อเมื่อมีการจัดทำให้ทันสมัยตลอดเวลา

2. สถานการณ์ปริมาณของเสียในประเทศไทย

การนำเสนอในส่วนนี้เป็นการนำข้อมูลของเสียจากระบบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและที่กรมควบคุมมลพิษรายงานไว้ในสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งกำเนิดของเสีย ระบบอ้างอิงการติดตามข้อมูล และสถิติการนำเข้าส่งออกของเสีย

2.1 ข้อมูลแหล่งกำเนิดของเสีย

ข้อมูลแหล่งกำเนิดของเสียอาจแตกต่างกันตามการกำหนดประเภทและแหล่งกำเนิดของเสีย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไป ในรายงานฉบับนี้ได้เสนอการมองภาพรวมสถานการณ์ของประเทศ โดยเริ่มจากการรอบวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ 3 ขั้นตอนหลัก ดังรูปที่ 2-3

รูปที่ 2-3 ขั้นตอนต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และการเกิดของเสีย

ข้อมูลของเสียจากขั้นตอนต่าง ๆ ในรูปที่ 2-3 ในส่วนแรกคือ การสกัดวัตถุดิบ เช่นการทำเหมืองแร่ เหมืองถ่านหิน และการขุดเจาะปิโตรเลียม เป็นต้น เป็นขั้นตอนที่อาจก่อให้เกิดของเสียได้หลากหลาย ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะไม่กล่าวถึงระบบข้อมูลในส่วนนี้

2.1.1 ของเสียจากการผลิตผลิตภัณฑ์ (รวมของเสียจากแปรรูปวัตถุดิบ)

การวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลของเสียของปี พ.ศ. 2547 โดยนำปริมาณของเสียจากกระบวนการแปรรูปวัตถุดิบมารวมอยู่ในส่วนของการผลิตผลิตภัณฑ์ด้วย เนื่องจากใช้ข้อมูลรวมจากฐานข้อมูลของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นปริมาณรวมของของเสียจากโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นที่มีการนำกลับไปใช้ประโยชน์ และที่ได้รับการบำบัดกำจัดในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดและข้อจำกัดต่าง ๆ กัน

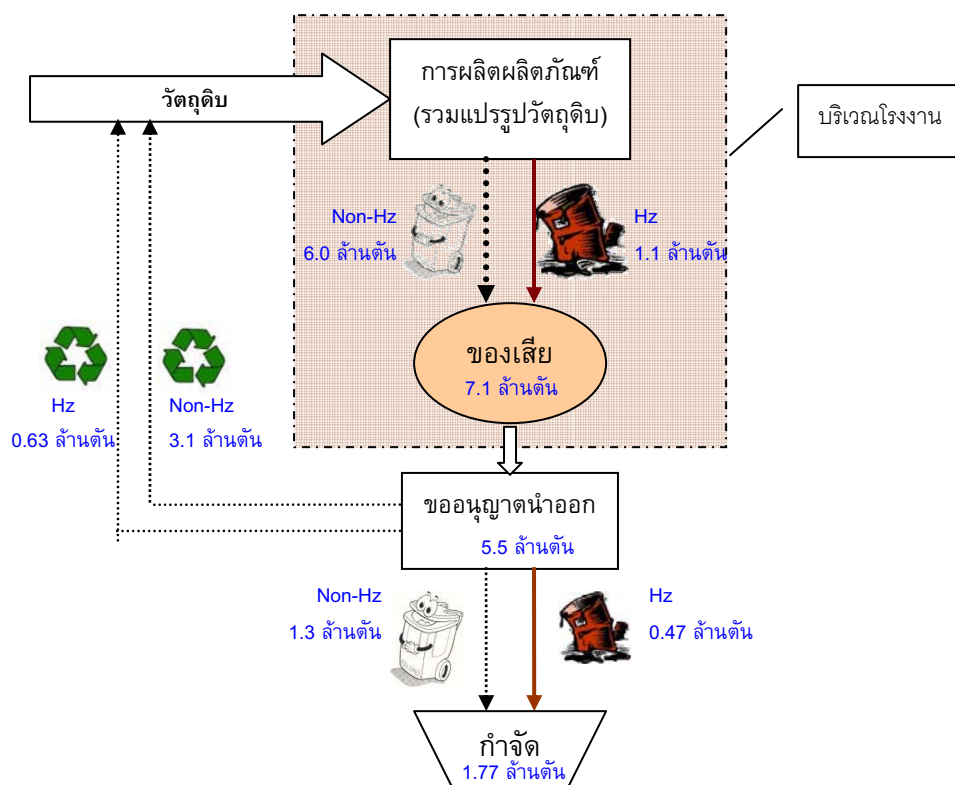
ปริมาณของเสียจากขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับใช้สอย ซึ่งในภาพรวมควรมีทั้งของเสียจากการผลิตภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร แต่ข้อมูลที่สืบค้นได้มีเพียงข้อมูลของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ดูแลโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วนคือ

1) ปริมาณของเสียทั้งหมดจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งได้จากการประมาณการ โดยในปี พ.ศ. 2547 มีค่าเท่ากับ 7.1 ล้านตัน แบ่งเป็นของเสียอันตราย (Hz) 1.1 ล้านตัน และของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย (Non-Hz) 6.0 ล้านตัน ข้อมูลของเสียที่เกิดขึ้นในโรงงานทั้งหมดนี้ตามกฎหมายแล้วผู้ประกอบการทุกรายต้องรายงานต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่ปรากฏว่ามีการรายงานข้อมูลส่วนนี้จากผู้ประกอบการจำนวนน้อย สถิติของเสียที่ปรากฏจึงมีเพียงการประมาณการเท่านั้น

2) ปริมาณของเสียที่ขออนุญาตนำออกไปบำบัดนอกโรงงาน ซึ่งเป็นปริมาณที่ผู้ประกอบการมาขออนุญาตกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2547 มีผู้ประกอบการขอของเสียออกนอกโรงงานรวม 5.5 ล้านตัน/ปี แบ่งเป็น ของเสียอันตราย 1.1 ล้านตัน และของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย 4.4 ล้านตัน ของเสียที่ขออนุญาตจากโรงงานไปเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ เช่นรีไซเคิล ใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทน เป็นต้น มีจำนวนรวมเท่ากับ 3.73 ล้านตัน เป็นของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย 3.1 ล้านตัน และเป็นของเสียอันตราย 0.63 ล้านตันที่เหลืออีก 1.77 ล้านตันจะเป็นการขออนุญาตไปกำจัด เช่นฝังกลบ หรือเผาทำลาย โดยเป็นของเสียที่ไม่เป็นของเสียอันตราย 1.3 ล้านตัน และเป็นของเสียอันตราย 0.47 ล้านตัน (รูปที่ 2-4)

สถิติปริมาณของเสียเหล่านี้มีความคลาดเคลื่อนจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เนื่องจาก 1) ในส่วนปริมาณของเสียที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมเป็นการประเมินจากการศึกษากรณีตัวอย่างเท่านั้น ไม่ใช่ข้อมูลจากการรายงานของผู้ก่อกำเนิดของเสียทั้งหมด 2) ส่วนปริมาณของเสียที่ขออนุญาตนำออกจากบริเวณโรงงานเป็นเพียงปริมาณของเสียต่อปีที่ผู้ประกอบการขออนุญาตไม่ใช่ปริมาณของเสียที่มีการขนย้ายออกไปจริง 3) ข้อมูลปริมาณของเสียที่ขนย้ายออกไปจากโรงงานจริงควรจะได้จากการรายงานข้อมูลตามระบบเอกสารกำกับ การขนส่งของเสียอันตรายและจากข้อบังคับตามประกาศกระทรวงฯ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งปฏิกูลและวัสดุไม่ใช้แล้วจากโรงงานโดยทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet) พ.ศ. 2547 ขณะที่เสนอรายงานนี้ข้อมูลที่ได้จากระบบยังไม่เพียงพอต่อการนำมาวิเคราะห์ นอกจากนี้ ข้อมูลที่มีอยู่ยังมีลักษณะการจำแนกชนิดและประเภทของเสีย ที่ไม่เอื้อต่อการติดตามความเคลื่อนไหวสารเคมีอันตรายและการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

การขาดข้อมูลของเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ตัวตั้งหรือจุดเริ่มต้นในการติดตามของเสียไม่ชัดเจน เมื่อประกอบกับจุดหมายปลายทางที่ไม่ชัดเจนเช่นกันคือไม่สามารถบอกได้ว่าของเสียถูกส่งไปกำจัดบำบัดที่ใด เป็นปริมาณเท่าใด จึงยิ่งทำให้การติดตามปริมาณและการเคลื่อนย้ายของเสียเป็นไปได้ยาก ไม่สามารถสอบถามข้อมูลได้ ดังนั้น ข้อมูลการเคลื่อนย้ายของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมดังแสดงข้างต้นจึงมีความน่าเชื่อถือน้อย และไม่สามารถสอบถามได้ว่าของเสียอันตราย 1.1 ล้านตันที่ขออนุญาตนำออกนอกโรงงานเป็นของเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดในโรงงานหรือไม่ และของเสียอันตราย 0.47 ล้านตันที่แจ้งว่านำไปกำจัดนั้นถูกนำไปกำจัดจริงหรือไม่

แหล่งที่มาข้อมูล : ฐานข้อมูลของเสียกรมโรงงานอุตสาหกรรม, มกราคม 2549

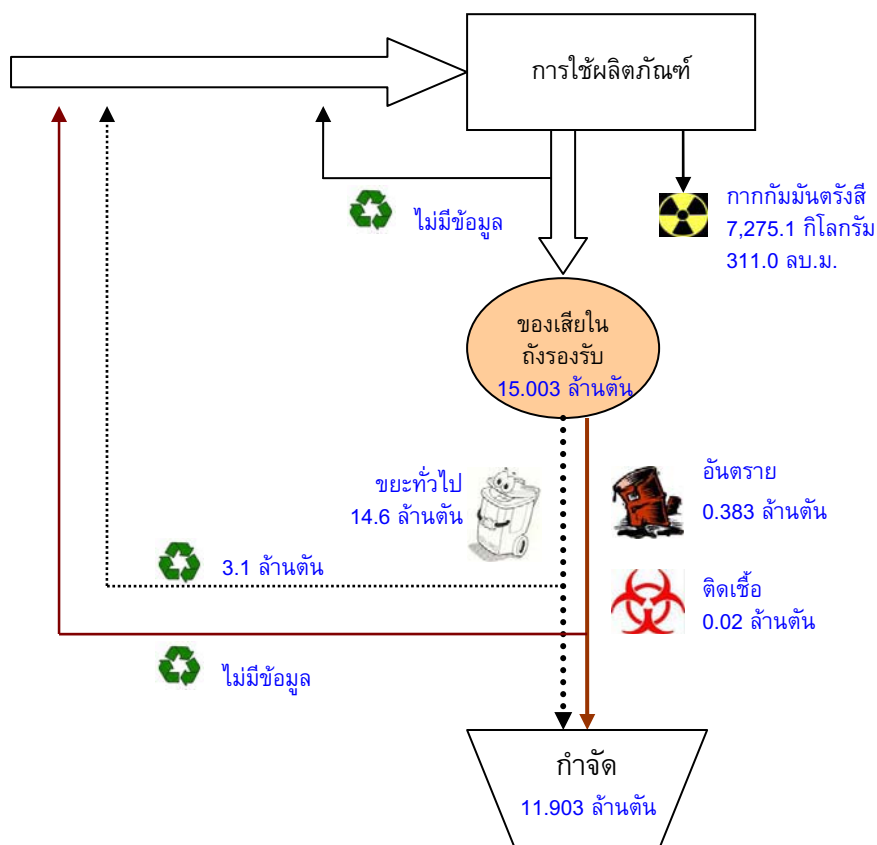
รูปที่ 2-4 ปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากการแปรรูปวัตถุดิบและผลิตผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2547

2.1.2 ของเสียจากการใช้ผลิตภัณฑ์

ของเสียที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์มาจากแหล่งกำเนิดหลายส่วนเช่น ครุภัณฑ์ อาาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้า สถานศึกษา และสถานพยาบาล เป็นต้น ซึ่งเกือบทั้งหมดอยู่ในขอบเขตพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และบางส่วนอยู่ในขอบเขตพระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 สถิติปริมาณของเสียจากชุมชนแสดงในรูปที่ 2-5

ปริมาณของเสียที่กรมควบคุมมลพิษรายงานเป็นตัวเลขที่ได้จากการประมาณการจากฐานข้อมูลของกรมฯ และบางส่วนได้จากสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายมอบอำนาจให้บริหารจัดการของเสียจากชุมชน การประเมินปริมาณของเสียเป็นการประเมินเฉพาะปริมาณของเสียชุมชนที่เก็บรวบรวมได้ตามระบบจัดเก็บของท้องถิ่นเท่านั้น

ส่วนปริมาณของเสียจำพวกกากกัมมันตรังสี พบว่ามีการกระจายอยู่ในงานหลัก 3 ส่วนได้แก่ งานทางการแพทย์ ร้อยละ 60 งานทางด้านการศึกษาวิจัย ร้อยละ 35 และอีกร้อยละ 5 เป็นการใช้ในงานทางอุตสาหกรรม (กองวิศวกรรมนิวเคลียร์ ฝ่ายวิศวกรรมเครื่องกล การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 17 กุมภาพันธ์ 2549) ปริมาณกากกัมมันตรังสีจำแนกตามประเภทกากกัมมันตรังสีแสดงในตารางที่ 2-30

แหล่งที่มาข้อมูล : สรุปรสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2547 และ สำนักงานปริมาณเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อ้างโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (http://service.nso.go.th/nso/data/data23/data23_22.html, 24/02/49)

รูปที่ 2-5 ปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากการแปรรูปวัตถุดิบและผลิตผลิตภัณฑ์จากโรงงานอุตสาหกรรม ในปี พ.ศ. 2547

ตารางที่ 2-30 ปริมาณกากกัมมันตรังสี จำแนกตามประเภทกากกัมมันตรังสี พ.ศ. 2547

ประเภทกากกัมมันตรังสี	ปริมาณ	
	กิโลกรัม	ลูกบาศก์เมตร
กากกัมมันตรังสีระดับต่ำ	3,759.6	47.6
กากต้นกำเนิดรังสีปิดผนึก	3,515.5	7.5
กากของเหลวกัมมันตรังสีภายในสำนักงาน ที่ระบายสู่สิ่งแวดล้อมภายหลังการบำบัด	-	256.5
กากของเหลวกัมมันตรังสีภายนอกสำนักงาน ที่ระบายสู่สิ่งแวดล้อมภายหลังการบำบัด	-	0.4
รวม	7,275.1	311.0

ที่มา : สำนักงานปริมาณเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อ้างโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ (http://service.nso.go.th/nso/data/data23/data23_22.html, 24/02/49)

2.2 ระบบอ้างอิงการติดตามนำเข้าส่งออกของเสียและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

หน่วยงานหลักที่มีระบบอ้างอิงการติดตาม การนำเข้า ส่งออกสินค้า คือ กรมศุลกากร ดังนั้น การติดตาม จึงจำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของการเก็บข้อมูลของกรมศุลกากรว่าต้องเป็นไปตามระบบฮาร์โมนี ซึ่งปัจจุบัน ยังไม่ได้เอื้อให้เกิดภาพที่ชัดเจนของของเสียที่มีการนำเข้าและส่งออก เพราะการจำแนกพิกัตศุลกากรไม่ละเอียด เพียงพอ นอกจากนี้ คำอธิบายรายการพิกัตศุลกากรอาจไม่สอดคล้องกับรายการที่กำหนด โดยหน่วยงานที่ อนุญาตหรือหน่วยงานที่ประสงค์จะเก็บรวบรวมและติดตามข้อมูล

2.3 สถิติการนำเข้า-ส่งออกของเสีย

ดังได้กล่าวแล้วว่า การติดตามข้อมูลการนำเข้า-ส่งออกจำเป็นต้องอาศัยระบบฮาร์โมนี ดังนั้น เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้ จึงจำเป็นต้องทราบข้อจำกัดของระบบฮาร์โมนี ดังนั้นเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้ จึงจำเป็นต้องทราบข้อจำกัดของระบบฮาร์โมนีเสียก่อน การเสนอข้อมูลจึงแบ่งเป็นการ แสดงรายการของเสียตามระบบฮาร์โมนี โดยยกตัวอย่างบัญชีรายชื่อของเสียตามอนุสัญญาบาเซล แล้วจึง นำเสนอสถิติการนำเข้า-ส่งออก ของรายการของเสียดังกล่าว

2.3.1 บัญชีรายชื่อของเสียตามอนุสัญญาบาเซลและการควบคุม

บัญชีรายชื่อของเสียของประเทศไทยที่มีการควบคุมการนำเข้าส่งออกตามอนุสัญญาบาเซล ประกอบด้วย 5 กลุ่มคือ ของเสียที่ห้ามนำเข้า ของเสียที่ควบคุมการนำเข้า ของเสียที่ควบคุมการนำเข้าและ ส่งออก ของเสียที่ควบคุมการส่งออกไปยังประเทศที่กำหนด และของเสียที่ห้ามการส่งออกไปยังประเทศที่กำหนด ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีการควบคุมตามเงื่อนไข มติ และประกาศของหน่วยงานดังตารางที่ 2-31

ตารางที่ 2-31 รายการของเสียที่ควบคุมตามอนุสัญญาบาเซลของประเทศไทย

รายการของเสีย	พิกัตฮาร์โมนี	เงื่อนไข	มติ/ ประกาศ
ของเสียที่ห้ามนำเข้า			
แบตเตอรี่ใช้แล้ว และแผ่นธาตุที่อยู่ใน แบตเตอรี่ใช้แล้ว (Used lead-acid battery or its lead grid/plate and its other components)	8507	ไม่มี	มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 6/2536 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536
ยางรถที่ใช้แล้ว (Used tyres) 1. ชนิดใช้กับรถยนต์นั่ง (รวมถึงสเตชั่น เวกอนและรถแข่ง) 2. ชนิดใช้กับรถบรรทุกหรือรถบรรทุก 3. ชนิดใช้กับรถจักรยานยนต์ 4. ชนิดใช้กับรถจักรยานยนต์ 5. เศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็น ยางของรถใน 1.- 4. 6. ยกเว้นกรณีที่น่าเข้ามาเพื่อการ ศึกษาวิจัย หรือเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือ พาหนะนำติดมาเพื่อใช้กับยานพาหนะ นั้นๆ ในปริมาณเท่าที่จำเป็น และกรณี ที่นำเข้ามาเพื่อการแข่งขันรถ หรือการ ท่องเที่ยว	- 4012.11 และ 4012.209 - 4012.12 และ 4012.209 - 4012.192 และ 4012.202 - 4012.199 และ 4012.209 - 4004.000		ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การ นำยางรถใช้แล้วเข้ามาใน ราชอาณาจักร พ.ศ.2546

ตารางที่ 2-31 รายการของเสียที่ควบคุมตามอนุสัญญาบาเซลของประเทศไทย (ต่อ)

รายการของเสีย	พิกัดฮาร์โมนไนซ์	เงื่อนไข	มติ/ ประกาศ
ของเสียที่ควบคุมการนำเข้า			
เศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตาม (Plastic scarp, parings and waste)	3915	- ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- ประกาศกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยการนำเข้าในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 112) พ.ศ. 2533 - คำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ 281/2541 เรื่องมอบอำนาจในการอนุญาตให้นำเศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตาม เข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 14 ก.ย. 41 - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [2]
เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้ว และชิ้นส่วนประกอบ หรืออุปกรณ์ของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้ว (Used electrical and electronic equipment and its part or components)	8414.30, 8414.51, 8414.90, 84.15, 84.18, 8418.69, 8418.91, 8418.99, 84.50, 8450.901, 8450.902, 8451.10, 8451.21, 8451.29, 8451.901, 8451.909, 84.69, 84.70, 84.71, 84.73, 8516.10, 8516.31, 8516.40, 8516.50, 8516.60, 8516.90, 8517.11, 8517.19, 8517.21, 8517.90, 85.19, 85.20, 85.21, 85.22, 8525.20, 85.27, 85.28, 85.29, 8531.10, 8531.90	- ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [3]
ของเสียที่ควบคุมการนำเข้าและส่งออก			
ของเสียเคมีวัตถุ ตามอนุสัญญาบาเซล (Hazardous waste under the Basel Convention) 61 รายการ	8507	- ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามอนุสัญญาบาเซล - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [4]
ของเสียที่ควบคุมการส่งออกไปยังประเทศที่กำหนด			
เรือที่มีองค์ประกอบของแอสเบสตอสและพีซีบี (Ships containing asbestos and PCB)	ไม่กำหนด	- ควบคุมการส่งออกไปยังสาธารณรัฐตุรกี - ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามอนุสัญญาบาเซล - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- Legislation on Control of Hazardous Waste - ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [4]
จอคอมพิวเตอร์ / โทรทัศน์ใช้แล้ว (Used computer / TV monitor)	8473	- ควบคุมการส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน - ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามอนุสัญญาบาเซล - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- Legislation on Control of Hazardous Waste - ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [4]

ตารางที่ 2-31 รายการของเสียที่ควบคุมตามอนุสัญญาบาเซลของประเทศไทย (ต่อ)

รายการของเสีย	พิกัดฮาร์โมนิ	เงื่อนไข	มติ/ ประกาศ
ของเสียที่กำหนดจากแหล่งกำเนิดไม่จำเพาะ (Scheduled waste from non-specific sources) 28 รายการ และจากแหล่งกำเนิดจำเพาะ (from specific sources) 30 รายการ และของเสียที่กำหนดการควบคุมเคลื่อนย้ายข้ามแดนเพิ่มเติมโดยกฎหมายภายในประเทศตามข้อ 1(b) ตามอนุสัญญาบาเซล ได้แก่ ตะกั่วจากกระบวนการผลิตทองแดง กากตะกอนจากเรือบรรทุกน้ำมัน กากตะกอนที่มีลักษณะเป็นเม็ด และสารเร่งปฏิกิริยาในอุตสาหกรรมที่ผ่านการใช้งานแล้ว	ไม่กำหนด	- ควบคุมการส่งออกไปยังประเทศมาเลเซีย - ขออนุญาตการนำเข้า - ปฏิบัติตามอนุสัญญาบาเซล - ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมกำหนด	- Environmental Quality (Scheduled waste) Regulations 1989 - ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [4]
ของเสียที่ห้ามส่งออกไปยังประเทศที่กำหนด			
แบตเตอรี่ใช้แล้ว และของเสียอันตรายอื่นๆ (Used batteries and other hazardous wastes)	ไม่กำหนด	ห้ามการส่งออกไปยังสาธารณรัฐอินโดนีเซีย	- Act Number 23 year 1997 regarding Environmental Management - ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม [1] - ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม [4]

[1] ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2546

[2] ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้นำเศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตาม ฉบับลงวันที่ 19 เมษายน 2539

[3] ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง เงื่อนไขในการอนุญาตให้นำเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้วที่เป็นวัตถุอันตรายเข้ามาในราชอาณาจักร ฉบับลงวันที่ 26 กันยายน 2546

[4] ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง เงื่อนไขในการอนุญาตให้นำของเสียเคมีวัตถุ (Chemical Wastes) ที่เป็นวัตถุอันตรายเข้ามาในราชอาณาจักร ฉบับลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2539

ที่มาข้อมูล : กรมควบคุมมลพิษ, กันยายน 2547. http://www.pcd.go.th/info_serv/haz_BaselList.htm, 14/12/49

2.3.2 สถิติการนำเข้า-ส่งออกของเสียและวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

สถิติปริมาณการนำเข้าและส่งออกของเสียที่ถูกควบคุมตามอนุสัญญาบาเซลของประเทศไทยดังแสดงในตารางที่ 2-31 ที่เก็บรวบรวมตามระบบของกรมศุลกากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

ก. แบตเตอรี่ใช้แล้ว และแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้ว

จากสถิติการนำเข้าจากกรมศุลกากรพบว่า พิกัด 8507 หมายถึงหม้อสะสมไฟฟ้า รวมถึงแผ่นกั้นของของดังกล่าวจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (รวมถึงสี่เหลี่ยมจัตุรัส) หรือไม่ก็ตาม มีการนำเข้าและส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 ดังแสดงในตารางที่ 2-32

ตารางที่ 2-32 ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกแบตเตอรี่และแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้ว
ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548

พิกัดรหัสสถิติ	ชื่อพิกัด	ปริมาณนำเข้า				มูลค่า (ล้านบาท)			
		2545	2546	2547	2548	2545	2546	2547	2548
8507.100 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
"- Lead-acid, of a kind used for starting piston engines"									
8507.100.006	"- Lead-acid, of a kind used for starting piston engines" (UNIT)	127,707	50,274	290,827	307,634	43.9	20.8	22.0	33.6
8507.100.086	Used - ()	-	-	790	152	-	-	2.9	0.6
8507.200 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
- Other lead-acid accumulators									
8507.200.008	- Other lead-acid accumulators (UNIT)	2,312,070	5,272,614	10,012,784	6,322,848	317.1	438.9	612.1	548.0
8507.200.088	Used - ()	-	133	755	1,862	-	0.2	1.1	2.5
8507.300 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
- Nickel-cadmium									
8507.300.004	- Nickel-cadmium (UNIT)	3,856,185	6,036,478	5,896,365	7,939,778	181.0	278.1	249.4	204.2
8507.300.084	Used - ()	-	78	-	132	-	0.3	-	0.1
8507.400 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
- Nickel-iron									
8507.400.001	- Nickel-iron (UNIT)	642,343	806,101	548,300	366,682	7.9	10.2	10.7	15.1
8507.800 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
- Other accumulators									
8507.800.009	- Other accumulators (UNIT)	25,494,501	36,629,092	78,929,079	103,467,653	759.7	823.6	942.3	1,469.8
8507.800.089	Used - ()	-	4	2,595	27,622	-	0.01	3.2	11.9
8507.900 "Electric accumulators, including separators therefor, whether or not rectangular (including square)."									
- Parts									
8507.900.101	Battery containers (covers) (KGM)	169,962	183,072	275,000	198,570	62.5	20.1	32.7	25.9
8507.900.202	Separators (KGM)	42,605	64,165	39,910	80,728	6.0	13.8	8.3	19.8
8507.900.303	Lead plates (KGM)	56,802	64,754	27,123	17,230	4.6	5.5	2.2	1.7
8507.900.909	Other (KGM)	481,013	65,728	233,490	279,319	75.5	63.2	26.0	49.2

ที่มาข้อมูล: กรมศุลกากร, <http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp>, 5/06/2549

มติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 6/2536 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2536 ที่ระบุในตารางที่ 2-31 มีสาระสำคัญคือ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม มีมติเห็นชอบในมาตรการห้ามนำเข้าแบตเตอรี่ใช้แล้ว หรือแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้วมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตตะกั่วแท่ง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ส่วนใบอนุญาตการนำเข้าเดิม ให้มีผลใช้บังคับจนสิ้นอายุในใบอนุญาต เมื่อพิจารณาสถิตินำเข้าแบตเตอรี่ใช้แล้ว หรือแผ่นธาตุที่อยู่ในแบตเตอรี่ใช้แล้วในพิกัดรหัสสถิติ 8507.100.086 และ 8507.200.088 พบว่ามีการนำเข้าในปี 2546 ถึง 2548 โดยมีปริมาณนำเข้ารวมแต่ละปีเท่ากับ 133, 1,545 และ 2,014 หน่วย ตามลำดับ และในพิกัด

8507.900.303 (ชิ้นส่วนแผ่นตะกั่ว) มีการนำเข้าต่อเนื่องในช่วงปี 2545 – 2548 แต่พบว่ามีความโน้มปริมาณนำเข้าลดลง โดยการนำเข้าในปี 2548 ลดลงจากปีก่อนหน้าประมาณร้อยละ 36 แต่มีข้อสังเกตคือ พิกัดดังกล่าวนี้เป็นพิกัดรวมของสินค้าที่เป็นทั้งสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้ว จึงไม่สามารถจำแนกสถิตินำเข้าที่ใช้แล้วได้

นอกจากนี้ยังมีแบตเตอรี่และแผ่นธาตุใช้แล้วในพิกัดศุลกากรที่หมายถึงเศษและของที่ใช้ไม่ได้ของเซลล์ปรอท แบตเตอรี่ปรอทและหม้อสะสมไฟฟ้า เซลล์ปรอทที่ใช้แล้ว แบตเตอรี่ปรอทที่ใช้แล้วและหม้อสะสมไฟฟ้าที่ใช้แล้ว รวมทั้งส่วนประกอบทางไฟฟ้าของเครื่องจักรหรือเครื่องอุปกรณ์ ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่นในตอนนี้ คือพิกัดศุลกากร 8548 ซึ่งมีการนำเข้าและส่งออกในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 ดังแสดงในตารางที่ 2-33

ตารางที่ 2-33 ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกเศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะของเซลล์ปรอท แบตเตอรี่และหม้อสะสมไฟฟ้า เซลล์ปรอทที่ใช้แล้ว ... (พิกัด 8548) ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548

ชิ้นส่วน	ปริมาณนำเข้า (ตัน)				ปริมาณส่งออก (ตัน)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
เศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะ ¹	-	-	-	-	10.590	426.757	339.923	101.887
เศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่อื่น ²	944.502	349.769	17.871	14.071	268.491	621.094	242.030	421.787
ชิ้นส่วนไฟฟ้าของอุปกรณ์อื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ที่อื่น ³	861.525	1,559.115	1,043.239	621.430	1,101.278	1,510.593	2,690.102	2,560.317
รวม	1,806.027	1,908.884	1,061.110	635.501	1,380.359	2,558.444	3,272.055	3,083.991

หมายเหตุ 1 = พิกัดรหัสสถิติ 8548101000; 2 = พิกัดรหัสสถิติ 854810900; 3 = พิกัดรหัสสถิติ 8548900000

ที่มา : กรมศุลกากร, <http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp>, 5/06/2549

จากตารางที่ 2-33 พบรายการที่เกี่ยวข้องคือ 2 รายการแรก โดยพบว่าการนำเข้าเฉพาะเศษและของที่ใช้ไม่ได้อื่น ๆ (ที่ไม่ใช่โลหะ) ตั้งแต่ปี 2545 – 2548 โดยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ในส่วนการส่งออกพบว่าการส่งออกทั้งเศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะ และเศษและของที่ใช้ไม่ได้อื่น ๆ (พิกัดรหัสสถิติ 8548101000 และ 8548810900 สถิติปริมาณส่งออกของเศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะลดลงตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา ส่วนเศษอื่น ๆ มีแนวโน้มส่งออกโดยรวมลดลงเล็กน้อย

ทั้งแบตเตอรี่ชนิด lead-acid ในพิกัด 8507.100 และ 8507.200 และเศษและของที่ใช้ไม่ได้ที่เป็นโลหะ และเศษและของที่ใช้ไม่ได้อื่น ๆ ในพิกัดรหัสสถิติ 8548101000 และ 8548810900 เป็นรายการของเสียเคมีวัตถุที่ถูกประกาศเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 บัญชี ข. ดูแลโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม การนำเข้า-ส่งออกต้องขออนุญาตก่อน ของเสียประเภทนี้เป็น 2 ใน 61 รายการของเสียเคมีวัตถุควบคุมการนำเข้า-ส่งออกตามอนุสัญญาบาเซลด้วย

ข. ยางรถที่ใช้แล้ว (used tyres)

เมื่อพิจารณาการนำเข้าของสินค้าประเภทยางรถใช้แล้วตามรายพิกัดศุลกากรที่แสดงในตารางที่ 2-30 ซึ่งเป็นของเสียในกลุ่มที่ห้ามการนำเข้า พบว่าการนำเข้าจำแนกตามพิกัดรหัสสถิติระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2548 ดังแสดงในตารางที่ 2-34

ตารางที่ 2-34 ปริมาณการนำเข้ายางรถใช้แล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548

พิกัดรหัสสถิติ	ชื่อพิกัด	ปริมาณนำเข้า (หน่วย : UNIT)				มูลค่านำเข้า (ล้านบาท)			
		2545	2546	2547	2548	2545	2546	2547	2548
4012.110 ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน - ยางที่หล่อตอกใหม่									
4012.110.000	ชนิดที่ใช้กับรถยนต์นั่ง (รวมถึงสเตชันแวกอนและรถแข่ง)	448	795	12,615	2,192	0.1	0.08	2.0	0.8
4012.120 ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน - ยางที่หล่อตอกใหม่									
4012.120.000	-- ชนิดที่ใช้กับรถบรรทุกหรือรถบรรทุก	63,476	63,214	124,833	16,497	4.4	3.9	7.9	1.7
4012.120.409	--- อื่นๆ	-	-	-	203,389	-	-	-	13.9
4012.192 ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน – ยางที่หล่อตอกใหม่ -อื่นๆ									
4012.192.009	--- ชนิดที่ใช้กับจักรยาน	2,397	-	1,881	14,080	0.2	-	0.4	2.2
4012.199 - ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน – ยางที่หล่อตอกใหม่ -อื่นๆ									
4012.199.400	Of a pneumatic kind used with a rim size exceeding 20 inch except used on articles of heading 87.11	-	-	-	23	-	-	-	0.04
4012.199.409	Other	-	-	-	1,251	-	-	-	1.8
4012.199.003	Other retreaded tyres of rubber	168	216	108	-	0.4	1.5	0.4	-
4012.202 - ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน – ยางนอกชนิดอัดลมที่ใช้แล้ว - ชนิดที่ใช้กับจักรยาน									
4012.202.000	USED PNEUMATIC TYRES FOR USE WITH GOODS OF HEADING NO.8712	40,321	297	500	162	0.4	0.03	0.04	0.03
4012.209 ยางนอกชนิดอัดลม ที่หล่อตอกใหม่หรือที่ใช้แล้ว ยางตัน หรือยางคูชัน ดอกยางและยางรองยางใน – ยางนอกชนิดอัดลมที่ใช้แล้ว - อื่น ๆ									
4012.209.005	OTHER USED PNEUMATIC TYRES	154,422	172,211	65,037	2,608	445.2	410.6	437.9	20.4
4012.209.400	Pneumatic tyres used on aircraft suitable for retreading	-	-	-	46,315	-	-	-	215.5
4012.209.409	Other	-	-	-	16,960	-	-	-	233.2
4004.000 เศษ เศษตัด และของที่ใช้ไม่ได้ ที่เป็นยาง (นอกจากยางแข็ง) รวมทั้งผงและเม็ดที่ได้จากสิ่งดังกล่าว									
4004.000.008	เศษ เศษตัด และของที่ใช้ไม่ได้ ที่เป็นยาง (นอกจากยางแข็ง) รวมทั้งผงและเม็ดที่ได้จากสิ่งดังกล่าว (หน่วย: ตัน)	1,879	2,427	2,297	2,797	11.2	14.4	14.4	18.9

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า มีการนำเข้ายางที่หล่อตอกใหม่และยางนอกชนิดอัดลมที่ใช้แล้ว โดยในส่วนยางหล่อตอกใหม่พบว่า ชนิดที่ใช้กับรถบรรทุกหรือรถบรรทุกมีสถิติปริมาณนำเข้าโดยรวมในช่วง พ.ศ. 2545 – 2548 มากที่สุด ขณะที่ในส่วนยางนอกชนิดอัดลมที่ใช้แล้วที่นำเข้ามากที่สุดในช่วงปีดังกล่าวคือ ยางนอกชนิดอัดลมที่ใช้แล้วอื่น ๆ ส่วนเศษ เศษตัด และของที่ใช้ไม่ได้ ที่เป็นยาง (นอกจากยางแข็ง) รวมทั้งผงและเม็ดที่ได้จากสิ่งดังกล่าวมีการนำเข้าประมาณ 2,000 กว่าตัน โดยมีแนวโน้มการนำเข้าโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2545 – 2548

ค. เศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตาม (Plastic scarp, parings and waste)

ในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2548 พบมีการนำเข้าและส่งออกเศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติกทุกปี โดยปริมาณนำเข้าในแต่ละปีอยู่ที่ประมาณ 1,000 ตัน ส่วนการส่งออกมีปริมาณสูงกว่าปริมาณนำเข้ามากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมาก รายละเอียดปริมาณการนำเข้าของเสียกลุ่มนี้แสดงในตารางที่ 2-35

ตารางที่ 2-35 ปริมาณนำเข้า-ส่งออกของเสียประเภทเศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติก ปี 2545 - 2548

ปี พ.ศ.	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	ปริมาณส่งออก (ตัน)
2545	1,164.0	39,785.9
2546	756.6	59,833.0
2547	1,355.0	102,253.0
2548	1,103.6	130,402.7

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

ในการควบคุมการนำเข้าเศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติก กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้นำเศษ เศษตัดและของที่ใช้ไม่ได้ซึ่งเป็นพลาสติก ไม่ว่าใช้แล้วหรือไม่ก็ตามเข้ามาในราชอาณาจักร ลงวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งมีข้อกำหนดสำคัญ เช่นให้นำเศษพลาสติกเฉพาะนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในโรงงานเท่านั้น และต้องนำเข้าจากประเทศที่เป็นภาคีสัญญาบาเซลเท่านั้น รวมทั้งต้องจัดทำแผนการนำเข้าในแต่ละปียื่นต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรมพร้อมคำขออนุญาตนำเข้า

ง. เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้ว

ในส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้ว ซึ่งกำลังเป็นปัญหาในด้านการจัดการ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่มีสารอันตรายเจือปนและมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การควบคุมดูแลวัสดุไม่ใช้แล้วประเภทนี้ กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ออกประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง เงื่อนไขในการอนุญาตให้นำเข้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้วที่เป็นวัตถุดิบอันตรายเข้ามาในราชอาณาจักร โดยประกาศให้เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 29 รายการ รวมทั้งชิ้นส่วนอุปกรณ์หรือส่วนประกอบอีก 28 รายการ เป็นวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 การนำเข้ามาต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายหรือใช้ซ้ำ เพื่อซ่อมแซมหรือปรับปรุงเพื่อตัดแปลงหรือปรับปรุงให้ใช้งานได้ตามเดิม และเพื่อคัดแยกหรือแปรสภาพ สำหรับวัตถุประสงค์สุดท้ายนี้ต้องนำเข้าจากประเทศที่เป็นภาคีสัญญาบาเซลเท่านั้น นอกจากนี้การนำเข้าเพื่อตัดแปลง ปรับปรุง คัดแยกหรือแปรสภาพ จะอนุญาตในกรณีที่ต้องได้รับการยินยอมจากประเทศต้นทางในการรับของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตกลับคืน หรือมีโรงงานที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการโรงงานในการกำจัดของเสียที่เกิดขึ้น ในส่วนกรมศุลกากรได้ออกประกาศกรมศุลกากรที่ 50/2546 เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมพิกัดรหัสสถิติสินค้า โดยได้เพิ่มรหัสสถิติสำหรับสินค้าใช้แล้วในพิกัดที่เกี่ยวกับสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ และเริ่มใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2546 ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่ได้จัดรหัสสถิติไว้ จึงทำให้สามารถติดตามสถิตินำเข้าได้ ในปี พ.ศ. 2547 – 2548 พบว่ามี

การนำเข้าในรหัสศีกติกว่า 200 รหัสศีกติ รหัสศีกติที่มีการนำเข้าในปี พ.ศ. 2548 สูงสุด 15 ลำดับแรกแสดงในตารางที่ 2-36

ตารางที่ 2-36 เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่นำเข้ารวมในปี พ.ศ. 2547 – 2548 สูงสุด 15 ลำดับ

รหัสศีกติ	รายการ	ปริมาณนำเข้า (ชิ้น)		
		พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	รวม
8542600080	วงจรรวมและไมโครแอสแซมบลีที่ใช้ในทางอิเล็กทรอนิกส์ -วงจรรวมไฮบริด -ที่ใช้แล้ว	8,456,456	220,258,086	228,714,542
8541100082	-ไดโอด นอกจากไดโอดไวแสงหรือไดโอดเปล่งแสง -ที่ใช้แล้ว	25,516,239	33,334,230	58,850,469
8542290080	วงจรรวมและไมโครแอสแซมบลีที่ใช้ในทางอิเล็กทรอนิกส์ – วงจรรวมโมโนลิทิก อื่น ๆ ที่ใช้แล้ว	10,144,854	19,455,184	29,600,038
8541290082	-ทรานซิสเตอร์ นอกจากทรานซิสเตอร์ไวแสง -อื่น ๆ ที่ใช้แล้ว	8,452,034	7,514,393	15,966,427
8529901082	ส่วนประกอบที่เหมาะสมสำหรับใช้เฉพาะหรือส่วนใหญ่ใช้กับของตามประเภทที่ 85.25 ถึง 85.28 –อื่น ๆ -สำหรับใช้กับเครื่องส่งหรือเครื่องรับวิทยุโทรเลขหรือวิทยุโทรศัพท์ เครื่องส่งวิทยุกระจายเสียงหรือเครื่องส่งโทรทัศน์ -ที่ใช้แล้ว	20,837	3,039,871	3,060,708
8541400986	-กลอุปกรณ์กึ่งตัวนำแบบไวแสงและโฟโตวอลตาจิกเซลล์ จะประกอบขึ้นเป็นโมดูลหรือทำเป็นแผงหรือไมก็ตาม รวมทั้งไดโอดเปล่งแสง ที่ใช้แล้ว	1,763,000	366,975	2,129,975
8542210080	วงจรรวมและไมโครแอสแซมบลีที่ใช้ในทางอิเล็กทรอนิกส์ –วงจรโมโนลิทิก ดิจิตอล ที่ใช้แล้ว	1,027	1,790,972	1,791,999
8539221089	-หลอดไฟฟ้าแบบมีไส้อื่น ๆ ไม่รวมถึงหลอดอัลตราไวโอเลตหรือหลอดอินฟราเรด อื่น ๆ ที่มีกำลังไม่เกิน 100 วัตต์และสำหรับใช้กับแรงดันไฟฟ้าเกิน 100 โวลต์ ที่ใช้แล้ว	3,057	1,110,513	1,113,570
8473300088	-ประกอบและอุปกรณ์ประกอบของเครื่องจักร ตามประเภทที่ 84.71 ที่ใช้แล้ว	205,128	906,624	1,111,752
8539391087	-หลอดไฟฟ้าแบบดิสชาร์จ นอกจากหลอดอัลตราไวโอเลต อื่น ๆ ไม่เกิน 100 วัตต์ ที่ใช้แล้ว	1,630	879,490	881,120
8541210085	-ทรานซิสเตอร์ นอกจากทรานซิสเตอร์ไวแสง ที่มีอัตราการสูญเสียน้อยกว่า 1 วัตต์ ที่ใช้แล้ว	0	589,546	589,546
8539291085	-หลอดไฟฟ้าแบบมีไส้อื่น ๆ ไม่รวมถึงหลอดอัลตราไวโอเลตหรือหลอดอินฟราเรด อื่น ๆ ไม่เกิน 100 วัตต์ ที่ใช้แล้ว	107,656	386,575	494,231
8450901084	เครื่องซักผ้าชนิดที่ใช้ตามบ้านเรือนหรือใช้ในกิจการซักผ้า รวมถึงเครื่องซักผ้าที่มีเครื่องทำให้แห้ง –ส่วนประกอบ ที่ใช้แล้ว	107	478,885	478,992
8542700080	-ไมโครแอสแซมบลีที่ใช้ในทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้แล้ว	1,080	404,256	405,336
8541500084	-กลอุปกรณ์กึ่งตัวนำอื่น ๆ ที่ใช้แล้ว	331,000	16,246	347,246

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร

นอกจากสถิติการนำเข้าจากกรมศุลกากรแล้ว กรมโรงงานอุตสาหกรรมรายงานปริมาณนำเข้าในปี พ.ศ. 2546 จากที่ผู้ประกอบการแจ้งดังตารางที่ 2-37

ตารางที่ 2-37 ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกเครื่องใช้และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วน พ.ศ. 2546

ชื่อวัตถุดิบ	ปริมาณนำเข้า (ตัน)	ปริมาณส่งออก (ตัน)
เศษและชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์	-	412.21
หลอดแก้ว Chathode-ray และ Activated glass อื่น ๆ	893.93	-
ของเสียและชิ้นส่วนฯ	-	50.00
เครื่องใช้และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	1,733.38	-
ชิ้นส่วนอุปกรณ์หรือส่วนประกอบของเครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้แล้ว	3.05	-

ที่มาข้อมูล : ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบอันตราย ศูนย์สารสนเทศโรงงานอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม, สถานการณ์ประกอบการ
วัตถุดิบอันตรายทางอุตสาหกรรม พ.ศ. 2546.

จ. ของเสียเคมีวัตถุ

สถิติปริมาณนำเข้าและส่งออกที่รวบรวมโดยกรมศุลกากรพบว่าของเสียประเภทเคมีภัณฑ์จะเกี่ยวข้องกับพิกัตศุลกากรดังนี้

พิกัตศุลกากร		ชื่อพิกัตศุลกากร
4 หลัก	10 หลัก	
	2525300005	เศษไมกา
	2619000005	ซีแร่ ซีตะกอน (นอกจากเม็ดซีแร่) สเกลลิงและเศษอื่น ๆ ที่ได้จากการผลิตเหล็กหรือเหล็กกล้า
2620		ถั่วและกาก (นอกจากที่ได้จากการผลิตเหล็กหรือเหล็กกล้า) ที่มีอาร์เซนิก โลหะหรือสารประกอบของของดังกล่าว
	2620110006	ที่มีสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ - ฮาร์ดซิงค์สเปคเตอร์
	2620190003	ที่มีสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ - อื่น ๆ
	2620210000	ที่มีตะกั่วเป็นส่วนใหญ่ - ตะกอนของน้ำมันเบนซินชนิดเติมสารตะกั่วและตะกอนของสารกันเครื่องยนต์เคาะที่มีตะกั่ว
	2620290000	ที่มีตะกั่วเป็นส่วนใหญ่ - อื่น ๆ
	2620300009	มีทองแดงเป็นส่วนใหญ่
	2620400000	มีอลูมิเนียมเป็นส่วนใหญ่
	2620600002	มีอาร์เซนิก ปะปน แทลเลียม หรือของผสมของของดังกล่าว ชนิดที่ใช้เพื่อการสกัดแยกอาร์เซนิกหรือโลหะเหล่านั้น หรือใช้สำหรับการผลิต สารประกอบทางเคมีของของดังกล่าว
	2620910000	มีพลวง เบริลเลียม แคดเมียม โครเมียม หรือของผสมของของดังกล่าว
	2620990000	อื่น ๆ
2621		ซีแร่และถั่วอื่น ๆ รวมถึงถั่วสาหร่ายทะเล (เคลป์) ถั่วและกากที่ได้จากการเผาขยะเทศบาล
	2621100000	ถั่วและกากที่ได้จากการเผาขยะเทศบาล
	2621900104	ซีถั่วกลบ
	2621900907	อื่น ๆ
2710		
	2710910000	เศษน้ำมันที่มีโพลีคลอริเนเตดไบฟีนิล (พีซีบีเอส) โพลีคลอริเนเตดเทอร์ฟีนิล (พีซีทีเอส) หรือโพลีโบรมิเนเตดไบฟีนิล (พีบีบีเอส)
	2710990000	เศษน้ำมันอื่น ๆ
	3006800000	ของเสียทางเภสัชกรรม

พิกัดศุลกากร		ชื่อพิกัดศุลกากร
4 หลัก	10 หลัก	
3825		ผลิตภัณฑ์ที่เหลือจากอุตสาหกรรมเคมีหรือจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน ที่ไม่ได้ระบุหรือรวมไว้ในที่อื่น ขยะเทศบาล ตะกอนจากน้ำเสียของเสียอื่นๆ ตามที่ระบุไว้ในหมายเหตุ (6) ของตอนนี้
	3825100000	ขยะเทศบาล
	3825200000	ตะกอนจากน้ำเสีย
	3825300000	ของเสียจากสถานพยาบาล
	3825410000	ของเสียที่เป็นตัวทำละลายอินทรีย์ ชนิดฮาโลเจนเต็ด
	3825490000	ของเสียที่เป็นตัวทำละลายอินทรีย์ ชนิดอื่น ๆ
	3825500000	ของเสียที่เป็นของเหลวกักตัก โลหะ น้ำมันไฮดรอลิก น้ำมันเบรคและของเหลวกันการเยือกแข็ง
	3825610000	ของเสียอื่นๆ จากอุตสาหกรรมเคมีหรือจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน มีองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็น สารอินทรีย์
	3825690000	ของเสียอื่นๆ จากอุตสาหกรรมเคมีหรือจากอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกัน มีองค์ประกอบอื่นๆ
	3825900000	อื่น ๆ

ในช่วงปี พ.ศ. 2545 - 2548 พบว่าปริมาณการนำเข้าของเสียประเภทเคมีภัณฑ์นี้เพิ่มขึ้น ในช่วงปี 2545 - 2547 โดยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2546 จากนั้นเริ่มลดลงในปี 2548 การนำเข้าของเสียประเภทเคมีมีปริมาณมากกว่าการส่งออก ยกเว้นในปี พ.ศ. 2545 ที่ปริมาณการส่งออกมากกว่าปริมาณนำเข้าของเสียเคมีที่มีทั้งการนำเข้าและส่งออกติดต่อกันทุกปีได้แก่ ของเสียกลุ่มพิกัดศุลกากร 2620, 2621 และ 2710990000 (ตารางที่ 2-38)

ตารางที่ 2-38 ปริมาณการนำเข้าและส่งออกของเสียประเภทเคมีภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2545 - 2548

พิกัดศุลกากร	ปริมาณ (ตัน)							
	พ.ศ. 2545		พ.ศ. 2546		พ.ศ. 2547		พ.ศ. 2548	
	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก	นำเข้า	ส่งออก
2525300005	4.9	-	22.1	-	234	-	5.4	-
2619000005	210.1	47.4	1,201.0	40.4	6,608.9	4.4	273.0	-
2620	1,246.9	2,882.3	1,908.6	2,943.1	5,643.9	1,683.6	7,130.1	14,308.6
2621	57,585.0	30,151.6	339,188.8	32,518.0	353,589.2	31,208.9	289,244.6	37,989.6
2710910000	3.3	-	-	-	13.8	21.1	321.8	*
2710990000	20,377.8	120,664.6	4,556.7	154,726.3	2,460.2	97,015.4	2,235.6	1,343.1
3006800000	-	-	-	-	*	-	-	-
3825	11.5	12.2	*	12.0	320.5	128.9	7.5	336.0
รวม	79,439.5	153,758.1	346,877.3	190,239.8	368,636.7	130,062.3	299,218.0	53,977.2

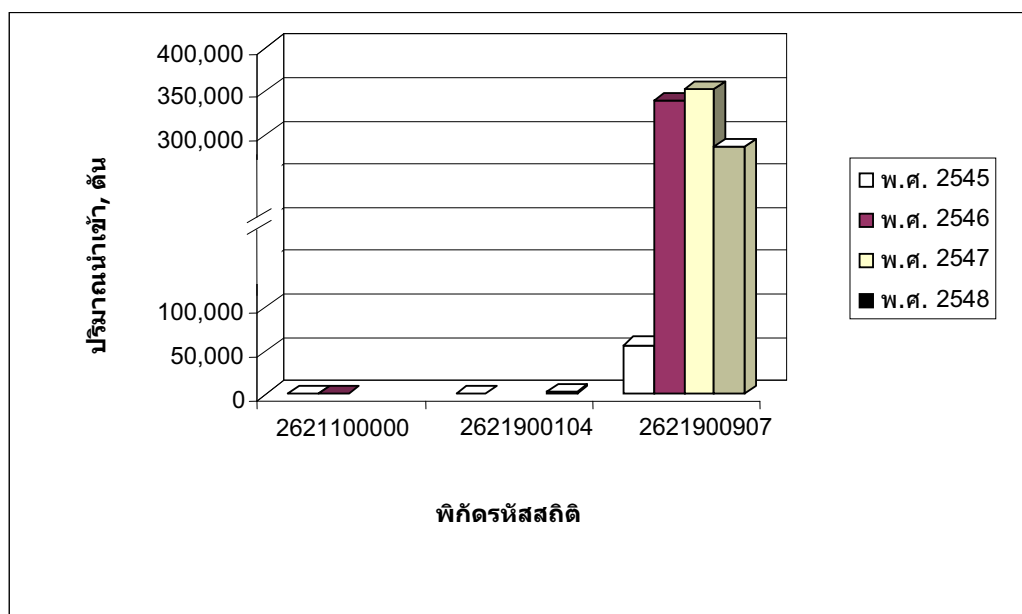
* น้อยกว่า 1 ตัน

ที่มา : กรมศุลกากร, <http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp>

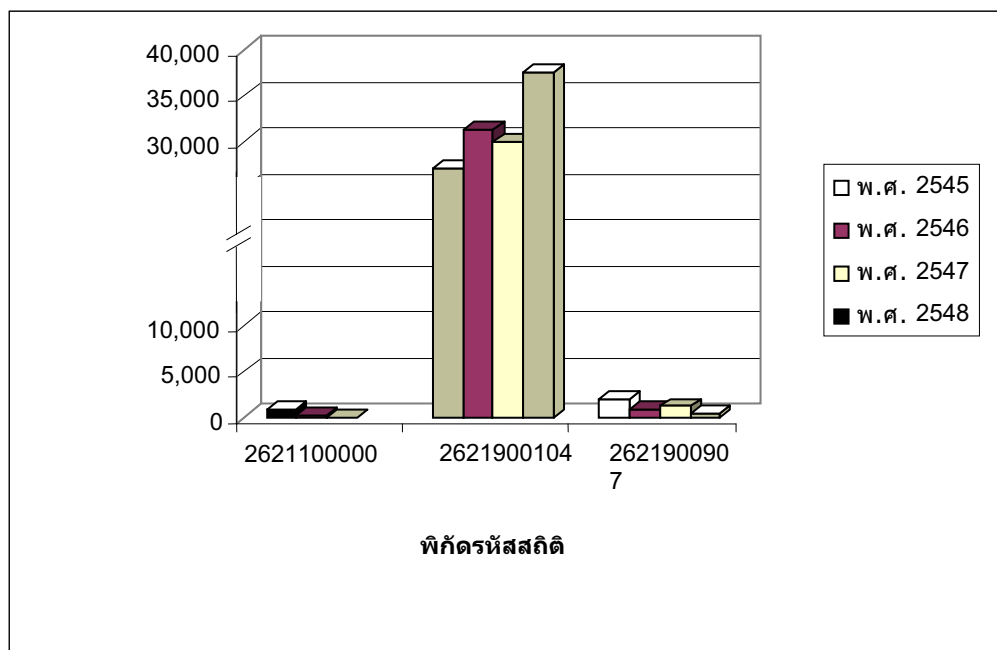
ของเสียที่มีปริมาณนำเข้ารวมทั้ง 4 ปีสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ พิกัด 2621 ของเสียประเภทซีแร่ และเถาอื่น ๆ รวมถึงเถาสารห่วยทะเล (เคลป์) เถาและกากที่ได้จากการเผาขยะเทศบาล ซึ่งมีปริมาณนำเข้ารวมทั้ง 4 ปีเท่ากับ 1,039,607.6 ตัน ลำดับรองลงมาได้แก่ พิกัดรหัสสถิติ 2710990000 เศษน้ำมันอื่น ๆ ปริมาณ 29,630.3 ตัน และพิกัด 2620 เถาและกาก (นอกจากที่ได้จากการผลิตเหล็กหรือเหล็กกล้า) ที่มีโลหะหรือสารประกอบอื่น ๆ ที่ไม่ระบุไว้ ปริมาณนำเข้ารวมเท่ากับ 15,929.6 ตัน ส่วนการส่งออกพบว่าในปี 2546 มีปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า จากนั้นปริมาณส่งออกก็ลดลงอย่างต่อเนื่องในปีต่อ ๆ มา พิกัดที่ส่งออก รวม 4 ปี มากที่สุดคือ 2710990000 (เศษน้ำมันอื่น ๆ) ส่งออกรวม 373,749.4 ตัน ลำดับถัดมาคือพิกัด 2621 ปริมาณส่งออกเท่ากับ 131,868.1 ตัน และ 2620 ปริมาณส่งออกเท่ากับ 21,817.6 ตัน

พิกัดรหัสสถิติ 2710910000 ซึ่งหมายถึงเศษน้ำมันที่มีโพลีคลอรีเนเตดไปฟีนิล (พีซีบีเอส) โพลีคลอรีเนเตดเทอร์ฟีนิล (พีซีทีเอส) หรือโพลิโบรมิเนเตดไปฟีนิล (พีบีบีเอส) เป็นกลุ่มที่น่าติดตามเนื่องจากเป็นสารที่มีพิษสูง โดยเฉพาะสารโพลีคลอรีเนเตดไปฟีนิลเป็นสารอันตรายที่ถูกห้ามใช้ตามอนุสัญญาสต็อกโฮล์มว่าด้วยสารพิษตกค้างยาวนาน แต่พบว่าการนำเข้าน้ำมันที่มีสารในกลุ่มนี้ ในปี พ.ศ. 2545, 2547 และ 2548

สำหรับพิกัด 2621 ซึ่งมีการนำเข้าสูงที่สุด ซึ่งในพิกัดนี้ประกอบด้วย 3 พิกัดรหัสสถิติ พบว่าพิกัดรหัสสถิติที่มีการนำเข้ามากที่สุดคือ 2621900907 (ซีแร่และเถาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เถาและกากที่ได้จากการเผาขยะเทศบาลและซีเถาเคลบ) โดยปริมาณนำเข้าในช่วง 3 ปีหลังเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 อย่างมาก ขณะที่มีการส่งออกซีเถาเคลบ พิกัดรหัสสถิติ 2621900104 มากที่สุดในพิกัด 2621 โดยมีแนวโน้มส่งออกเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (รูปที่ 2-6 และ 2-7)

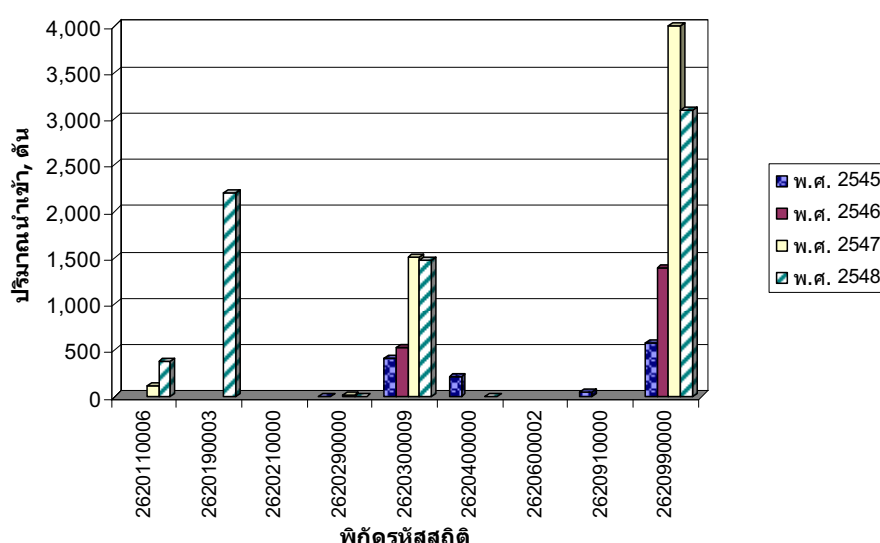

รูปที่ 2-6 สถิติการนำเข้าเคมีภัณฑ์พิกัด 2621 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2548

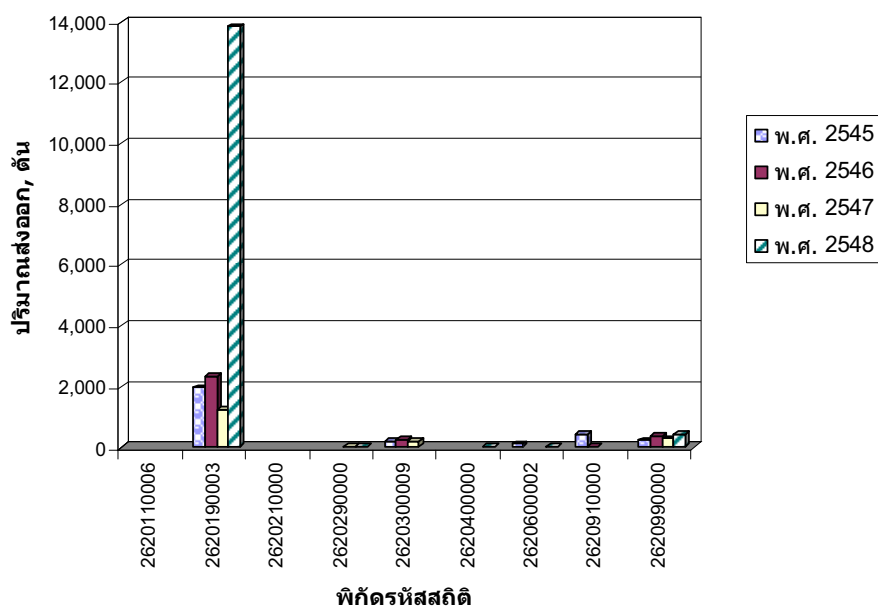

รูปที่ 2-7 สถิติการส่งออกเคมีภัณฑ์พิษ 2621 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2548

สำหรับพิษ 2620 ถั่วและกาก (นอกจากที่ได้จากการผลิตเหล็กหรือเหล็กกล้า) ที่มีโลหะหรือสารประกอบอื่น ๆ ที่ไม่ระบุไว้ซึ่งประกอบด้วย 9 พิษอันตราย สถิติพิษที่มีการนำเข้าต่อเนื่องทั้ง 4 ปีคือ 2620300009 (ถั่วและกากที่มีทองแดงเป็นส่วนใหญ่) และ 2620990000 (ถั่วและกากอื่น ๆ) ขณะที่พิษอันตรายที่มีการส่งออกทั้ง 4 ปี ในปริมาณสูงกว่าพิษอันตรายอื่นคือ 2620190003 (ถั่วและกากที่มีสังกะสีเป็นส่วนใหญ่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่ฮาร์ดซิงค์สเปเตอร์) โดยมีข้อสังเกตว่าในปี พ.ศ. 2548 พิษอันตรายนี้มีการส่งออกในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นถึง 13,838.8 ตัน และมีการนำเข้าจำนวน 2,194.7 ตัน โดยปีก่อนหน้านี้นี้ไม่มีการนำเข้า (รูปที่ 2-8 และ 2-9)

รูปที่ 2-8 สถิติปริมาณนำเข้าเคมีภัณฑ์พิษ 2620 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2548

รูปที่ 2-9 สถิติปริมาณส่งออกเคมีภัณฑ์พิกัด 2620 จำแนกตามรหัสสถิติ ระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2548

จ. วัสดุไม่ใช่แล้วประเภทนำกลับมาใช้ใหม่ได้

ของเสียหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วกลุ่มที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้มีปริมาณการนำเข้าและส่งออกในระหว่างปี พ.ศ. 2545 – 2548 ดังสรุปในตารางที่ 2-39

ตารางที่ 2-39 ปริมาณการนำเข้า-ส่งออกวัสดุไม่ใช่แล้วที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ในปี พ.ศ. 2545 - 2548

ประเภทวัสดุ ไม่ใช่แล้ว	ปริมาณนำเข้า (ตัน)				ปริมาณส่งออก (ตัน)			
	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2547	พ.ศ. 2548
แก้ว	2,973.4	1,955.2	2,886.1	16,125.0	32,140.0	14,210.0	2,359.4	1,722.2
ยาง	1,876.0	2,426.6	2,296.6	2,797.4	5,253.2	5,140.3	9,786.8	28,249.4
หนัง	593.7	490.8	753.9	316.1	1,470.5	1,343.4	963.0	1,323.7
ซีเมนต์ ไม้	1,418.0	1,079.2	4,248.9	1,140.4	6,368.2	5,919.9	3,627.3	2,012.8
กระดาษ	879,309.7	1,098,717.6	939,017.8	946,206.1	2,917.4	3,110.6	5,976.7	14,767.0
โลหะมีค่า	0.075	0.214	6.4	6.2	45.3	75.2	139.4	118.0
เหล็ก	937,462.4	1,279,848.7	1,835,746.0	1,683,042.3	92,568.5	116,693.6	151,104.5	172,693.1
ทองแดง	4,244.8	4,756.6	5,655.0	5,015.3	22,384.8	54,920.2	46,140.5	283,306.8
นิกเกิล	11.4	60.2	63.1	88.8	137.6	905.6	1,077.8	1,216.1
อลูมิเนียม	17,601.8	22,363.9	28,881.2	31,783.7	15,280.6	17,489.1	19,434.2	21,298.1
ตะกั่ว	41.0	44.7	0.4	3.3	818.9	687.1	956.3	289.6
สังกะสี	-	-	1.2	65.4	1,074.1	1,736.1	2,087.8	1,122.9
ดีบุก	-	-	-	-	79.1	144.0	197.8	310.0
ทังสเตน	-	-	0.018	0.021	3.4	9.6	19.8	48.8
โลหะอื่น ๆ *	127.7	161.1	200.2	596.8	14.6	0	2,906.0	47.5

ที่มา : กรมศุลกากร, <http://www.customs.go.th/Statistic/StatisticIndex.jsp>

ปริมาณนำเข้า – ส่งออกของวัสดุไม่ใช่แล้วประเภทต่าง ๆ ในตารางข้างต้นได้จากสถิติของพิกัดศุลกากรซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทวัสดุไม่ใช่แล้ว	พิกัดศุลกากร	ประเภทวัสดุไม่ใช่แล้ว	พิกัดศุลกากร
แก้ว	7001000000	โลหะอื่น ๆ	8102970007;
ยาง	4004000008		8103300000;
หนัง	4115200004		8104200008;
ซีล้อยไม้	4401300000		8105300000;
กระดาด	4707		8106001001;
โลหะมีค่า	7112		8107300002;
เหล็ก	7204		8108300008;
ทองแดง	7404		8109300003;
นิกเกิล	7503		8110200003;
อลูมิเนียม	7602		8111001001;
ตะกั่ว	7802		8112130003;
สังกะสี	7902		8112220003;
ดีบุก	8002		8112520003
ทองสเตน	8101970007		

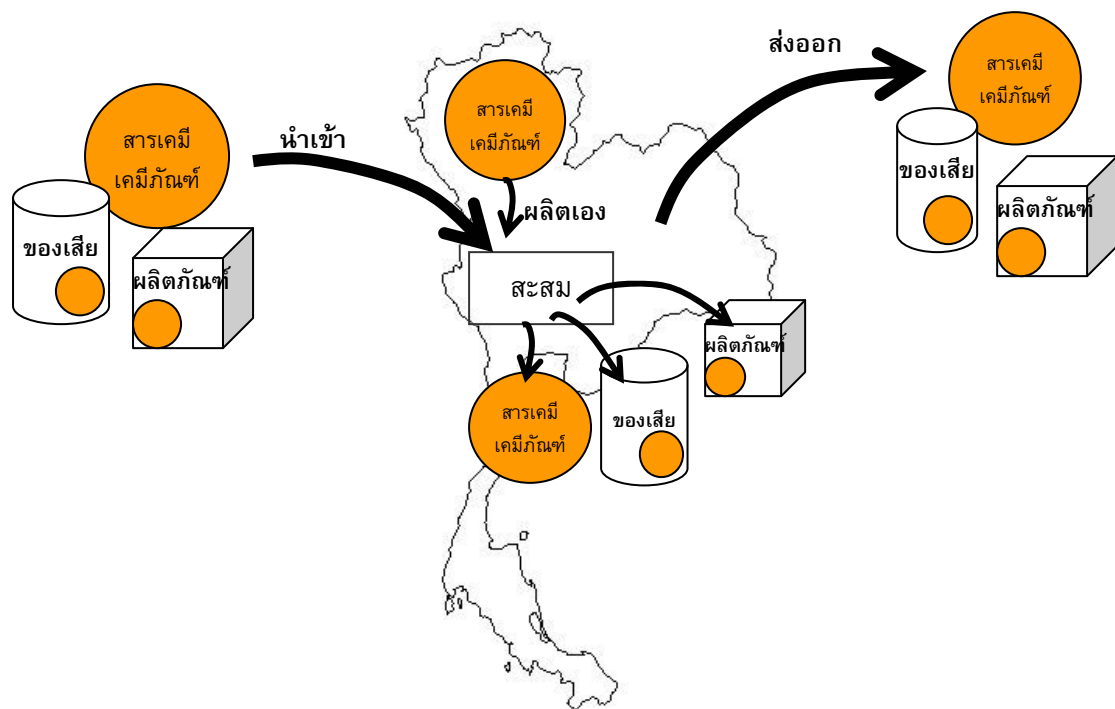
จากตารางที่ 2-39 พบว่าวัสดุไม่ใช่แล้วที่มีการนำเข้ามากกว่าส่งออกเรียงตามลำดับปริมาณนำเข้าจากมากไปน้อยได้แก่ เหล็ก กระดาด อลูมิเนียม และแก้ว ส่วนวัสดุไม่ใช่แล้วประเภทอื่นที่เหล็กมีปริมาณส่งออกมากกว่าปริมาณนำเข้า ทั้งนี้อาจแสดงถึงความต้องการในประเทศมีน้อยหรือการส่งออกได้ผลตอบแทนสูงกว่าจำหน่ายในประเทศก็เป็นได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นพวกโลหะเช่น โลหะมีค่า (ทองและแพลทินัม) ทองแดง นิกเกิล สังกะสี เป็นต้น วัสดุไม่ใช่แล้วที่ส่งออกในปริมาณมากที่สุดลำดับแรก ๆ คือ ยาง

ส่วนที่ 3 บทส่งท้าย

จากระบบติดตามข้อมูลสารเคมีเชิงปริมาณที่ได้นำเสนอไว้ในส่วนที่ 1 หากนำมาเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมของสถานภาพหรือความเป็นไปได้ของระบบในการติดตามปริมาณสารอันตรายชนิดใดชนิดหนึ่งตั้งแต่ต้นทางที่ปรากฏ ตลอดไปจนถึงปลายทางของสารนี้ในขอบเขตประเทศไทย

คำถาม “ปีนี้มีการใช้สาร ก ปริมาณเท่าใดในประเทศไทย” ใช้ที่ใด? โดยใคร? อย่างไร?

โดยหลักการปริมาณสารอันตรายชนิดหนึ่งที่มีอยู่ในประเทศไทยในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ จะเท่ากับปริมาณสารนั้นที่นำเข้ารวมกับปริมาณที่ผลิตขึ้นในประเทศลบออกด้วยปริมาณส่งออก (รูปที่ 3-1)

รูปที่ 3-1 การเคลื่อนไหวสารเคมีเข้า - ออก และสะสมในประเทศ

ปริมาณสะสมในประเทศ = ปริมาณนำเข้า + ปริมาณที่ผลิตในประเทศ - ปริมาณส่งออก

เนื่องจากการประกอบการเกี่ยวกับสารเคมีมีทั้งในรูปของสารเดี่ยว ๆ และสารที่ผสมรวมไปในเคมีภัณฑ์ผสม และสารที่เจือปนไปกับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (ผลิตภัณฑ์สุดท้ายเพื่อการใช้งานของผู้บริโภคทั่วไป) ดังนั้นในส่วนของการนำเข้าและส่งออกสารชนิดใดจึงต้องรวมปริมาณสารนั้นที่ผสมหรือเจือปนอยู่กับสินค้าที่ส่งออกไปหรือนำเข้ามาด้วย ปริมาณสารที่สะสมในประเทศยังจำแนกต่อไปเป็นปริมาณสารที่ถูกครอบครองเพื่อรอการใช้งาน ปริมาณสารที่เจือปนอยู่ในของเสีย (น้ำเสีย อากาศเสีย และกากของเสีย) และปริมาณที่เจือปนอยู่ในผลิตภัณฑ์

เมื่อเชื่อมโยงเข้ากับระบบติดตามข้อมูลสารเคมีที่มีข้อกำหนดไว้ตามกฎหมายและมีการดำเนินการในปัจจุบัน สรุปได้ดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ระบบติดตามข้อมูลสารเคมีที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ข้อมูล	ลักษณะข้อมูล	หน่วยงานและรายการสารเคมีที่มีข้อมูล
ปริมาณนำเข้า	ข้อมูลประมาณการต่อปีจากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการ	หน่วยควบคุมตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 – วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
	ข้อมูลจริง	กรมศุลกากร – ทั้งสารเดี่ยว ในสารผสม และในผลิตภัณฑ์ (น้ำหนักสินค้า) กรมวิชาการเกษตร – วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
ปริมาณผลิตในประเทศ	ข้อมูลประมาณการต่อปีจากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการ	หน่วยควบคุมตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 – วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
	ข้อมูลจริง	กรมโรงงานอุตสาหกรรม - 53 รายการ กรมวิชาการเกษตร - วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
ปริมาณส่งออก	ข้อมูลประมาณการต่อปีจากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการ	หน่วยควบคุมตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 – วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
	ข้อมูลจริง	กรมศุลกากร – ทั้งสารเดี่ยว ในสารผสม และในผลิตภัณฑ์ (น้ำหนักสินค้า)
ปริมาณครอบครอง	ข้อมูลประมาณการต่อปีจากการขออนุญาตและแจ้งดำเนินการ	หน่วยควบคุมตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 – วัตถุอันตรายชนิดที่ 2,3
	ข้อมูลจริง	กรมโรงงานอุตสาหกรรม - 53 รายการ กรมวิชาการเกษตร - วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน – 1,653 รายการ
ปริมาณเจือปนในของเสีย		กรมโรงงานอุตสาหกรรม – มีข้อมูลชนิดและปริมาณของเสีย แต่ไม่มีข้อมูลองค์ประกอบสารในของเสีย
ปริมาณเจือปนในผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในประเทศ		ไม่มีระบบติดตาม

จากตารางที่ 3-1 จะเห็นว่าการติดตามข้อมูลปริมาณของสารหนึ่งสารใดพอจะกระทำได้ที่ต้นทางคือ การนำเข้าและการผลิตในประเทศ ตลอดมาจนถึงกลางทางคือการครอบครอง ตามระบบที่มีอยู่แต่จะไม่สมบูรณ์ ส่วนปลายทางคือส่วนที่เจือปนในของเสียและผลิตภัณฑ์จะติดตามได้อย่างจำกัดมาก

สรุปการติดตามปริมาณความเคลื่อนไหวสารเคมีด้วยระบบที่มีในปัจจุบันและข้อจำกัดมีดังนี้

1. การติดตามข้อมูลสารที่นำเข้า/ส่งออก

กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานสำคัญซึ่งดำเนินการติดตามชนิดและปริมาณสินค้าที่นำเข้าและส่งออก ด้วยระบบฮาร์โมนีซ์ การรายงานสามารถจะระบุได้ชัดเจนหากพิกัดรหัสสถิติสินค้าเป็นสารเดี่ยว ระบบปัจจุบันมีการควบคุมการนำเข้า-ส่งออกวัตถุอันตรายโดยรวมมากกว่า 2,000 รายการที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดการควบคุมเฉพาะกิจ เช่น กรณีสารตั้งต้นผลิตยาเสพติด สำหรับการติดตามรายการที่เป็นสารกลุ่มแม่ระบบฮาร์โมนีซ์จะไม่

เอื้อ แต่หน่วยงานที่ควบคุมก็สามารถประสานงานกับกรมศุลกากรเพื่อปรับปรุงระบบประสานงานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายที่ร่วมกันพัฒนาไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เพื่อติดตามข้อมูลปริมาณสารหนึ่ง ๆ ที่นำเข้าจริง หน่วยงานควบคุมสามารถนำข้อมูลการนำเข้าจากกรมศุลกากรซึ่งเป็นน้ำหนักรวมของเคมีภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ มาเปรียบเทียบกับข้อมูลการอนุญาตและแจ้งดำเนินการ และเชื่อมโยงไปยังข้อมูลสัดส่วนองค์ประกอบเคมีภัณฑ์ผ่านทะเบียนวัตถุอันตรายที่ขึ้นทะเบียนไว้ ซึ่งจะคำนวณปริมาณสารเคมีองค์ประกอบแต่ละชนิดที่นำเข้ามาจริงได้ การดำเนินงานส่วนนี้หน่วยงานควบคุมอาจยังไม่มีระบบปฏิบัติการรองรับในทันที แต่ก็สามารถพิจารณาจากหน้าที่รับผิดชอบได้ว่า ควรมีการพัฒนาเพิ่มเติมอย่างไรทั้งในแง่เทคนิคและกฎหมายรองรับ

โดยที่การติดตามวัตถุอันตรายมีหน่วยงานเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน การดำเนินงานจำเป็นต้องทำให้เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง เกี่ยวกับเรื่องนี้อาจกล่าวได้ว่ามีกฎหมายรองรับการดำเนินงานอยู่แล้ว กล่าวคือในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่หลายมาตรา ได้แก่

มาตรา 6 กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการวัตถุอันตราย ซึ่งมีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานกรรมการ และอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 7 กำหนดอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการวัตถุอันตราย

มาตรา 13 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

มาตรา 17 ให้จัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่องข้อมูลของวัตถุอันตรายกับส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งจากภาคเอกชน เพื่อรวบรวมและให้บริการข้อมูลทุกชนิดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายตั้งแต่การมีอยู่ในต่างประเทศ การนำเข้าหรือการผลิตภายในประเทศ การเคลื่อนย้าย การใช้สอย และการอื่นใดอันเกี่ยวเนื่อง

หากพิจารณาพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายจะเห็นว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แต่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติไว้กับคณะกรรมการวัตถุอันตราย ซึ่งตามมาตรา 6, 7 และ 13 กล่าวได้ว่ากระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจและหน้าที่ในกรอบที่กฎหมายกำหนด ติดตามการนำเข้า การส่งออก การผลิต และการครอบครองวัตถุอันตราย นอกจากนี้ยังมีศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายที่เป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่องข้อมูลวัตถุอันตราย ในส่วนนี้กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้มีความพยายามในการประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน โดยในปี พ.ศ. 2549 ได้จัดทำโครงการการพัฒนาฐานข้อมูลและเครือข่ายข้อมูลสารเคมีแห่งชาติขึ้นภายใต้แผนแม่บทความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 – 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการประชาชนด้านข้อมูลวัตถุอันตรายและสารเคมี เป็นศูนย์กลางข้อมูลและศูนย์กลางเครือข่ายข้อมูลวัตถุอันตรายภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสารเคมีวัตถุอันตรายของภาครัฐ และสนับสนุนงานแบบรัฐอิเล็กทรอนิกส์ โครงการนี้ประกอบด้วย 4 กลุ่มงานคือ 1) ประสานเครือข่ายเพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลสารเคมี 2) นำเสนอเครือข่ายแหล่งข้อมูลสารเคมีผ่านระบบอินเทอร์เน็ต 3) พัฒนาระบบกำกับการณ์ขนส่งวัตถุอันตรายและของเสียเคมีวัตถุ และ 4) พัฒนาข้อมูลความปลอดภัยวัตถุอันตรายทางอุตสาหกรรม โครงการนี้จะใช้เวลาดำเนินงาน 10 เดือน คาดว่าน่าจะแล้วเสร็จต้นปี พ.ศ. 2550 ผลจากโครงการดังกล่าวอาจเป็นก้าวที่สำคัญที่จะช่วยให้การเชื่อมโยงข้อมูลสารเคมีระหว่างหน่วยงานควบคุมผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นจริงขึ้นได้

อย่างไรก็ดี ข้อมูลที่น่าสนใจอีกด้านหนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2547¹ โดยการเสนอมาตรการการแก้ไข ปัญหาการนำเข้าสารเคมีของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการประชุมคณะกรรมการ กลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 2.2 (คกก. 2.2) เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2547 คกก. 2.2 ได้มีมติ มอบหมายให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายพิจารณามาตรการดังกล่าว รวมทั้งพิจารณาทบทวนแผนแม่บทต่าง ๆ ต่อมาจากการประชุมคณะกรรมการวัตถุอันตรายและการประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุญาต การติดตาม เฝ้าระวัง เกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตราย พบว่า ยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการในการบูรณาการภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามมติ คกก. 2.2 คณะกรรมการวัตถุอันตรายจึงแต่งตั้งคณะกรรมการการติดตามผลการนำเข้า ผลิต ครอบครอง และใช้วัตถุ อันตราย ตามคำสั่งคณะกรรมการวัตถุอันตรายที่ 5/2548 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2548 และคำสั่งที่ 8/2548 เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2548 โดยมีอำนาจหน้าที่ คือ

1. ดำเนินการศึกษา รวบรวมข้อมูล เพื่อจัดทำแผนการประสานงานเฉพาะในการติดตามและ เฝ้าระวังผลกระทบจากวัตถุอันตรายตั้งแต่การผลิต การนำเข้า ส่งออก การมีไว้ใน ครอบครอง และการกำจัด ทำลาย
2. ติดตามประเมินแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบเฝ้าระวัง ปัญหาผลกระทบจากวัตถุอันตรายที่มีต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม
3. รายงานสถานการณ์ปัญหา และเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากวัตถุอันตรายต่อ คณะกรรมการวัตถุอันตรายเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง
4. ปฏิบัติการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการวัตถุอันตรายมอบหมาย

คณะอนุกรรมการติดตามผลการนำเข้า ผลิต ครอบครอง และใช้วัตถุอันตรายได้จัดทำ แผนประสาน และติดตามผลการนำเข้า ผลิต ครอบครอง และใช้วัตถุอันตราย พ.ศ. 2549 – 2551 ซึ่งได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อ ทราบในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2550² แผนดังกล่าวได้กำหนดการดำเนินการ รวม 2 ยุทธศาสตร์ คือ

1. ยุทธศาสตร์บูรณาการมาตรการ กำกับ ดูแล ติดตาม เฝ้าระวัง และเชื่อมโยงข้อมูล มีมาตรการ ดำเนินการรวม 7 มาตรการ และมีแผนงาน / โครงการในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ รวม 40 แผนงาน
2. ยุทธศาสตร์การให้ความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีมาตรการดำเนินการ จำนวน 2 มาตรการและมีแผนงาน / โครงการ รวม 17 แผนงาน / โครงการ

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ในแผนประสานและติดตามฯ ที่นำเสนอคณะรัฐมนตรีไม่ได้มีส่วนใดที่ กล่าวถึงการติดตามข้อมูลการส่งออก ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่จะทำให้เกิดภาพที่สมบูรณ์ว่าความเคลื่อนไหวของ วัตถุอันตรายเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตาม ผู้จัดทำรายงานเห็นว่า หากมีระบบการติดตามข้อมูลการนำเข้าเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพก็อยู่ในวิสัยที่จะติดตามข้อมูลการส่งออกได้ด้วยระบบเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับข้อมูลการนำเข้าและส่งออกที่จะเกิดขึ้นในอนาคตคือ การที่กรมศุลกากรประกาศให้มีการใช้ Harmonized Codes 2007 ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งจะกระทบกระเทือนกับพิภพรหัสสถิติของเคมีภัณฑ์อันตราย และ จำเป็นต้องมีการทำข้อมูลเปรียบเทียบต่อไป

¹ ที่มา: แผนประสานและติดตามผลการนำเข้า ผลิต ครอบครอง และใช้วัตถุอันตราย พ.ศ. 2549 - 2551

² สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี (ไฟล์ดาวน์โหลด 230150.doc); www.thaigov.go.th/News, 18/2/50

นอกจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีจะรับทราบให้มีการดำเนินงานตามแผน ฯ ที่เสนอแล้ว ที่ประชุมยังกำหนดให้มีการติดตามการดำเนินงานทุก 3 เดือน โดยจะมีการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินการ และรายงานคณะกรรมการวัตถุอันตราย รวมทั้งจัดทำรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไปด้วย แต่จากการสืบค้นเบื้องต้น ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ผู้จัดทำรายงานยังไม่พบว่ามี การเผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานจากแผนฯ ข้างต้น

2. การติดตามข้อมูลการผลิต

ข้อมูลการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เป็นข้อมูลที่ต้องดำเนินงานโดยหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานหลักคือ กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมวิชาการเกษตร แต่ปัจจุบันอาจมีข้อมูลบางส่วน เช่น ข้อมูลของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ขออนุญาตตั้งโรงงานซึ่งต้องกรอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายและการผลิต แต่ไม่ปรากฏว่ามีรายงานเผยแพร่ในส่วนนี้ นอกจากนี้ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งให้มีการแจ้งการผลิตวัตถุอันตราย 53 รายการทุก 6 เดือน ก็ไม่มีรายงานเผยแพร่เช่นเดียวกัน สำหรับกรมวิชาการเกษตรมีการติดตามการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 แต่ไม่สมบูรณ์

3. การติดตามปริมาณสารเคมีที่เก็บรวบรวมอยู่ (ครอบครอง) ในประเทศ

สำหรับข้อมูลปริมาณการสามารถหาได้ในลักษณะเดียวกับที่กล่าวข้างต้น ส่วนข้อมูลปริมาณการครอบครองจริงมีระบบติดตามข้อมูลที่ดำเนินการโดย 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีระบบติดตามการครอบครองวัตถุอันตราย 53 รายการ กรมวิชาการเกษตร ติดตามเฉพาะวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ติดตามสารเคมีที่เก็บอยู่ในสถานประกอบการ 1,653 รายการ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองแรงงานหรือลูกจ้างในสถานประกอบการภายใต้ประกาศกระทรวงมหาดไทย แต่ก็ไม่มีรายงานเผยแพร่เช่นเดียวกัน

4. การติดตามปริมาณสารเคมีที่เจือปนไปกับของเสีย

พบว่าปัจจุบันยังไม่มีระบบติดตามข้อมูลสารเคมีที่เจือปนไปกับของเสียโดยตรง มีเพียงระบบติดตามชนิดและปริมาณของเสีย ซึ่งขาดในส่วนของการติดตามองค์ประกอบที่เป็นสารอันตรายที่เจือปนในของเสีย โดยเฉพาะในกากของเสีย แม้ในน้ำเสียและอากาศเสียมีข้อกำหนดในเรื่องของพารามิเตอร์หรือองค์ประกอบสารมลพิษที่ต้องรายงานความเข้มข้น แต่ก็จำกัดอยู่เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น เช่น โลหะหนักบางชนิด เป็นต้น

5. การติดตามปริมาณสารเคมีที่เจือปนไปกับผลิตภัณฑ์สุดท้ายสำหรับผู้บริโภคทั่วไป

ผู้ประกอบการน่าจะเป็นผู้ที่มีข้อมูลปริมาณสารเคมีที่เจือปนไปกับผลิตภัณฑ์ แต่ก็เฉพาะผู้ประกอบการที่มีความพร้อมพอสมควรเท่านั้น เนื่องจากการหาปริมาณสารเคมีที่เจือปนไปในผลิตภัณฑ์ทำได้จากการคำนวณทางเคมีวิศวกรรมหรือจากการวิเคราะห์ทดสอบในห้องปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม ในส่วนผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเป็นผู้ดูแลจะสามารถทำได้เพียงข้อมูลประมาณการจากปริมาณต่อปี ที่ผู้ประกอบการขออนุญาตหรือแจ้งดำเนินการเท่านั้น

ปริมาณสารเคมีในผลิตภัณฑ์เป็นส่วนที่ยังไม่สามารถกระทำได้ด้วยระบบติดตามข้อมูลปัจจุบัน ทั้งในส่วนผลิตภัณฑ์ที่นำเข้า ส่งออก และที่วางจำหน่ายในตลาดภายในประเทศ

กล่าวโดยสรุป ระบบติดตามข้อมูลระดับประมาณการสามารถตอบคำถามได้ว่ามีสาร ก อยู่ในประเทศเท่าใด โดยติดตามได้เฉพาะสารเคมีที่เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ซึ่งอยู่ในวิสัยที่สามารถสังเคราะห์ข้อมูลเป็นการเฉพาะกิจได้จากข้อมูลดิบที่รวบรวมจากการปฏิบัติงานปกติของหน่วยงานควบคุมทั้ง 7 หน่วย อย่างไรก็ตาม ไม่พบว่ามีหน่วยงานใดเผยแพร่ข้อมูลความเคลื่อนไหวสารเคมีรายชนิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนต่อสาธารณะ ส่วนข้อมูลปริมาณสารเคมีที่ประกอบการจริงเฉพาะที่อยู่ในขอบข่ายข้อบังคับการติดตามซึ่งมีความ

เหลื่อมล้ำและทับซ้อนกัน จึงอาจทำให้การติดตามข้อมูลปริมาณจริงของสารชนิดใดชนิดหนึ่งไม่ต่อเนื่องตลอดเส้นทาง

ดังนั้น จึงมีข้อเสนอต่อผู้เกี่ยวข้องกับสารเคมี เพื่อร่วมกันพิจารณาและสร้างกลไกสู่การจัดการข้อมูลสารเคมีที่ส่งเสริมการจัดการสารเคมีที่ดีดังนี้

หน่วยงานควบคุมตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย

- ถือเป็นหน้าที่ในการสังเคราะห์ข้อมูลสารเคมีชนิดต่าง ๆ ทั้งในลักษณะประมาณการและข้อมูลจริง
- เผยแพร่ข้อมูลที่เหมาะสมและทันสมัยให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงได้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการสารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ
- พัฒนาระบบที่ใช้ได้จริงสำหรับการเชื่อมโยงและติดตามข้อมูลสารเคมีให้ครบวงจรตั้งแต่การผลิต นำเข้า ส่งออก และครอบครอง โดยเฉพาะการติดตามสารเคมีที่เจือปนไปในของเสียที่ปนเปื้อนต่อสิ่งแวดล้อม
- กำหนดและลำดับความสำคัญของสารเคมีที่ต้องติดตาม
- จริงจังในการบังคับใช้ข้อบังคับตามกฎหมาย รวมไปถึงการใช้มาตรการลงโทษ ซึ่งอาจเป็นมาตรการทางกฎหมายหรือทางสังคมที่เหมาะสม
- พัฒนาระบบการหรือกลไกเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงเทคนิคของสารเคมีที่ใช้อยู่ในประเทศทุกชนิดหรือมากที่สุด เนื่องจากข้อมูลเทคนิคของสารเคมีชนิดหนึ่งคือข้อมูลที่จะทำให้รู้จักสารเคมีชนิดนั้น ซึ่งนำไปสู่การประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีได้อย่างปลอดภัย

ผู้ประกอบการวัตถุอันตราย

- ถือเป็นหน้าที่ในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่นำไปสู่การได้ข้อมูลจริงที่เป็นประโยชน์กับการจัดการสารเคมีอย่างครบวงจร
- ร่วมกับหน่วยงานควบคุมเพื่อพิจารณารูปแบบการตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกัน

ภาควิชาการ

- ให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในกระบวนการเฝ้าระวังความปลอดภัยด้านสารเคมี โดยเฉพาะในระดับนโยบาย รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพในด้านการเก็บ การวิเคราะห์ และการใช้ข้อมูลแก่ผู้เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานควบคุม ผู้ประกอบการ แรงงาน และผู้บริโภคทั่วไป